

EN RÖST I ÖKNEN

Lärdomar från Sakarias, Elisabet och Johannes Döparens liv

Angående spridningen av denna bok:

Detta är ett gratis utvärderingsexemplar och därför kan innehållet i boken komma att förändras väsentligt inför en eventuell tryckning. Boken får spridas, men vid önskemål om att dela texten vidare till andra ber jag dig vänligen kontakta mig först.

Nåd och frid i vår Herre Jesus Kristus

/ Henrik Wågbrant

Kontakt: henrik.wagbrant@gmail.com

Om inte annat anges är bibeltexterna hämtade från "Svenska Folkbibeln 15". www.folkbibeln.se

FÖRFATTARENS TACK

Tack Jesus för din trofasthet genom hela den process som fött fram denna bok.

Tack bönegruppen i Lambohov för att jag fått lära känna er och vara en del av er gemenskap.

Tack alla vänner och syskon i Linköping för er lojalitet och stöttning.

Tack Lars, Owe, Frida, Kenneth, Eva, Hans och Janne för att ni på olika sätt hjälpt mig i skrivandet av denna bok.

Ps 115:1 ”Inte åt oss, HERRE, inte åt oss utan åt ditt namn ge äran, för din nåds och din sannings skull.”

INNEHÅLL

FÖRORD	4
KAPITEL 1 – INFÖR GUD OCH MÄNNISKOR.....	6
TANKAR OCH REFLEKTION.....	8
KAPITEL 2 – VID ALTARET	13
TANKAR OCH REFLEKTION.....	15
KAPITEL 3 – ELISABETS GLÄDJE	22
TANKAR OCH REFLEKTION.....	25
KAPITEL 4 – FÄDERNAS HJÄRTAN TILL BARNEN	30
TANKAR OCH REFLEKTION.....	31
KAPITEL 5 – FORMAD I ÖDEMARKEN	39
TANKAR OCH REFLEKTION.....	41
KAPITEL 6 – EN RÖST ROPAR I ÖKNEN.....	49
TANKAR OCH REFLEKTION.....	51
KAPITEL 7 – JOHANNES OCH JESUS	59
TANKAR OCH REFLEKTION.....	62
KAPITEL 8 – I FÄNGELSET	70
TANKAR OCH REFLEKTION.....	73
EFTERORD	85
APPENDIX	86
SAKARIAS, ELISABET OCH DERAS OMVÄRLD	86
MALAKIS BOK.....	88
JOHANNES BUDSKAP OCH BETYDELSE.....	89
DEN STÖRSTE FÖDD AV KVINNOR.....	94
DOPET I DEN HELIGE ANDE	95
KÄNDA EVANGELIETEXTER OM JOHANNES DÖPAREN	98
URVAL AV KÄLLOR OCH TIPS PÅ VIDARESTUDIER	99

FÖRORD

Det här är inte en bok om ökenfäder. Inte heller är det en bok om ökenperioder. Det här är en bok om Johannes Döparen. Han var rösten som ropade i öknen: ”Bana väg för Herren, gör stigarna raka för honom.” Han var inte en av de tolv lärjungarna och det står inte mycket om honom i Bibeln. Varför skriva en hel bok om honom?

Evangelisten Lukas börjar med att skriva att han ”noga efterforskat allt från början” och har ”beslutat att i rätt ordning skriva ner det” (Luk 1:3). Det som sedan följer är inte berättelsen om Jesus, utan om Johannes Döparen. Trots att Jesus är huvudpersonen börjar Lukas med att skriva om Johannes. Jesus hör alltså ihop med Johannes.

Detta är inget unikt för Lukas. Johannes Döparen finns på olika sätt med i alla fyra evangelierna och hör till en av de viktigare – om än svårförstådda – personerna i Nya testamentet (NT). Oftast börjar evangelisterna sina berättelser med att berätta om honom, innan de går över till att berätta om Jesus. Det är ingen slump. Författarna vill visa att Johannes hade en viktig roll. Han förberedde för Jesus ankomst. För att fullt ut förstå berättelsen om Jesus i evangelierna behöver vi alltså först förstå Johannes (och hans föräldrar Sakarias och Elisabet).

Den som studerar Johannes liv kommer väldigt snart att inse att mycket av hans liv har djupa förankringar i Gamla testamentets (GT) profetior och bilder. Det innebär att Johannes liv bäst förstås utifrån dessa. Vidare kan Johannes liv och tjänst hjälpa oss förstå hur tankar och motiv från GT utvecklas och fångas upp i NT. I slutändan är detta oerhört viktigt eftersom det berättar hur Gud agerat för att uppfylla de förbund och löften han gett tidigare i historien.

Slutligen kan Johannes Döparen lära oss mycket om Gud. Genom att studera Sakarias, Elisabet och Johannes kan vi se något om hur Gud är och hur Gud agerar. Bokens huvudfokus kommer därför att vara på livet med Herren. Genom att använda berättelserna om dessa tre personer som ett bildspråk vill jag visa hur vi som tror på Jesus idag kan applicera deras erfarenheter i våra liv.

Ett ord om själva formen på boken. Varje kapitel innehåller tre partier: *Berättelsen*, *Texten*, och *Tankar och reflektioner*. Partierna är menade att läsas efter varandra och ska alltså ses som delar av samma undervisning.

Berättelsen är mitt försök att göra bibeltexten mer levande. Jag har försökt att vara så trogen jag kan den bibelkunskap jag lyckats gräva fram, men naturligtvis har jag tagit mig konstnärliga friheter. Målet är att försöka förstå vad karaktärerna tänkt och känt. Jag har valt att konsekvent utgå från Sakarias och Johannes perspektiv.

Texten är de bibeltexter som ligger till grund för berättelsen. Oftast finns det parallelltexter i andra evangelier. Varje evangelium har ofta sin egen betoning och nyansskillnad. Att jämföra de olika texterna kan vara väldigt berikande, något jag rekommenderar läsaren.

Tankar och reflektioner är till största delen mina egna tankar. Genom att använda bibeltexten kombinerat med bibelforskning hoppas jag att vi kan lära oss något om Herren och livet med honom. Jag har gjort en större betoning på de ämnen där jag upplever att det inte finns så mycket undervisning tillgänglig. Vissa tankar kommer att repeteras i olika kapitel. Tankarna representerar mig och ska prövas.

Appendix innehåller undervisning och information som inte fick plats i själva boken. Jag hoppas det kan vara berikande läsning för den som vill ha mer bibelundervisning. Där finns också tips på böcker för att själv studera vidare i olika ämnen.

Jag har också valt att använda mig av ett fotnotsystem som är synligt längst ner på sidan. De är framförallt till för att ge läsaren möjlighet att själva fördjupa sig. Jag vill göra det så enkelt som möjligt att snabbt kolla referenser, och därför har jag valt att inte lägga dem i slutet på boken.

Den här boken bygger inte bara på eget tänkande utan är även ett resultat av studier i olika bibelkommentarer, uppslagsverk och annan undervisning. Jag har velat hålla akademisk teologi och praktisk erfarenhet så nära varandra som möjligt. För enkelhetens skull refererar jag sällan till särskilda böcker utan nämner bara ibland att det finns olika tankar. *Bibeltolkare* är mitt uttryck för teologer, akademiker, pastorer och belästa människor.

Herren är trofast. De tre orden har följt mig under tiden jag skrivit denna bok. Om det är något jag vill förmedla genom denna bok så är det just det. Herren är trofast. Låt oss aldrig tro något annat.

/ Henrik Wågbrant, Linköping, 2021

KAPITEL 1 – INFÖR GUD OCH MÄNNISKOR

BERÄTTELSEN

Solen närmade sig horisonten. Skymningen började sakta sprida sitt varma ljus över bergsbygden. Sakarias strök svetten från pannan och suckade högt. Visst fanns det mer arbete han kunde göra innan kvällen kom, men skymningsljuset tog han som en inbjudan till att avsluta arbetsdagen. Orken var inte vad den en gång varit. Han var gammal nu. Arbetet blev bara mer och mer mödosamt för varje år.

”Tänk om vi fått en son av Herren. Då hade jag inte behövt vara här ute och arbeta, utan då hade vår son försörjt oss. Själv hade jag fått undervisa hans barn om Herrens alla bud. Lära dem hur man lever rättfärdigt inför Gud. Kanske hade jag till och med fått visa dem vad det innebär att vara präst?”

Han suckade igen. Han visste att så inte var fallet. Han tittade sig omkring och såg sina släktingar fortsätta arbeta på fältet trots att skymningsljuset blev allt större.

”Solen vet när den ska gå ner. Du sänder mörker och det blir natt.” Sakarias mumlade för sig själv.

”Sa du något?”

Sakarias vände sig mot rösten.

”Vad sa du för något?” Det var Sakarias brorson som tittade undrande på honom.

Sakarias log och sa:

”Förgäves går ni tidigt upp och sent till vila, ni som äter mödans bröd. Detsamma ger Herren sina vänner när de sover.’ Jag går hem till Elisabet. Jag är färdig för dagen.”

Brorsonen skrattade och svarade:

”Citerar du Salomo? ’Om inte Herren bygger huset är arbetarnas möda förgäves.’ Det är så sant, men antyder du att det är vi som arbetar förgäves? Mödans bröd är minsann bättre än inget bröd alls. Gå hem du och sov Sakarias. Vi ordnar det här.”

Sakarias sa farväl till de andra arbetarna och började gå hemåt. Han kunde inte annat än med sorg tänka på fortsättningen av psalmen: ”Se barn är en HERRENS gåva, livsfrukt är en lön.”

Nej, något barn hade han inte fått av Herren. Alltför ofta påmindes han om det med stor smärta. Fast någon bitterhet fanns inte i hans hjärta. Deras fader Abraham hade levt barnlös utan att sluta tro. Skulle han inte då också vara trofast Herren? Hans största längtan var trots allt inte att få en son. Hans hjärta brann för att Israel skulle räddas och Messias uppenbaras. Att Herren, Israels Gud, skulle resa för Israel ett frälsningens horn i sin tjänare Davids hus. Så som han för länge sedan lovat genom sina heliga profeters mun. Det var hans stora hopp och längtan.

Sakarias vände sig om. På långt håll såg han arbetarna på fältet. Skymningsljuset höll på att övergå i kvällsmörker och samtliga arbetare höll på att avsluta sitt dagsverke. Starka känslor vällde upp i hans inre. Orden från psalmen kom till honom: ”De som sår med tårar ska skörda med jubel. Gråtande går de och bär sitt utsäde, jublande kommer de och bär sina kärvar.” Han tittade upp mot den färgstarka solnedgången och viskade: ”Herre, besök återigen ditt folk.” En tår rullade sakta ner för hans kind. Han vände sig återigen mot byn och gick hem.

När Sakarias klev in i hemmet såg han först inte Elisabet. Han förstod att det inte varit en bra dag för Elisabet. Vanligtvis brukade hon ropa och hälsa på honom när han kom hem. Det var bara när hon inte mådde bra som hon brukade vara tyst. Han gick sakta till köket. Där såg han en gråtande Elisabet göra de sista förberedelserna inför måltiden. Hon stelnade till och slutade gråta när hon hörde honom. Hon tittade upp på honom med ögon glansiga av tårar. Med gråten i halsen frågade hon:

”Är jag straffad av Gud?”

Sakarias visste precis vad detta handlade om och svarade:

”Hur skulle du kunna vara straffad av Gud? ’Salig är den som har sin glädje i Herrens undervisning och begrundar hans ord både dag och natt. Och välsignad är den som litar till Herren och har Herren till sin trygghet.’ Vi båda vet att du har din glädje i Herrens undervisning och har Herren som din trygghet. Du är inte straffad. Du är välsignad och salig.”

”Varför har jag då inte fått något barn?” Orden kom snabbt och hårt från Elisabet mun. Hon mötte hans blick för en stund och tittade sedan bort från honom och torkade tårarna från kinden.

Han stod tyst ett tag och frågade sedan:

”Har kvinnorna i byn börjat prata om dig igen?”

”Ja.” Elisabet satt stilla och stirrade ner i marken. ”Idag när jag hämtade vatten från brunnen råkade jag höra dem prata om mig. De berättade för den nyinflyttade kvinnan om mig. Jag antar att de försökte förklara för henne varför vi är barnlösa. När de såg att jag kom tystnade de såklart och hälsade på mig. De förstod att jag hört vad de pratat om och jag förstod precis vad de tänkte. Jag kan inte hjälpa det Sakarias, men skammen är så stark.” Elisabet började återigen gråta.

Sakarias gick fram till Elisabet och omfamnade henne. Hon tryckte sitt huvud mot hans bröst och han kunde känna hur Elisabet slappnade av i hans famn.

”Du vet att jag aldrig ens övervägt att skilja mig från dig. Trots att många uppmanat mig till det har jag aldrig lyssnat på deras råd. Ska Gud ge mig en son så ska det vara med dig, inte med någon annan kvinna.” Han talade så lugnande han bara kunde.

Elisabet tittade upp och mötte hans blick.

”Varför har du inte skiljt dig från mig?” Elisabets röst var svag och osäker.

”För att jag älskar dig, Elisabet. Jag känner dig och vet att du älskar Herren av hela ditt hjärta. Att få tjäna Herren tillsammans med en gudfruktig hustru är viktigare för mig än en son.” Han såg att Elisabet log tillbaka även om hennes mörka ögon fortfarande vittnade om stor sorg.

Elisabet tryckte återigen sitt huvud mot hans bröst. De stod båda tysta med armarna om varandra. Måltiden som Elisabet förberett kunde vänta. Detta var mycket viktigare.

Sakarias som visste precis vad Elisabet tänkte sa efter ett tag så tröstande han kunde:

”Snart är det dags för mig att tjäna i templet igen. Jag vet att det är svårt för dig att vara själv när jag är borta, men det är inte många gånger till jag kommer att orka bege mig till Jerusalem. Jag är gammal och min ork håller på att ta slut. Snart kommer jag inte att lämna dig mer.”

Han kunde höra hur Elisabet suckade. Efter att ha varit gifta under så många år kunde de många gånger förstå varandra utan att säga något. Han strök Elisabet över håret och de fortsatte hålla om varandra.

Tyst viskade han för sig själv: ”Herre, besök återigen ditt folk.”

TEXTEN

Luk 1:5–7 ”På den tiden då Herodes var kung i Judeen fanns i Abias prästavdelning en präst som hette Sakarias. Hans hustru var av Arons släkt och hette Elisabet. Båda var rättfärdiga inför Gud och levde fläckfritt efter Herrens alla bud och föreskrifter. Men de hade inga barn, eftersom Elisabet var ofruktsam och båda var till åren.”

TANKAR OCH REFLEKTION¹

OLIKA ROLLER MEN MED EN OCH SAMMA LÄNGTAN

Sakarias och Elisabet beskrivs som ett gammalt gift par som båda levde rättfärdigt inför Gud och fläckfritt efter Herrens alla bud och föreskrifter. Som ett par delade de samma hjärta för Gud och längtan att leva helt för honom. I fråga om överlåtelse till Herren var det ingen skillnad mellan dem, trots att de tjänade Herren med helt olika roller och uppgifter. Sakarias tjänade Herren som präst och antagligen som hårt arbetande jordbrukare när han inte var i templet. Elisabet i sin tur tjänade Herren i vardagen genom att ta hand om hemmet och sin man.² De två representerar olika yrken. Sakarias representerar *andliga* yrken (exempelvis präst, pastor, missionär) och Elisabet representerar *profana* yrken (exempelvis lärare, hantverkare, småföretagare). Det finns alltså ingen rivalitet mellan människor när det kommer till yrkesval eller kallelse i Guds rike. Sakarias och Elisabet tjänade Herren

¹ För en kort bibelbakgrund till det vi läser om i Lukasevangeliet kapitel 1 se appendix ” Sakarias, Elisabet och deras omvärld”.

² Jag gör här inga påståenden om mäns och kvinnors roller idag. På den här tiden och i den här kulturen arbetade oftast kvinnor i hemmen. Hur samhället såg ut då och hur det ska se ut idag är två helt olika diskussioner.

på olika sätt. De hade accepterat sina olika roller och tjänade Herren tillsammans utan någon motsättning. Här är något vackert i berättelsen: båda var rättfärdiga inför Gud. Den ena rollen gav inte mer status inför Gud än den andra. Överlåtelsen till Herren märks inte i *vad* vi gör utan i *hur* vi gör det. Att tjäna Herren handlar först och främst om hjärtats överlåtelse – inte vilka uppgifter vi har.

Jesus, Gud som människa, levde den största delen av sitt liv med en vanlig vardag och ett vanligt arbete. I Jesus Kristus har Gud helgat vardagen. Vardagen är platsen där vi är menade att tjäna Herren. Paulus skriver tre gånger i 1 Korintierbrevet att ”var och en ska bli kvar i den ställning han hade när han blev kallad”.³ Paulus säger indirekt att den stora kallelsen i våra liv är kallelsen till Jesus Kristus. Vi är först och främst kallade till Jesus. Kallelsen till olika uppgifter är något sekundärt. Lev därför kvar i din vardag och tjäna Gud just där fram tills Gud säger något annat. Gud vill leva tillsammans med oss i de liv vi lever just nu. Guds ledning handlar inte så mycket om att ledas bort från sin vardag, som det handlar om att ledas mitt i sin vardag. Kan vi se detta kommer vi också se att alla kristna har en unik tjänst inför Herren, eftersom varje vardag är unik för varje person. Då kommer vi heller inte att jämföra oss med varandra. I Guds familj finns ingen konkurrens utan bara komplement. Våra syskon i Herren är våra medhjälpare – inte våra rivaler. Vi tjänar Herren alla tillsammans. Precis som Sakarias och Elisabet gjorde. Därför behöver vi likt Sakarias och Elisabet stå enade med ett hjärta och en längtan, men med många olika roller och uppgifter.

BÖNESVARET UTEBLEV

Nästa sak vi får reda på om Sakarias och Elisabet är att de inte hade några barn. Vi läser att ”båda var till åren”. Ett uttryck som antyder att deras ålder var över sextio år. Om de gift sig vid traditionell ålder har de alltså varit gifta och barnlösa i uppemot fyrtio år – en tragedi i deras kultur. Barn var den ekonomiska tryggheten inför alderdomen. Barn var det enda sättet att låta släktnamnet, och prästerskapet, leva vidare. Barn ansågs vara en välsignelse från Herren och barnlöshet ett straff. Människor måste ha trott att Sakarias eller Elisabet levde i någon form av synd. Det var människors förklaring till varför Gud inte ville ge dem ett barn. Men vi läser inte att de levde i synd eller att de var straffade. Istället läser vi att de var rättfärdiga och levde fläckfritt efter Herrens alla bud. Deras barnlöshet var alltså inte ett tecken på om de levde rätt inför Gud eller inte. På samma sätt är våra synbara motgångar, eller avsaknad av framgångar, inte alltid ett tecken på om vi lever rätt inför Gud eller inte. Våra omständigheter behöver inte vara ett tecken på kvalitén i vår gudsrelation.

Trots sin fläckfrihet inför Gud var Sakarias och Elisabet ändå barnlösa. Deras största bön genom livet måste ha varit att få ett barn. Just den bönen verkade Gud inte höra. Detta gäller även oss idag. Att inte få det som vi längtat mest efter – oavsett vad det är – är inte ett tecken på om vi lever rätt inför Gud eller inte. Obesvarade böner eller en ouppfylld längtan behöver inte betyda att vi lever i synd. Ett fläckfritt liv inför Herren leder inte automatiskt till att vi får allt vi önskar. Vi kanske ber om att

³ 1 Kor 7:17, 20, 24

få se ett visst resultat. På kort eller lång sikt är vår önskan att något visst ska hända. När resultatet eller bönesvaret uteblir behöver det inte betyda att vi gjort något fel. Ibland är saker och ting bara som de är. Det kan vara oerhört smärtsamt att behöva acceptera. Vår största bön kan tyvärr också vara vår mest obesvarade bön.

VALDE GUD TROTS SMÄRTAN

Antagligen bar både Sakarias och Elisabet på mycket sorg. På grund av barnlösheten var de antagligen också skambelagda av människor i sin närhet. Framförallt Elisabet måste ha upplevt människors blickar, viskningar och skvaller, eftersom hon senare säger "Herren... tog bort min skam bland människor"⁴. Vad Elisabet fått uppleva under sitt liv kan vi bara fantisera om. Antagligen blev de dagligen påmind om denna smärta. Ett inre sår som ständigt gjorde sig påmint.

Mitt i denna smärta finner vi paradoxalt nog också något av det vackraste i deras liv. Trots deras smärta hade de inte övergett Gud. Istället valde de att fortsätta söka Gud i smärtan. Trots att de inte fått det de bett om och längtat mest efter under hela livet, hade de inte blivit bittra utan fortsatte sätta Gud främst i sina liv. Här kan de lära oss något. Ibland befriar Gud oss från smärta och upprättar oss inför människor. Ibland väljer Gud istället att bli vår tröst mitt i smärtan, utan att ta bort den. Gud står med oss i smärtan och bjuder in oss till att göra honom till vår trygghet och tröst. Paulus skriver:

Välsignad är vår Herre Jesu Kristi Gud och Far, barmhärtighetens Far och all trösts Gud! Han tröstar oss i all vår nöd så att vi kan trösta dem som är i nöd med den tröst vi själva får av Gud. (2 Kor 1:3–4)

Gud är all trösts Gud. Det säger något om Gud. Det säger också något om den verklighet vi lever i. Nu lever vi i väntan på uppståndelsen då döden kommer besegras. Döden är därför fortfarande en smärtsam verklighet, men en verklighet som Gud är närvarande i. Gud är nämligen all trösts Gud. Gud kan inte vara vår tröst om det inte först finns sorg. Gud kan inte vara vår trygghet om det inte först finns oro. Ingen tröst utan sorg. Ingen trygghet utan oro. Så ser Guds nåd ut när den möter en brusten värld. Så får vi en försmak på hur livet kommer att bli när döden är ett minne blott. Gud vill inte allt som sker, men han vill något med allt som sker. Gud låter allt samverka till det bästa för dem som älskar honom.⁵ Gud kan alltså i sin stora godhet använda allt till sin fördel – till och med vår smärta och sorg. Gud kan förvandla våra plågsamma erfarenheter till en förmåga att relatera till andra som går igenom något liknande. Genom den tröst vi får av Gud kan vi sedan trösta andra som är i nöd.

Ett annat känt stycke i Bibeln som talar om denna tröst mitt i smärtan är Psalm 23. Den kända psalmen börjar med att proklamera att "Herren är min herde". Sedan målas det poetiskt upp hur

⁴ Luk 1:25

⁵ Rom 8:28

Herren tar hand om oss:

... mig ska inget fattas. Han låter mig vila på gröna ängar, han för mig till vatten där jag finner ro. Han ger liv åt min själ, han leder mig på rätta vägar för sitt namns skull. (Ps 23:1b-3)

Fantastiska ord! Löften som vi får utforska under resten av livet. Sedan fortsätter psalmen:

Även om jag vandrar i dödsskuggans dal fruktar jag inget ont, för du är med mig ...
(Ps 23:4a)

David, som skriver psalmen, antyder att vi ibland faktiskt måste gå igenom dödsskuggans dal. Gud tar inte dödsskuggans dal ifrån oss, men han lovar att han är med oss även om vi måste gå igenom det djupaste mörker. Så är det ofta i livet i Kristus. Gud tar inte alltid bort våra problem, men han är med oss i problemen och för oss igenom dem.

Här sker också något väldigt vackert. Innan dödsskuggans dal har Gud varit på distans och kallats för ”Herren” och ”han”, men i dödsskuggans dal kommer Gud nära och kallas för ”du”. I dödsskuggans dal blir Gud personlig. När vi går igenom smärta tillsammans med Gud kommer det leda till att vi lär känna honom ännu djupare. I våra svåraste stunder kan Gud bli som mest personlig för oss. Detta sker om vi låter Gud bli vår tröst, men vi har alltid ett val. Allting vi möter i livet – motgångar som medgångar – kan antingen föra oss närmare Gud eller längre bort från honom. Dödsskuggans dal kan bli platsen där vi vänder oss bort från Gud. Det kan också bli platsen där vi lär känna honom ännu djupare. Valet är vårt.

Detta kan vi se i Sakarias och Elisabets liv. Trots att de inte fick sin största längtan uppfylld valde de att inte överge Gud. Istället gav de sig helhjärtat till Herren. Det tvingar oss att fråga oss själva: Är vi beredda att ge upp vår största längtan och ändå leva helhjärtat för Gud? Bygger vår relation med Gud på vad han kan ge oss, eller bygger den på Gud själv? Sakarias och Elisabets lär oss att ett gott liv inte består av att få sin längtan uppfylld, utan att få leva för Herren.

TROFASTHET I RELATIONEN

Det sista att lyfta upp i relationen mellan Sakarias och Elisabet är deras närhet och öppenhet. Elisabet var som nämnt barnlös. Enligt samtida judisk lära både kunde och uppmuntrades Sakarias till att skilja sig från Elisabet och gifta sig med en annan kvinna för att kunna få barn. Ändå läser vi att Sakarias inte hade skiljt sig från Elisabet. Sakarias var alltså en trofast man som valde att fortsätta vara gift med sin hustru trots alla konsekvenser det innebar. Om vi utgår från att de gift sig vid traditionell ålder, det vill säga någon gång mellan femton och tjuugoårs-åldern, skulle de i så fall vid över sextio års ålder ha levt i över fyrtio år utan att få barn! Inte bara fyrtio år av böner och sorg, utan också 40 år av människors åsikter om situationen.

Människorna runt omkring Elisabet trodde antagligen att hon hade begått någon synd och var straffad av Gud. Vi kan bara ana de skamfyllda rykten som Elisabet fått leva med i nära fyrtio år. Hade Sakarias lyssnat på andra människor hade han antagligen skiljt sig från Elisabet. Istället måste han ha låtit henne förklara sig själv och litat på hennes svar. Sakarias hade inte bildat sig en uppfattning om Elisabet genom att lyssna på andra, utan genom att lyssna på henne själv. Det var antagligen nyckeln till varför deras relation höll. Sakarias kände Elisabet och visste att hon inte begick någon synd eller var straffad av Gud. Detta gäller oss också. På samma sätt som Gud är trofast i relationer, kommer Gud alltid att leda oss till att vara trofasta i relationer. Vi är menade att bygga djupa relationer. Gud kommer aldrig att leda oss till att lyssna på eller ge efter för skvaller och rykten. Istället är vi menade att själva söka upp personen i fråga och söka förstå vad som är sant eller inte. Vi ska inte lättvindigt överge relationer, äktenskap eller vänskap. Istället är det Guds tanke att vi likt Sakarias trofast står kvar och uthålligt väntar ut tuffa perioder – inte flyr från dem. Öppenhet och ärlighet är viktigt i relationer. Om inte annat är det egenskaper vi själva uppskattar hos andra människor. Som Jesus sa: “Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem.”⁶

Slutligen måste Sakarias ha kommit till en punkt då han insåg att Elisabet inte skulle kunna ge honom det han ville ha – ett barn. Ändå valde han henne. På samma sätt väljer vi att stå kvar i relationer, inte beroende på vad de kan ge oss, utan beroende på att Gud är trofast. Gud utvalde inte oss för att vi kan ge honom så mycket tillbaka. Ändå vet vi att vi är gränslöst älskade av Gud och att han är trofast även när vi sviker honom. Så behöver också vi möta människor. Inte för vad de kan ge oss, utan för att de är människor som Jesus älskar och har dött för. Bara den inställningen kommer göra oss uthålliga och trofasta i våra relationer.

⁶ Matt 7:12

KAPITEL 2 – VID ALTARET

BERÄTTELSEN

”Vad var det som hade hänt?” Frågan ekade i Sakarias huvud. Han kände sig helt förstummad och hade svårt att tänka klart. Han såg på sin medhjälpare som följt med honom in i templet till rökelsealtaret. Han verkade lika chockad.

Sakarias vände sig om och började sakta gå mot porten som skilde det heliga från templets förgård. Medan han gick funderade han på det märkliga som hänt. Dagen hade börjat som en vanlig dag vid templet. Rutiner skulle genomföras och uppgifter skulle fördelas bland prästerna. Han hade varit med vid den dagliga lottningen av vem som skulle få tända rökelseoffret. Han hade inte trott att han skulle bli utvald till den uppgiften. Han hade vant sig vid att aldrig höra sitt namn läsas upp vid lottningen. Eftersom han inte skulle orka bege sig till templet så många gånger till i sitt liv hade han ställt in sig på att aldrig få offra rökelseoffret.

Men Sakarias hade haft fel. Denna dag hade inte blivit en vanlig dag. Först hade Sakarias namn – mot all förmodan – dragits vid lottningen. Han kunde minnas hur alla präster tittat på honom när hans namn ropades ut. De yngre prästerna hade tittat på honom med blickar fyllda av besvikelse över att de själva inte blev lottade. De äldre prästerna som varit närvarande vid lottningen, som känt Sakarias under många år och visste att han aldrig blivit lottad, hade tittat på Sakarias med blickar fyllda av respekt och barmhärtighet. Att han äntligen blev lottad kändes som en upprättelse både inför de övriga prästerna och inför Gud. Han hade under de senaste åren börjat fundera på om det kanske fanns en sanning i ryktet om att han och Elisabet var straffade av Gud. Att hans namn blev draget tog han som ett slutgiltigt svar på att de faktiskt inte var straffade.

Sedan hade en lång och överklig händelsekedja satts igång. Han och de andra prästerna hade först förberett offret. Han hade känt stor glädje inför sin uppgift men också ett stort allvar. Han skulle få bidra till tempelgudstjänsten genom att tända rökelseoffret. Det var en oerhört stor ära och något han aldrig skulle få uppleva igen. När tiden var inne hade Sakarias tillsammans med sin medhjälpare gått in i det heliga i templet. Han kom ihåg känslan av att äntligen få träda fram inför HERREN. Han hade fyllts av en vördnad och gudsfruktan han inte tidigare känt. Bakom förhänget som hängde längst fram i rummet fanns det allra heligaste, och där var Guds närvaro. Bara tanken på detta hade gjort honom knäsvag. Han och hans medhjälpare visste precis vad de skulle göra och de hade påbörjat sina uppgifter. Han hade tänt rökelseoffret vid rökelsealtaret och bett en förbön för Israel.

Sakarias fortsatte gå mot porten samtidigt som han tänkte på allt detta. Porten öppnades av de andra prästerna och han klev ut på förgården. Han kunde se prästernas undrande blick. Rökelseoffret hade tagit mycket längre tid än det borde och de hade säkert många frågor om vad som hänt. För att vara ärlig visste han knappt själv vad som egentligen hänt. Tankarna snurrade i hans huvud samtidigt som

han fortsatte ner mot den väntande folksamling. Han visste inte vad som hade chockat honom mest. Att han precis träffat en ängel, eller vad ängeln hade sagt till honom.

Han hade precis bitt klart förbönen i templet då det helt plötsligt stött en ängel framför honom och hans medhjälpare. Egentligen borde det inte vara något förvånande att se en ängel i templet, men han hade ändå blivit oerhört rädd när han såg ängeln. ”Var inte rädd, Sakarias!” Orden hade löst honom från rädslan. Sedan hade ängeln sagt de fantastiska orden: ”Din bön har blivit hörd ...” Sakarias log när han tänkte på det. Under alla dessa år hade Gud verkligen hört hans böner. Det var en fantastisk tanke. Det andra som ängeln sagt hade däremot varit för underbart att våga tro på. Skulle han och Elisabet bli föräldrar när de var så här gamla?

Han kunde fortfarande känna tvivlet inom sig när han slutligen kom fram till den väntande folksamlingen. Nu skulle han bara uttala välsignelsen över folket så var hans uppgift i templet klar. Han såg ut över folksamlingen och förundrades över tystnaden. Oftast brukade det vara ett sorl av förväntan när prästen kom ut för att uttala välsignelsen, men idag var folksamlingen helt tyst. Han drog sakta in luft i lungorna och höjde sin röst för att ropa ut välsignelsen. Då märkte han vad som hade hänt. När han ropade kom det inget ljud från hans mun. Han hörde inte sin egen röst. Han vände blicken mot alla människor som stod tysta runt omkring honom för att försöka förstå vad som hände. Då insåg han hur det verkligen låg till. Människorna var inte tysta. Deras läppar rörde sig frenetiskt och de såg ut att prata med honom samtidigt som de viftade med armarna mot honom. Det var inte de som var tysta, det var han som inte hörde dem. Han kände en hand på sin axel. Han vände sig om och där stod hans medhjälpare från templet. Medhjälparens läppar rörde sig och Sakarias förstod att han försökte säga något till honom. Han försökte återigen tala men kände att det bara var luft som kom ut och inte några ord. Medhjälparen stirrade kort på honom och vände sig sedan snabbt mot folket. Medhjälparen lyfte händerna och pekade mot Sakarias. Folksamlingen verkade lyssna noggrant. Efter ett tag började flera av människorna lyfta sina händer i vördnad mot himlen. Sakarias förstod att medhjälparen förklarar för dem vad som hänt i templet. Han lyfte också sina händer mot himlen i vördnad. Det var som ängeln hade sagt. Han var stum och kunde inte längre tala. Han hade tvivlat när ängeln gav löftet om en son. Nu fick han ta konsekvenserna av det.

Men om Sakarias stumhet var en uppfyllelse av ängeln ord, då betydde det att det andra ängeln sagt också skulle gå i uppfyllelse. Det i sin tur innebar att HERREN, Israels Gud, snart återigen skulle besöka sitt folk och ge det frälsning.

”Vilken underbar tanke!” Glädjetårar rann nerför hans kinder. ”Hoppet ska uppfyllas. Messias ska komma och jag och Elisabet kommer att få en son.”

Fylld av glädje och tacksamhet stod Sakarias framför folksamlingen i absolut tystnad.

TEXTEN

Luk 1:8–22 ”En gång när turen kom till Sakarias avdelning och han var i tjänst som präst inför Gud, fick han vid prästernas sedvanliga lottning uppdraget att gå in i Herrens tempel och tända rökelseoffret. Vid tiden för rökelseoffret stod allt folket utanför och bad. Då visade sig en Herrens ängel för honom, stående till höger om rökelsealtaret. Sakarias blev förskräckt vid synen och greps av fruktan. Men ängeln sade till honom: ”Var inte rädd, Sakarias! Din bön har blivit hörd. Din hustru Elisabet ska föda en son åt dig, och du ska ge honom namnet Johannes. Han ska bli din glädje och fröjd, och många ska glädja sig över hans födelse, för han ska bli stor inför Herren. Vin och starka drycker ska han inte dricka, och han ska bli uppfylld av den helige Ande redan i moderlivet. Många av Israels barn ska han omvända till Herren deras Gud. Han ska gå före honom i Elias ande och kraft, för att vända fädernas hjärtan till barnen och ge de trotsiga ett rättfärdigt sinne och skaffa åt Herren ett folk som är berett.”

Då sade Sakarias till ängeln: ”Hur ska jag kunna vara säker på det? Jag är gammal och min hustru är till åren.” Ängeln svarade honom: ”Jag är Gabriel som står inför Gud, och jag är sänd för att tala till dig och ge dig detta glädjebud. Nu ska du bli stum och inte kunna tala förrän dagen då det sker, därför att du inte trodde mina ord. De kommer att gå i uppfyllelse när deras tid är inne.” Folket stod och väntade på Sakarias, och de undrade varför han dröjde så länge inne i templet. När han sedan kom ut kunde han inte tala till dem, och de förstod att han hade sett en syn i templet. Han gjorde tecken åt dem men förblev stum.”

TANKAR OCH REFLEKTION

NÄR VARDAGEN FÖRÄNDRAS

Ungefär två gånger om året lämnade Sakarias sitt hem för att bege sig till Jerusalem och tjäna vid templet under en veckas tid. Även om Sakarias tjänat vid templet många gånger tidigare blev han nu för första gången vald att gå in i templet och tända rökelseoffret. Det var en stor ära och det skedde bara en gång i livet för en präst. Sakarias visste inte om det när han gick in i templet, men efter den stunden blev inget sig likt igen. Han gick från att vara en barnlös obetydlig man, till att för alltid bli ihågkommen som far till Johannes Döparen. Texten antyder att Sakarias hann gå in i templet, tända rökelseoffret och be en förbön. När han sedan ska lämna templet läser vi att han möter ängeln Gabriel – något som Sakarias aldrig hade förväntat sig. Gud dyker upp i Sakarias liv och förändrar hela hans tillvaro.

Fram till mötet med ängeln var det en vanlig vardag för Sakarias, men helt plötsligt lyfte Gud honom ut ur hans vardag. Så är det också i våra liv. Utan förvarning kan Gud lyfta oss ut ur vår vardag och göra förändringar. När det händer behöver vi agera därefter och vara villiga till förändring. Vi kan inte styra Gud utan måste låta oss bli styrda av honom. Sakarias hade antagligen planer på hans och Elisabets framtid, men Gud gjorde hans planer om intet genom att ge honom ett barn. På samma sätt kan Gud kliva in i våra liv och kasta omkull alla beräkningar vi gjort. Det kan vara planer för det lilla eller det stora. För dagen eller för livet. Ibland vill Gud något annat än vad vi först räknat med och då

gör vi bäst i att följa hans ledning. Som kristen är det inte fel att planera, men vi ska förtrösta på Gud – inte på våra planer. Med Jakobs ord:

Lyssna nu, ni som säger: 'I dag eller i morgon ska vi resa till den eller den staden, stanna där ett år och göra affärer och tjäna pengar.' Ni vet inget om morgondagen. Vad är ert liv? Ni är en dimma som syns en liten stund och sedan försvinner. I stället borde ni säga: 'Om Herren vill och vi får leva ska vi göra det eller det.' (Jak 4:13-15)

Vi vet inget om morgondagen. Situationer kan förändras väldigt snabbt. Inget av det vi planerar för framtiden kan vi ta helt för givet. Det enda som inte kommer att förändras är Gud. Fortsätt därför att göra planer men var alltid öppen för förändring ifall Gud skulle välja att ändra dem.

VAD ÖGAT INTE SER

Sakarias möte med ängeln lär oss att saker och ting inte alltid är som de först ser ut. Där Sakarias såg en tursam lottning om vem som skulle få tända rökelseoffret – kan vi i efterhand se Guds ledning. Där Sakarias upplevde år av tystnad och uteblivet bönesvar – förstår vi i efterhand att Gud alltid hört hans bön. Hur man tolkar tillvaron beror på vilket perspektiv man har.

Vi har ett begränsat perspektiv och ser bara det synliga. Gud har ett evigt perspektiv och ser även det osynliga. Likt Sakarias kan vi vara med om något som får oss att förstå det vi tidigare gått igenom på ett nytt sätt. Lite som att titta i backspeglarna när man kör bil. När man tittar bakåt på det man kört förbi ser man det ur ett helt nytt perspektiv. Så är också livet ibland. Livet levs framåt men vi förstår det bakåt.

Det för oss till en av trons många paradoxer. Genom tron kan vi se det som inte går att se. Att *se* handlar delvis om att *förstå*. Genom tron ser vi – genom tron förstår vi. Därför kan vi redan nu, genom tron, se och förstå tillvaron ur Guds perspektiv. Exempelvis skriver Paulus att vi är ”satta med Kristus i den himmelska världen”.⁷ Det är inte något vi ser med våra fysiska ögon. Det är något vi måste acceptera som ett faktum genom tron. Först när vi tror på det kan vi börja leva utifrån det. Och när vi börjar leva utifrån det kommer vi också kunna *se* verkligheten utifrån det. Det gör, bland annat, att vi inte måste se på våra problem som höga berg vi omöjligt kan besegra. Vi kan se på våra problem ur Jesus perspektiv där vi är satta tillsammans med honom på hans tron. Jesus har segrat över våra problem. Genom tron *ser* vi att det är sant. Ur ett mänskligt perspektiv förstår vi situationen på ett sätt, men ur ett himmelskt perspektiv förstår vi den på ett annat sätt. Detta kommer kanske inte att lösa våra problem i praktiken, men det gör något viktigt med oss. Ur ett evigt perspektiv kan vi se att allt till slut kommer bli bra. Om vi inte får se det hända före uppståndelsen, så vet vi att det garanterat kommer att hända vid uppståndelsen när döden berövas sin makt och Gud blir allt i alla.⁸ Det ger oss

⁷ Ef 2:6

⁸ 1 Kor 15:22–28

hopp. Hopp som bär oss genom den situation som tidigare höll på att knäcka oss. Det är vad det innebär att se genom tron. Allt handlar om perspektiv.

I GUDS NÄRHET HÄNDER DET

Rökelseoffret som Sakarias tände var något som upprepades två gånger om dagen – en gång på morgonen och en gång på eftermiddagen. Altaret stod inte allra längst in i templet utan i rummet utanför det allra heligaste.⁹ Här finns en viktig sak som vi inte får glömma. På det gamla förbundets tid, innan det nya förbundet, var det i templet man ansåg att Guds närvaro fanns. Man visste att ett tempel inte kunde rymma himlarnas och jordens skapare. Däremot var templet en mötesplats mellan himmelen där Gud bor och jorden där människor bor – en plats där människornas sfär och Guds sfär överlappade varandra. Templet var den plats där man kunde komma Gud allra närmast. Därför står det om rökelseoffret att det “ska vara det dagliga rökelseoffret inför Herrens ansikte från släkte till släkte.”¹⁰ *Ansikte* är ett hebreiskt uttryck för *närvaro*, vilket visar hur starkt man förknippade templet med Guds närvaro.

Sakarias var i bön och tillbedjan i Guds närhet när hans liv förvandlades. Detta gäller också oss idag – i Guds närhet förvandlas våra liv. Däremot behöver vi inte gå till ett tempel för att tillbe Gud. Vi lever i det nya förbundet med en bättre verklighet. Vi kan tillbe Gud i ande och sanning var som helst. Vi har själva blivit ett tempel åt Gud och Guds Ande bor i oss.¹¹ Om Guds närvaro var i templet och vi nu är Guds tempel, innebär det att Guds närvaro är hos oss som tillhör honom. Därför är också vi menade att dagligen leva i Guds närhet. Vi kan genom tro påminnas om och njuta av Herrens närhet i våra liv. Vi kan leva ett helt liv i tillbedjan och bön till Herren. Inte alltid i sång och ord, men däremot med vår livsstil och attityd. Likt Sakarias kan vi också få ta emot löften och gåvor från Gud när vi lever i hans närhet. Gud är en god Gud, det är inget vi behöver tvivla på. Samtidigt är det som att han inte alltid ger oss det vi behöver förrän vi börjar söka honom. Genombrotten vi längtar efter kommer oftast först när vi visat att vi på allvar vill dra oss nära Gud.

I praktiken ser detta väldigt olika ut för alla människor. Exempelvis är fokuserade stunder med Herren i början och slutet på dagen en varm rekommendation. Är det svårt att få till bönestunder på morgonen eller kvällen kan man kanske hitta tillfällen mellan två saker. Exempelvis på vägen hem från jobbet eller när man lagar mat. Riskerna finns dock att vi glömmar att tänka på Herren när vi lämnar bönestunden och fortsätter in i nästa uppgift. Bara för att bönen tar slut betyder inte det att vårt beroende av Jesus upphör! I varje vaken stund ska vi sträva efter att leva medvetna om Gud – inte bara vid speciella bönetillfällen. Konkret innebär det att vi under dagen vid många tillfällen kort vänder vår uppmärksamhet till Herren. En kort tanke eller bön, högt eller tyst, är allt som krävs. ”Jag

⁹ Till rummet längst in, det allra heligaste, fick bara översteprästen gå in en gång om året. Till rummet utanför fick prästerna däremot gå in två gånger om dagen för att tända rökelseoffret och det är där vi finner Sakarias.

¹⁰ 2 Mos 30:8

¹¹ Heb 8:6; Joh 4:24; 1 Kor 3:16

behöver dig Jesus” är kanske den bästa bönen vi kan be i vår vardag eftersom den både påminner oss om vårt beroende av Jesus och också bjuder in Jesus att hjälpa oss. En ständig inre dialog med Gud kan alltså hjälpa oss att dagligen leva i Guds närhet eftersom bönen påminner oss om att Gud redan är närvarande i våra liv.

BÖN OCH BÖNESVAR

”Var inte rädd, Sakarias! Din bön har blivit hörd. Din hustru Elisabet ska föda en son åt dig, och du ska ge honom namnet Johannes.”¹² Genom de orden uppenbaras Guds omsorg och godhet efter ett helt liv av tvivel och funderingar. Gud har alltid hört Sakarias böner. Gud har aldrig vänt Sakarias och Elisabet ryggen.

Men vad var det egentligen för bön som Sakarias hade bett? När Sakarias tände rökelseoffret och bad förbönen hade han antagligen inte bett en bön om att få ett barn. Sammanhanget antyder starkt att han hade bett en förbön för sitt folk. En bön som antagligen innehöll en längtan om att få se Messias komma och Gud befria sitt folk. När Sakarias väl hade möjligheten att få komma inför Herrens ansikte i templet, för första och sista gången i livet, gällde hans bön inte sig själv utan andra. I Herrens närhet valde Sakarias bort sina egna bekymmer för att istället be för folkets bekymmer. Förutom vikten av att bära andra i förbön ser vi även något djupare i detta. När Sakarias släppte sin egen längtan för att istället söka Herrens längtan, då fick han sin egen ursprungliga längtan uppfylld.

Det här är ett exempel på “Lagen om död och uppståndelse”. Den innebär att allt vi har och är måste *dö* tillsammans med Kristus på korset, för att sedan om möjligt *återuppstå* tillsammans med honom. Inte en bokstavlig död, men en bildlig död bort från något. Allt vi har och är måste vi lämna över till Jesus för att sedan kanske få tillbaka det av honom. Vissa saker vi ger till Jesus kommer vi inte att få tillbaka. Då har de dött tillsammans med honom. Vissa saker får vi däremot tillbaka – förändrade och märkta av Jesus. De är tillbaka i en ny form och vår inställning till dem är helt annorlunda. Vi kommer aldrig mer kunna se på dem på samma sätt som vi gjorde innan vi gav dem till Jesus. Det här är något som är tillämpligt på många områden i livet. Det kan gälla allt ifrån intressen eller ambitioner, till ägodelar eller vanor. Sakarias lät drömmen om ett barn dö och fick tillbaka den i form av Johannes. Att behöva ge upp något kan vara smärtsamt, men jag har upptäckt något uppmuntrande. I Herrens närhet finner vi det vi behöver, och det vi inte finner i Herrens närhet är antagligen inget vi behöver.

GLÄDJE I GÅVAN

Var inte rädd, Sakarias! Din bön har blivit hörd. Din hustru Elisabet ska föda en son åt dig, och du ska ge honom namnet Johannes. (Luk 1:13)

¹² Luk 1:13

Så lyder ängelns ord till Sakarias. Vi upptäcker något intressant om vi studerar vad namnet betyder. *Sakarias* betyder ungefär "Yah(weh) kommer ihåg". *Elisabet* betyder ungefär "Gud är (min) ed/Min Gud har svurit en ed". *Johannes* betyder ungefär "Yah(weh) är nådefull".

Om vi parafrazerar det ängeln säger genom att översätta namnen blir det följande uppmuntrande ord: "Var inte rädd, Gud kommer ihåg! Din bön har blivit hörd. Gud har svurit en ed och han ska ge dig vad du längtat efter, för Gud är nådefull."

Efter många år av tystnad och uteblivna bönesvar talar Gud till Sakarias och säger ungefär: *Jag kommer ihåg dig. Jag har inte glömt bort dig. Jag är nådefull.* Det första Gud gör när han bryter sin tystnad är att bekräfta sin godhet. Vi får kanske inte höra Gud tala på ett lika konkret sätt, men genom bibelordet säger Gud samma sak till oss idag: *Jag kommer ihåg dig. Jag har inte glömt bort dig. Jag är nådefull.* Det är vad som är sant – inget annat.

Sedan fortsätter ängeln: "Han ska bli din glädje och fröjd, och många ska glädja sig över hans födelse."¹³ Johannes ska bli till glädje och fröjd för Sakarias, men också för andra. En gåva från Gud är verkligen något att själv glädja sig över, men Gud ger inte gåvor för att bara välsigna den som får gåvan. Gåvor vi får från Gud är även till för andra. Det blir en gåva fullt ut först när vi ger den vidare till andra och låter andra glädja sig över den. Guds gåvor har alltid ett högre syfte och är menade att tjäna till en större välsignelse. Vi behöver inte vara oroliga för att vi ska bli av med gåvan när vi ger den vidare. En gåva man fått från Gud växer bara om man ger den vidare. Det man ger till andra har man. Det man behåller för sig själv förlorar man. Alltså är en gåva från Gud till dig också något för andra att glädja sig över. Det ser vi i Johannes liv. Han var en gåva till Sakarias och Elisabet, men var menad att bli till andras glädje också.

TYSTNAD

Så kommer den oväntade vändningen. Sakarias ifrågasätter ängeln och blir som ett resultat stum. (Kontexten antyder att han även blir döv.¹⁴) Guds gåvor kan vara svåra att ta emot när de kommer på ett sätt vi inte förväntat oss. Sakarias går ut till den väntande folksamlingen utanför templet och är oförmögen att uttala den traditionella välsignelsen över dem. Sakarias har tystats av Gud. På samma sätt finns det perioder i livet då vi av olika orsaker tystnar. Stor beundran, tacksamhet, eller sorg är exempel på tillfällen då våra ord kan ta slut. Det finns också perioder då vi tystnar för att vi fostras av Herren. Sakarias upplevde det. Han fostrades hårt för att han inte trodde att Gud har makt att fullfölja det han sagt. Herrens fostran har alltid ett syfte. Målet med Guds fostran var att väcka Sakarias tro. Gud tystade honom för att sedan låta undret ske framför hans ögon. Utan att kunna säga ett ord återvänder Sakarias hem till Juda bergsbygd för att förenas med sin hustru Elisabet.

¹³ Luk 1:14

¹⁴ I Luk 1:62 står det att människorna "gjorde tecken" när de ville kommunicera med Sakarias. Något som inte är nödvändigt om Sakarias hör vad de säger.

Tystnaden kommer fortsätta under de kommande nio månaderna och detta tjänar ett dubbelt syfte. För Sakarias är det en påminnelse om att ingenting är omöjligt för Gud. Så fort han börjar tvivla på om det verkligen är möjligt för Gud att ge dem ett barn, påminns han genom sin stumhet om att Gud förmår allt. För dem runt omkring Sakarias tjänar hans stumhet också som ett tecken. Ironiskt nog visar Gud genom Sakarias tystnad att Gud återigen börjat tala.¹⁵

Även om Gud alltid hör våra böner kan vi ibland uppleva honom tyst. Det tror jag kan förstås på många olika sätt. Ibland talar nämligen Gud genom just tystnaden. Tystnaden kan vara en inbjudan till omvändelse – att på nytt söka Herren och lägga bort sådant som drar oss bort från honom. Ibland är tystnaden en påminnelse om att vi egentligen vet vad Gud vill – vi vet redan svaret på vår fråga och förväntas nu att agera på det Gud har sagt. Tystnaden kan i vissa fall handla om att Gud vill ge oss det vi verkligen behöver, inte det vi vill ha – Gud vill alltså göra något annat än det vi ber om. Det finns också tillfällen då tystnaden från Gud är likt den kärleksfulla tystnad som kan finnas mellan två goda vänner – en tystnad där man inte känner behov av att säga något utan bara njuter av varandras sällskap. Genom att lära känna Herren kan vi också lära oss att förstå hans tystnad. Till slut kommer vi kanske uppskatta Guds tystnad lika mycket som hans tal.

LÖFTEN OCH UPPFYLLELSE

Nu ska du bli stum och inte kunna tala förrän dagen då det sker, därför att du inte trodde mina ord. De kommer att gå i uppfyllelse när deras tid är inne. (Luk 1:20)

Orden skulle gå i uppfyllelse när deras tid var inne, trots Sakarias otro. Uppfyllelsen av Guds löfte berodde alltså inte på Sakarias tro. Guds handlande är inte beroende av människor utan Gud uppfyller sin vilja även utan vår inblandning. Samtidigt finner vi återigen en trons paradox i detta, för Guds löfte var helt beroende av Sakarias för att kunna uppfyllas. Det var Sakarias som var far till Johannes. Utan Sakarias hade Johannes inte funnits. Trots att uppfyllelsen inte var beroende av Sakarias tro, var den ändå beroende av hans delaktighet.

Detta säger något om den motsägelsefulla symbios som existerar mellan oss och Guds löften. Guds löften förverkligas utan människors medverkan. Samtidigt sker uppfyllelsen genom människors medverkan. Det är som att Gud inte måste, men ändå väljer att handla genom människor. Gud är den som agerar – men han gör det genom människor. Denna paradox är Paulus inne på:

Genom Guds nåd är jag vad jag är, och hans nåd mot mig har inte varit förgäves, utan jag har arbetat mer än alla de andra – fast inte jag själv, utan Guds nåd som varit med mig. (1 Kor 15:10)

¹⁵ Hesekiel är en annan stum profet i Bibeln (Hes 3:26-27; 24:27). Där tjänade hans tystnad som ett tecken till omvändelse för folket. Kanske är det samma omvändelsens tecken som Sakarias stumhet tjänar?

På grund av Guds nåd var Paulus det han var. Paulus hade arbetat mer än alla andra, fast inte han själv utan Guds nåd. Var Paulus insats slutade och Guds insats började är omöjligt att säga. Paulus visste att det var han själv som arbetat, men samtidigt tillskrev han arbetet Guds nåd. Så är det också med Guds löften. Var människan slutar och Gud börjar är omöjligt att säga. Gud förverkligar sina löften genom vanliga människor. Sakarias var ingen märkvärdig man. Han kom från en av de mindre ansedda prästavdelningarna och skilde sig inte från säkert hundratals andra präster. Ändå var det just genom honom Gud ville förverkliga sina löften. Så är det också idag. Gud vill använda vanliga människor runt om i världen som är beredda att låta Gud förverkliga sina löften genom dem.

Vidare sa ängeln att orden skulle gå i uppfyllelse när deras tid var inne. Gud har alltså en speciell tajming för sina löften. Ett ord från Herren behöver inte bli uppfyllt direkt utan kan dröja lång tid innan det förverkligas. Först när dess tid är inne blir det en verklighet. Guds löfte är som ett frö som ligger och gror tills det blommar ut. För Sakarias tog det nio månader från det att löftet gavs till dess det uppfylldes. För Johannes och de profetior som gällde honom dröjde det nära 30 år innan de förverkligades. Guds löften kan dröja en kort eller lång tid innan de uppfylls. Vi tror kanske att löftena ska uppfyllas inom en viss tidsperiod, men Gud kan avse en helt annan tidsperiod. Guds tajming behöver inte vara vår tajming. Det fostrar oss till att tålmodigt invänta Guds löftens uppfyllelse.

Visserligen blev Sakarias stum, men i övrigt fortsatte hans liv som vanligt trots att han fått ett stort löfte av Gud. Först nio månader senare när Johannes föddes förändrades vardagen dramatiskt som en konsekvens av att löftet uppfylldes. När vi får Guds löften behöver det inte innebära att vår vardag nämnvärt förändras. Istället är det ofta så att vår vardag fortsätter precis som om inget hänt. Hela tiden bär vi med oss Guds löfte och låter det gro tills det är redo att blomma ut. Först när Guds löften uppfylls sker förändringen – och då sker den dramatiskt.

KAPITEL 3 – ELISABETS GLÄDJE

BERÄTTELSEN

Sakarias satt på en pall och betraktade sin fru som satt med deras son Johannes i famnen. Han kände en stolthet som bara en fader kan. Inom sig prisade han återigen Gud för att han hållit sitt löfte och gett dem en son. Vid det här laget hade han vant sig vid att varken kunna höra eller tala. Såklart hade det skapat många problem både för honom och Elisabet. Det hade varit en lång och frustrerande process för Sakarias som inte kunde prata, att berätta för Elisabet som inte kunde läsa, vad som hänt vid templet. Genom att skriva korta meningar på en liten vaxtavla och genom att använda en annan man från byn som kunde läsa som tolk, hade han till slut fått fram vad som hänt. Han kunde fortfarande minnas Elisabets reaktion. Hon hade inte alls tvivlat som han hade gjort. Istället hade hon skinit upp och fylld av glädjetårar prisat Gud. Nu hade det gått över nio månader sedan det tillfället. De hade hittat ett sätt att förstå varandra ganska bra utan att kunna prata med varandra. Sakarias kunde inte annat än le stort när han tänkte på det. Han hade känt sig upprättad när han blev vald till att offra rökelseoffret i templet, men det var ingenting jämfört med hur Elisabet hade blivit upprättad när det efter några månader blev tydligt att hon var gravid.

”Alla blickar och viskningar Elisabet stött på under sitt liv. Och alla rykten om att hon var straffad av Gud på grund av att hon inte fött något barn”, tänkte han med en suck. ”Människor antar så mycket som de inte begriper.”

Han skulle aldrig förstå fullt ut hur jobbigt det varit för Elisabet. Men han förstod att lika jobbigt som det varit att vara barnlös, lika fantastiskt var det att nu ha fött en son. Elisabet var på många sätt den stora kämpen i det här. Trots att så mycket varit emot henne under så lång tid hade hon aldrig gett efter för bitterhet eller tvivlat i sin överlåtelse till Herren. Visst hade hon burit på mycket smärta och många frågor, men klagan och sorg är också ett uttryck av bön. Sakarias tänkte på Davids bön:

”Min Gud, min Gud, varför har du övergett mig? Jag ropar och klagar, men min frälsning är fjärran. Min Gud, jag ropar om dagen men du svarar inte, och om natten men får ingen ro.”

Detta stämde verkligen in på Elisabet. Så många gånger hade han sett eller hört henne be till Herren om ett barn. Ibland hade han hört henne gråta och ropa under dagen när hon trodde att hon var utom hörhåll. Ibland hade han vaknat på nätterna och hört henne mumla tyst där hon låg bredvid honom i sängen. På samma sätt som David inte slutade sin bön i förtvivlan skulle nu inte Elisabet behöva sluta sitt liv i förtvivlan:

”Ära honom, alla Jakobs barn, och bäva för honom, alla Israels barn, för han föraktade inte den förtrycktes lidande och såg inte på honom med avsky. Han dolde inte sitt ansikte för honom, utan lyssnade när han ropade till honom.”

Han bad bönen inom sig. Från tystnad till bönesvar. Från förtvivlan till lovprisning. Det hade varit Davids erfarenhet och nu var det också Elisabets erfarenhet.

Sakarias såg en rörelse i ögonvrån och vände sig mot dörröppningen. Människor började strömma in i huset och han förstod att det var dags. Det hade gått åtta dagar och det var dags att omskära Johannes. Det här var en stor högtid. Både grannar och släktingar kom för att närvara. Eftersom han varken hörde eller kunde tala nickade han mot varje person som kom in. De nickade respektfullt tillbaka. Med Elisabet däremot pratade de. De kramade om henne, skrattade och gladd sig med henne över att Johannes fötts. Elisabet i sin tur var så oerhört glad att det nästan lyste om henne där hon stod mitt i folksamlingen. Sakarias hade nog bara sett henne sådär glad en gång tidigare, och det var när de gifte sig för så många år sedan. Det här var verkligen en stor dag för Elisabet. Ett erkännande inför hela byn att hon verkligen var välsignad av Gud. Aldrig mer skulle hon kallas ”den Ofruktsamma”. Han fortsatte le stort. Eftersom han var en gammal man ville han vara sansad och behärska sina känslor inför folksamlingen. Visst var han oerhört glad, men det höll han inom sig så som det förväntades av en man i hans position.

Sakarias stod bredvid sin fru under ceremonin och kände återigen stor faderlig stolthet och tacksamhet. Många gånger hade han och Elisabet närvarat vid andra pojkars omskärelse, men nu var det deras egen son som omskars. Det här var en stor dag för dem båda. Under så många år hade de drömt om och längtat efter det. Nu hade drömmen som dött återuppstått och blivit en verklighet.

När omskärelsen var klar märkte han att Elisabet och människorna omkring honom började diskutera allt häftigare och häftigare. Han kände sig frustrerad, för han förstod inte vad det var de var oense om. Han såg sin fru vifta mot honom och alla blickar vändes mot honom. Mannen som tidigare tolkat mellan honom och Elisabet skrev något på en vaxtavla. Han vände på den och nu förstod Sakarias vad hela diskussionen handlat om:

”Är hans namn Sakarias?” – kunde han läsa på tavlan.

Han viftade med armarna och fick vaxtavlan och började skriva. Han mindes händelsen i templet, ängelns ord och allt som lett fram till denna stund. Något fyllde plötsligt hans inre. Han ville ropa ut och proklamera Guds nåd inför alla samlade, men hans stumhet hindrade honom. Han vände på tavlan och visade alla närvarande vad han skrivit.

”Johannes är hans namn.”

När han vände på tavlan och visade alla närvarande vad han skrivit hände två saker. Först såg han hur alla närvarande blev förundrade när de förstod att Elisabet haft rätt. Barnet skulle inte heta Sakarias efter sin far, utan Johannes. Det andra som hände var att det han känt fylla sitt inre nu blev så starkt att det bokstavligen fyllde hela hans varelse. De känslor han tidigare kontrollerat tog nu över och han brydde sig inte längre om han agerade som människor förväntade sig eller inte. Han öppnade sin mun och plötsligt hörde han sig själv ropa med hög röst:

”Halleluja! Tacka Herren, för han är god, evig är hans nåd!”

Människorna runt omkring honom som först blivit förundrade över att barnet skulle heta Johannes blev nu helt förstummade. Förut hade Sakarias varit stum och de andra talat. Nu var det Sakarias som högljutt prisade Herren och de andra som var tysta. Folk drog efter andan och man kunde höra folk viska ”Herrens hand är med honom”. Stor gudsfruktan fyllde alla som var där och till och med barnen stod tysta i respekt för det som hände.

Han vände sin blick mot Elisabet. Hon stod med Johannes i famnen och log varmt. Deras blickar möttes och ord kan inte beskriva de många och starka känslor de båda kände och delade med varandra i den stunden. Han log tillbaka mot henne och sa: ”Gud kommer ihåg. Gud har gett sin ed. Gud är nådefull.”

Sedan vände han sig mot de övriga. Han visste precis vad han skulle göra. Inom sig tackade han Gud för att han valt att använda en gammal präst som Sakarias och hans fru. Han gladdes åt att Israels hopp äntligen var på väg att uppfyllas. Inget skulle längre vara så som förr. Han slöt sina ögon, öppnade munnen, och lät orden komma över läpparna så som han fick dem av Gud.

”Välsignad är Herren, Israels Gud, som har besökt och återlöst sitt folk ...”

TEXTEN

Luk 1:23–25 ”När dagarna för hans tjänstgöring var över återvände han hem. En tid därefter blev hans hustru Elisabet havande, och hon drog sig undan i fem månader och sade: ”Detta har Herren gjort med mig. I dessa dagar såg han till mig och tog bort min skam bland människor.”

Luk 1:35–37 ”Ängeln svarade [Maria]: ”...din släkting Elisabet är också havande med en son på sin ålderdom. Hon som kallades ofruktsam är nu i sjätte månaden, för ingenting är omöjligt för Gud.”

Luk 1:39–45 ”Vid den tiden bröt Maria upp och skyndade till en stad i Juda bergsbygd. Där gick hon in i Sakarias hus och hälsade på Elisabet. När Elisabet hörde Marias hälsning, spratt barnet till i hennes moderliv. Hon blev uppfylld av den helige Ande och ropade med hög röst: ”Välsignad är du bland kvinnor, och välsignad är din livsfrukt! Men varför händer detta mig, att min Herres mor kommer till mig? När ljudet av din hälsning nådde mina öron spratt barnet till i mig av glädje. Och salig är du som trodde, för det som Herren har sagt dig kommer att gå i uppfyllelse.”

Luk 1:57–68 ”För Elisabet var tiden nu inne att föda, och hon födde en son. Hennes grannar och släktingar fick höra att Herren hade visat henne så stor barmhärtighet, och de gladdes sig med henne. På åttonde dagen kom de för att omskära barnet, och de ville kalla honom Sakarias efter hans far. Men hans mor svarade: ”Nej, han ska heta Johannes.” Då sade de till henne: ”Det finns ingen i din släkt som har det namnet.” De gjorde tecken till hans far och frågade vad han ville att barnet skulle heta. Han bad då om en tavla och skrev: ”Johannes är hans namn”, och alla blev förundrade. Genast

öppnades hans mun och hans tunga löstes, och han började tala och prisa Gud. Alla deras grannar greps av fruktan, och i hela Judeens bergsbygd talade man om det som hade hänt. Alla som hörde det tog det till hjärtat och undrade vad det skulle bli av detta barn, för Herrens hand var med honom. Hans far Sakarias blev uppfylld av den helige Ande och profeterade och sade: "Välsignad är Herren, Israels Gud, som har besökt och återlöst sitt folk!"

TANKAR OCH REFLEKTION

Sakarias återvände hem efter den omtumlande händelsen i Jerusalem och fokus i berättelsen ändras till hans fru Elisabet. Då skedde undret: Elisabet som var överårig blev gravid. Glädjen måste ha varit enorm för det gamla paret och framförallt för Elisabet. Hon som hade kallats ofruktsam, kanske större delen av sitt liv, var nu gravid. Ingenting är omöjligt för Gud.¹⁶

OLIKA REAKTIONER

Även om Sakarias och Elisabet först beskrivs som ett par med en och samma längtan, börjar nu kontrasterna dem emellan bli tydliga. Deras respektive öppningsrepliker kan nämligen inte vara mer olika. "Hur ska jag kunna vara säker på det?" – är Sakarias första ord. "Detta har Herren gjort med mig." – är Elisabets första ord. Det första vi hör från Sakarias är ett ifrågasättande sagt i otro. Det första vi hör från Elisabet är en proklamation i tacksamhet över vad Gud gjort med henne. Genom att Sakarias och Elisabets reaktioner är så olika varandra ser vi något viktigt. Det är inte mannen och den arbetande prästen som är snabb på att urskilja och acceptera Guds handlande, utan kvinnan och den av samhället skambelagda frun. Elisabet är exemplet vi ska ta efter, inte Sakarias. Hon var den som först trodde Gud och gav honom äran.¹⁷ I Bibeln är det ofta de oväntade och ringa personerna som visar sig vara de största föredömena.

Gång på gång väljer nämligen Gud *dolda kärl* för sitt verk. Ett dolt kärl är en människa som i världens ögon är obetydlig och okänd, men som i själva verket bär på stor överlåtelse till Herren. De är inte människor som syns eller hörs, men de är stora föredömen i deras outtröttliga trofasthet. Med sina liv gestaltar de orden: "En människa ser det som är för ögonen, men Herren ser till hjärtat"¹⁸ och "det som för världen var obetydligt och föraktat och inte fanns till, det utvalde Gud för att tillintetgöra det som fanns till."¹⁹ Gud behöver fler sådana dolda kärl. Människor som inte alltid har orden – men

¹⁶ Luk 1:36-37

¹⁷ Detta är ett större tema i Bibeln. Tydligast paralleller har Elisabet med Hanna som födde profeten Samuel (1 Samuelsboken 1–2). Hanna var ofruktsam och därför föraktad av andra. Hon fick en son tack vare Herren som blev en stor profet. (1 Sam 1:5–6, 20, 22) I berättelsen om hur profeten Samuel föds är det Hanna som är föredömet, inte hennes man.

¹⁸ 1 Sam 16:7

¹⁹ 1 Kor 1:28

som bär på livet. Sådana människor är hjältar i Guds ögon. Elisabet var ett sådant dolt kär. Vi inbjuds att lära oss av henne och själva bli ett ”dolt kär” som Gud kan använda idag.

GUDS UNDER

När Elisabet öppnade sin mun började hon med att proklamera Herrens gärningar och vad Gud gjort med henne. Det som var omöjligt ur ett mänskligt perspektiv var möjligt för Gud. Det säger oss något om hur Gud är. Gud gör det omöjliga möjligt. Gud kallar på det som inte är till som om det är till.²⁰ Det finns ingen situation som är för svår för Gud. Ibland verkar det nästan som om Gud inte griper in förrän en situation ur ett mänskligt perspektiv är bortom räddning. Ibland behöver mänsklig förmåga ta slut innan Gud tar vid. Det visar han i Elisabets liv.

Nästa sak Elisabet lär oss är hur Gud verkar på ett väldigt naturligt sätt. Sakarias var far till Johannes och Elisabet mor, men det var Gud som ärades. Gud gör sina under, men han gör det oftast på naturliga sätt. Barnet kom genom Sakarias och växte i Elisabets mage. Det var en naturlig process som sattes igång på ett övernaturligt sätt. Därför väljer Elisabet att tacka och ära Gud. Hon hade blick att se hur Gud verkar även i det enkla och naturliga – inte bara i det dramatiska och övernaturliga. Därför är det också Gud vi ska tacka och ära för de naturliga undren, lika mycket som för de övernaturliga.

I DESSA DAGAR

“I dessa dagar såg han till mig ...” Elisabet var en gammal kvinna vars moderliv var dött och hennes hopp om ett barn likaså. Antagligen var det länge sedan hon och Sakarias hade slutat be om ett barn. Elisabet var i sina egna och andras ögon borträknad, men “i dessa dagar såg han till mig”. När allt hopp var ute bröt Gud in i hennes liv. Det lär oss att vi aldrig är uträknade av Gud oavsett hur gamla vi är – eller hur misslyckade vi känner oss. Gud dömer inte ut oss även om vi själva eller andra dömt ut oss. Det är aldrig försent för Gud. Berättelsen om Sakarias, Elisabet och Johannes visar något intressant. När Gud skulle göra ett nytt verk med sitt folk, valde han att först söka upp den äldre generationen. De människor som ansågs vara passé var just de som Gud ville använda. Det här om något ger hopp till oss idag. Om Gud valde att använda de borträknade då, hur mycket mer vill han då inte använda de som är borträknade idag? Gammal och uträknad eller ung och obetydlig. Det spelar ingen roll för Gud. Han vill använda båda.

Gud såg till Elisabet. Även om hon inte känt sig särskilt sedd under sitt liv hade Gud alltid sett henne. När Gud gav henne ett barn var det en upprättelse på just det område där hon antagligen haft som mest sorg och brottningskamp. Gud möter oss på ett personligt sätt. Väldigt ofta är det i våra största svagheter och sår som det största mötet med hans godhet sker. “I dessa dagar såg han till *mig*...” Vi

²⁰ Rom 4:17

kan bara ana alla känslor som gömmer sig bakom de orden. Vi är aldrig obetydliga personer i den stora mängden. Gud ser oss personligen. Det fick Elisabet uppleva och det kan vi få uppleva.

GUD TAR BORT VÅR SKAM

"Detta har Herren gjort med mig. I dessa dagar såg han till mig och tog bort min skam bland människor."²¹ Guds godhet visade sig för Elisabet som den aldrig tidigare gjort. Lika lågt som hon sjunkit i människors ögon, lika högt ville Gud lyfta upp henne. Gud tog bort Elisabets skam bland människor. Gud gjorde så att Elisabet återigen kunde möta människor utan att utsättas för skvaller och blickar. Inte bara gjorde Gud om intet alla rykten om hennes synd och straff, han fick dessutom Elisabet att framstå som en hjälte! Människor fortsatte visserligen att prata om Elisabet, men nu i förundran och inte i förakt. Senare läser vi att "i hela Judeens bergsbygd talade man om det som hade hänt."²²

Det här är lika sant idag. "Ingen som tror på [Jesus] ska stå där med skam."²³ Jesus har tagit vår skam. Gud vill möta oss i sin kärlek och nåd, oavsett vad människor säger eller tänker om oss. Gud är så mycket godare än vad människor är. Faktum är att Gud längtar efter att få visa sin godhet mot oss i Kristus Jesus.

Men Gud som är rik på barmhärtighet har älskat oss med så stor kärlek, även när vi ännu var döda genom våra överträdelser, att han har gjort oss levande med Kristus. Av nåd är ni frälsta! Han har uppväckt oss med honom och satt oss med honom i den himmelska världen, i Kristus Jesus, för att i kommande tider visa sin överväldigande rika nåd genom godhet mot oss i Kristus Jesus. (Ef 2:4–7)

Gud vill visa sin överväldigande rika nåd genom godhet mot oss i Kristus Jesus. Om något är *överväldigande* så innebär det att det är *ohanterligt* – mer än vad vi kan ta emot. Gud har mer nåd han vill visa oss än vad vi kan ta emot! Guds nåd är så rik att den är ohanterlig. Gud vill visa den genom godhet mot oss i Jesus Kristus. Guds nåd uttrycks genom Guds godhet. Gud är en oerhört omsorgsfull Gud och det finns ingen gräns för hans godhet. Den som är i Jesus Kristus behöver alltså inte tvivla på Guds godhet utan inbjuds istället att ta emot den.

Elisabet fick uppleva Guds nåd uttryckt genom godhet. Hon som ansågs straffad blev den som fick förmedla Guds välsignelse till sitt folk. Hon som inte kunde få en arvinge fick en son som av Jesus senare beskrevs som "den störste född av kvinnor".²⁴ Hon som var obetydlig och föraktad blev en av historiens mest kända kvinnor. Så ser Guds nåd ut, för sådan är Gud.

²¹ Luk 1:25

²² Luk 1:65

²³ Rom 10:11

²⁴ Luk 7:28

ELISABET OCH MARIA

Efter dessa händelser introduceras Maria, Jesus mor. Eftersom vårt fokus är på Elisabet kommer vi inte att gå in i detalj på Maria. Elisabets och Marias möte börjar med en aningen kryptisk beskrivning. "En tid därefter blev hans hustru Elisabet havande, och hon drog sig undan i fem månader."²⁵ Varför väljer Elisabet att dra sig undan? Var det för att hon inte ville utstå mer förakt från människor innan graviditeten blev synlig? Var det för att hon ville glädja sig i det fördolda över vad Herren gjort med henne? Var det för att hon var rädd för att förlora barnet? Eller var det för att solidariskt stödja Sakarias i hans tystnad? Det korta svaret är att vi inte vet. Många av de som har kommenterat denna vers har inget bra svar att ge. Det vi däremot vet är att Maria senare söker upp Elisabet. Då bär hon bland annat med sig de kända orden "ingenting är omöjligt för Gud".²⁶ Jag tänker att en av orsakerna till att Gud skickade Maria till Elisabet var för att uppmuntra henne. Fem månader utan att möta andra människor än sin man är en lång tid. Kanske har Elisabet känt sig osäker under den tiden. Förutom att uppmuntra med sitt vittnesbörd, uppmuntrar också Maria med sin blotta närvaro. Gud vet att vi behöver uppmuntran. Gud vet att vi behöver relationer. Kanske var det just därför som han skickade Maria till Elisabet? Så är det också i våra liv. Ibland får vi vara en "Maria" som skickas till någon. Andra gånger är vi själva en "Elisabet" som får någon skickad till oss.

När Elisabet hör Marias röst rör sig barnet i hennes mage. Då fylls Elisabet av den helige Ande och profeterar över Maria. Maria kom för att uppmuntra Elisabet, men möttes av en egen uppmuntran. I Guds rike är det ofta så – den som välsignar andra människor blir själv välsignad. Den som ger får också tillbaka. Dessutom visar detta att Elisabet var fri från bitterhet och själviskhet. En människa som är full av bitterhet eller själviskhet kan inte fullt ut välsigna en annan människa. Elisabet visar att hon valt att reagera på livets motgångar på rätt sätt. Vi kan inte alltid välja vad som händer i våra liv, men vi kan välja hur vi reagerar på det som händer. Antingen väljer vi att reagera på ett själviskt sätt, ett lågt sätt. Då tar vi anstöt av det som hänt och fastnar där. Eller så väljer vi att reagera på ett kärleksfullt sätt, ett högre sätt. Då tar vi inte anstöt och kan gå vidare. Vi kan alltså välja att inte bli bittra. Då kommer vi också kunna förmedla välsignelse till andra, precis som Elisabet.

När Elisabets "Herres" mor kom, alltså Jesus mor, blev hon fylld av den helige Ande. När Anden fyller Elisabet får hon urskiljning att se att Maria ska bli mor till Jesus. Anden visar henne även vem Jesus är. Djupast sett förmedlar detta något oerhört viktigt – Guds Ande är centrerad kring Jesus Kristus. Guds Ande har som fokus Jesus, inte sig själv. Vi skulle därför kunna påstå att i mötet med Jesus fylls Elisabet av Anden, och fylld av Anden profeterar Elisabet om Jesus. Vi vet att något är fött av Anden om vi finner Jesus i det. Ju mer fylld av Anden en person är, ju mer av Jesus kommer vi också finna i den personens liv. Anden pekar alltid på Jesus. Så var det då och så är det också nu.

²⁵ Luk 1:24

²⁶ Luk 1:37

JOHANNES FÖDS

Tiden var nu inne och Elisabet skulle föda. Precis som ängeln lovat henne födde hon en son. Grannar och släktingar får nu höra om vad som hänt och kommer till Elisabet för att glädjas med henne. "De glädde sig med henne" står det i texten. Utan att vi kanske reflekterar över det avslöjar de orden höjdpunkten på Elisabets upprättelse. Vid så många tillfällen hade Elisabet glatt sig med andra när de fått barn. Nu var det andra som glädde sig med henne. Elisabets glädje måste ha varit gränslös. I hennes famn låg hennes son Johannes – tecknet på att Herren hade visat henne så stor barmhärtighet. Så ser Guds nåd ut, för sådan är Gud.

Barnet skulle inte heta Sakarias utan Johannes som ängeln hade sagt. Sakarias, som fortsatt var stum, skrev "Johannes" på tavlan. Då lossnade hans tunga. När han skrev namnet som betyder att "Gud är nådefull", och på så sätt bekänner Guds godhet, började han tala igen. Sakarias visade att han lärt sig av sin tystnad och att Herrens fostran inte varit förgäves. När Sakarias återigen talade ifrågasatte han inte Gud. Likt Elisabet började han med att tacka och proklamera Herrens godhet. Sakarias visade att hans hjärta var fullt av tro och tacksamhet. Dessutom visar han oss något viktigt. Mötet med nåden kommer före lovprisningen. Genuin tillbedjan föds i mötet med Guds nåd. När Sakarias mötte Guds nåd försvann hans problem (han kunde börja tala igen). Först måste vi få ett möte med Guds nåd, sedan kommer vårt gensvar i form av genuin tillbedjan. Jag tror att bara den som upplevt Guds nåd faktiskt genuint kan prisa Gud för hans nåd. Så som vi förstår Gud – så tillber vi honom. Nåden förvandlar alltid. Vi kanske inte alltid kommer att uppleva en förändring i våra omständigheter, men efter att ha mött Guds nåd kommer vi garanterat att ha upplevt en personlig inre förändring.

Sakarias var som nämnt präst i Abias avdelning. Namnet Abia betyder ungefär "Yah(weh) är Far". Kanske har Gud en poäng med namnets betydelse. Genom att ge en barnlös man från Abias avdelning ett barn, visar Gud att "han är vår Far" som "kommer ihåg" och har "svurit en ed" eftersom "han är nådefull". Paret Sakarias och Elisabet har på ett personligt plan blivit en bild för vad Gud vill göra på ett gemensamt plan med hela sitt folk. Johannes är inte bara en gåva till ett gammalt par utan en gåva till hela Guds folk.

Så kommer vi nu till slutet på Sakarias och Elisabets liv. Majoriteten av sina liv levde de okända för världen, men slutet av deras liv gjorde dem ihågkomna för evigt. Vi vet inte vad som hände med dem efter att Johannes fötts. Antagligen dog de av hög ålder innan Johannes hunnit bli särskilt gammal eftersom det inte står att Johannes bodde med dem under sin uppväxt. I bibeltexten är det istället Johannes (och Jesus) vi får fortsätta läsa om. Men innan vi på allvar börjar studera Johannes liv ska vi först studera hur en aspekt av hans uppdrag har fortsatt stor betydelse idag.

KAPITEL 4 – FÄDERNAS HJÄRTAN TILL BARNEN

BERÄTTELSEN

Folksamlingen på tempelplatsen blev större och större. Alla trängdes för att kunna höra vad profeten hade att säga. Ända sedan folket fått återvända till Jerusalem hade de brottats med en profetisk besvikelse. Gud hade genom sina profeter lovat att komma tillbaka när exilen upphörde. Men här var de tillbaka i landet fortfarande slavar under Persien, och trots ett återuppbyggt tempel hade härligheten inte kommit. Det hade gått flera årtionden sedan de kommit tillbaka till landet och därför lyssnade folket med stor förväntan och hoppades att deras hopp äntligen skulle uppfyllas.

”Denna profetia innehåller Herrens ord till Israel genom hans budbärare ...”

Mannen som ropade ut över folksamlingen hade ett svårsmält budskap. Efter att ha lyssnat klart på profeten tittade människor på varandra med besvikna miner. Budskapet hade inte varit vad de hoppats på. Hade inte Gud redan dömt dem en gång? Skulle Gud döma dem en gång till? Frågorna var många när folksamlingen skingrades. Gud skulle uppfylla sina löften, men först var Elia tvungen att komma och vända fädernas hjärtan till barnen och barnens hjärtan till fäderna. Då förstod inte folket det, men detta skulle vara det sista de hörde från Gud innan en många hundra år profetisk tystnad började. Inte heller förstod de att budskapet de hört från Malaki inte var menat att uppfyllas i deras egen generation. Malakis budskap var ett budskap för framtiden som skulle uppfyllas i en kommande generation många hundra år framåt. Närmare bestämt i Messias generation ...

TEXTEN

Mal 4:5–6 ”Se, jag ska sända er profeten Elia innan Herrens dag kommer, den stora och fruktansvärda. Han ska vända fädernas hjärtan till barnen och barnens hjärtan till deras fäder, så att jag inte kommer och viger landet åt förintelse.”

Luk 1:13 ”Men ängeln sade till honom: ”Var inte rädd, Sakarias! Din bön har blivit hörd. Din hustru Elisabet ska föda en son åt dig, och du ska ge honom namnet Johannes...”

Luk 1:16–17 ”Många av Israels barn ska han omvända till Herren deras Gud. Han ska gå före honom i Elias ande och kraft, för att vända fädernas hjärtan till barnen och ge de trotsiga ett rättfärdigt sinne och skaffa åt Herren ett folk som är berett.”

TANKAR OCH REFLEKTION²⁷

Följande kapitel fungerar som en slags övergång från Sakarias och Elisabet till Johannes Döparen. Jag utgår inte från berättelsen om deras liv utan från lärdomar från Malakis profetia och försöka se vad de betyder för oss. Lärdomar som jag tror är lika relevanta idag som de var då. Även om fokuset är annorlunda upplever jag att det ligger i linje med vad Sakarias, Elisabet och Johannes bar på i sina liv.

ETT FOLK ÅT HERREN

Berättelsen om Johannes Döparen är inte bara en berättelse om hur det gamla paret Sakarias och Elisabet på ett övernaturligt sätt får ett barn. Berättelsen om Johannes är framförallt berättelsen om hur Gud bryter sin nära 400 år långa tystnad och återigen börjar tala till sitt folk. Gud talade till dem som levde där och då, och genom Bibeln fortsätter Gud att tala till oss idag. Det Gud längtade efter då är samma sak som han längtar efter idag. Gud vill ha ett folk åt sig själv som är redo.

Guds djupaste längtan gäller ett folk. Det är inte en enskild människa som står i centrum i Guds plan utan en gemenskap. Denna längtan är en ”hemlighet som från evighet har varit dold i Gud”, men nu har gjorts känd.²⁸ Genom hela historien har Gud burit på denna längtan och när tiden var inne förverkligade han den i Jesus Kristus. Genom Jesus kors blev vi förlåtna våra synder, men det fanns även ett större syfte med korset:

[Jesus Kristus] har offrat sig för oss för att friköpa oss från all laglöshet och rena åt sig ett eget folk, som är uppfyllt av iver att göra goda gärningar. (Tit 2:14)

Jesus Kristus ville få ett eget folk. Inte ett folk åt någon annan utan åt sig själv. Genom Kristus kors föddes ett folk som inte tillhör sig själva, utan helt tillhör Herren. Deras livsmål är att vara Herrens egna helt och hållet. Alla vi som tror på Jesus Kristus är en del av denna hemlighet. Den förverkligas i Jesus Kristus och blir känd genom församlingen. I Bibeln möter vi den oftast i bildform. Vi läser exempelvis att den är *ett hus*²⁹, *en kropp*³⁰, och *ett folk*. Gång på gång betonas det gemensamma, enheten. Bilden som målas upp i Bibeln är därför inte att vi måste kämpa för att bli ett och skapa enhet. Vi är redan ett i Herren och ska istället kämpa för att bevara enheten.

Gör allt ni kan för att bevara Andens enhet genom fridens band: en kropp och en Ande, liksom ni kallades till ett hopp vid er kallelse, en Herre, en tro, ett dop, en Gud som är allas Far, han som är över alla, genom alla och i alla. (Ef 4:3–6)

Ju mer vi studerar det, ju mer ser vi vikten av den kristna gemenskapen. Faktum är att nästan alla brev och böcker i Nya Testamentet är skrivna till en gemenskap och menade att läsas och förstås i en

²⁷ För en kort kommentar kring Malakis bok se appendix ”Malaki”. Om du inte är bekant med detaljerna för tiden mellan GT och NT eller har svårt att förstå vad som händer i berättelsen föreslår jag att du läser appendixdelen om Malaki.

²⁸ Ef 3:9–10

²⁹ 1 Pet 2:5

³⁰ 1 Kor 12:12

gemenskap. Undervisningen sker alltså till en grupp kristna – inte till enskilda kristna. Det här innebär att det kristna livet är tänkt att levas i gemenskap med andra troende. Det går inte att leva det kristna livet fullt ut utan gemenskap med andra troende.

Idag tappar vi ofta detta och istället präglas vår tro av individens behov, vilja och längtan. Vi har satt individen i centrum – inte gemenskapen. Vi har på många sätt gjort gemenskap med andra syskon till något frivilligt som vi väljer beroende på hur det passar oss eller inte. Detta är främmande för Gud och borde därför vara främmande för oss.

Hur blir det då med personen? Låt oss börja med att konstatera att Gud är en personlig Gud som älskar varje individ. Gud slutar inte att se och möta våra behov, vilket vi tydligt kan se i Sakarias och Elisabets liv. Det handlar aldrig om ett uttraderande av individualiteten. Istället är det en fråga om tillhörighet och centrum. Vid frälsningen sker en förvandling då vi går från att vara våra egna och leva självcentrerat, till att istället tillhöra Jesus Kristus och ha honom i centrum. Tillhör jag Jesus tillhör jag också alla andra som tillhör honom. Alltså kommer vi till Jesus som enskilda personer, men följer honom tillsammans med andra. Det börjar i mitt personliga liv, men leder till ett gemensamt liv.

En bra bild för detta finner vi 1 Pet 2:5a: "Och låt er själva som levande stenar byggas upp till ett andligt hus." Varje kristen är en levande sten. Poängen med byggstenar är att byggas samman med andra stenar till ett hus. En sten är inte ett hus. Inte heller är flera stenar i en hög ett hus. Först när stenarna byggs samman i en gemenskap blir de ett hus. Trots att stenarna nu tillsammans först och främst identifieras som ett hus, upphör de heller inte att vara individuella stenar. Så är det också med den kristne i fråga om individualitet och kollektiv. Vi är enskilda personer som främst identifieras med gemenskapen.

Poängen med allt detta är att Gud vill ha ett folk som är redo att göra goda gärningar. Ett folk som gör hans vilja. Det var Guds längtan under Johannes dagar och det är Guds längtan idag.

GENERATIONERNA TILLSAMMANS

Gud ville använda Johannes för att vända fädernas hjärtan till barnen. Det var en del av Johannes uppdrag och det i sin tur var en uppfyllelse av den över 400 år gamla profetian från Malakis bok. När Gud bryter sin långa tystnad är några av hans första ord att generationerna måste stå tillsammans. Fäderna tillsammans med barnen. Enhet bland Guds folk.

Enhet är något som ligger starkt på Guds hjärta. Det är ett uttryck för vem Gud själv är – Gud är en.³¹ Enhet kan bara existera där det finns en gemensam grund att stå på. Därför har Jesus Kristus blivit vår gemensamma grund.

³¹ 1 Tim 2:5

Här är inte jude eller grek, slav eller fri, man och kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus. (Gal 3:28)

Här är ingen längre grek eller jude, omskuren eller oomskuren, barbar, skyt, slav eller fri, utan Kristus är allt och i alla. (Kol 3:11)

Det som tidigare definierade och förenade oss är nu satt åt sidan för att ersättas av Kristus. Det är i Kristus Jesus vi är ett – inte i något annat. Det är Kristus som är allt i alla – inte något annat. Tradition, nationalitet, ekonomisk ställning, social klass eller kön är inte längre det som förenar. Jesus är den som förenar. Inte heller ska något skilja mig från mina syskon, för i Kristus kan jag inte välja mina syskon. Guds enhet går över alla tidigare skiljelinjer, även något sådant som ålder. I Kristus är vi ett med varandra oavsett hur unga eller gamla vi är. I Kristus råder enhet mellan generationerna. Äldre och yngre är kallade att leva tillsammans.

Just generationerna är något som är viktigt för profeten Malaki. Att vända fädernas hjärtan till barnen och barnens hjärtan till fäderna.³² Jag tror att det är viktigt därför att det finns en generationsklyfta mellan de äldre (fäderna) och de yngre (barnen). De äldre och yngre lever i splittring vända bort från varandra och behöver nu vända sig till varandra. Ordet som används för *vända* är samma ord som används för *omvändelse* i Gamla Testamentet. Det avslöjar hur allvarligt Gud ser på detta. Omvändelse handlar nämligen om att vända sig bort från synd. Splittring mellan äldre och yngre är en synd i Guds ögon, precis som all slags osund splittring mellan kristna. Därför är det något vi behöver omvända oss från.

Alla som bekänner Jesus som Herre tillhör Jesus. Så starkt är bandet mellan de troende och Jesus att församlingen kallas för Jesus "kropp".³³ Om jag då skiljer mig från någon som tillhör Jesus, skiljer jag mig från Jesus själv. Att splittra kristna är att splittra Kristus. Därför är splittring bland kristna så allvarligt. Att göra en uppdelning av kristna syskon som Herren själv inte gör, är att söndra och stycka upp Kristus kropp. Det här gäller alla områden, inte bara ålder. Först och främst handlar detta om våra relationer – vilka vi i praktiken väljer att umgås med och dela Kristus tillsammans med.

Gud vill att äldre och yngre inte längre ska leva själviska liv. De äldre ska ta de yngre till sina hjärtan och de yngre ska ta de äldre till sina hjärtan. Generationerna ska komma samman och lägga åt sidan det som splittrar dem. När detta sker kommer det att leda till en ny social struktur där äldre och yngre tillsammans gestaltar Guds enhet. Det var Malakis vision. Nu sker det i Kristus. När vi står enade i Kristus blir vi ett folk som gestaltar Guds enhet, helhet och frid.

Gud vill att fädernas hjärtan vänds till barnen så att han får ett folk som är redo för det han vill göra.³⁴ När Guds folk blir ett och står enade kan vi ta emot det Gud vill göra. Guds längtan är inte att göra

³² Mal 4:6

³³ Ef 1:22-23

³⁴ Luk 1:17

saker genom några få personer, utan genom ett helt folk. Om vi inte tillsammans vänder om till Herren kan vi inte bli mottagliga för det han vill göra.

VÄXA TILLSAMMANS

Att Gud vill enhet mellan generationerna ser vi i Johannes liv redan innan han fötts. Redan i moderlivet skulle han bli uppfylld av helig Ande³⁵ och det är ingen slump att det sker när Maria möter Elisabet.

När Elisabet hörde Marias hälsning, spratt barnet till i hennes moderliv. Hon blev uppfylld av den helige Ande ... (Luk 1:41)

När Elisabet hörde Marias röst fylldes både Elisabet och Johannes med Anden. Modern och barnet i magen blev uppfyllda av Anden tillsammans. Det är en bra bild för vad Gud vill göra idag. Gud vill att alla generationer ska möta honom tillsammans. Äldre och yngre ska tillsammans bli uppfyllda av Anden. Det sker när vi möts i Kristus och tillsammans söker honom.

Vi ser även enheten mellan generationerna i mötet mellan Elisabet och Maria. Den äldre generationen (Elisabet) möter den yngre (Maria). Elisabet som är för gammal för att få barn möter Maria som är så ung att hon ännu inte gift sig. Det här är "fädernas hjärtan till barnen" i praktiken. Det börjar med att ta sig an dem som finns i ens närhet. Maria sökte upp sin släkting Elisabet. På samma sätt finns det i vår närhet människor som Gud lägger på våra hjärtan. Människor som vi kan söka upp och ta oss an.

Vidare läser vi att Maria stannade hos Elisabet i omkring tre månader.³⁶ Det är en väldigt lång tid för att bara *träffa någon*. Det lär oss att det tar tid att bygga relationer. Det krävs många möten och samtal för att bygga upp ett förtroende och att lära känna någon på djupet. Ibland tar det längre tid, ibland går det snabbare. Relationer handlar om överlåtelse över lång tid. Därför behöver vi lägga bort alla tankar på effektivitet. Relationer går inte att tvinga fram utan måste få tid till att spontant växa fram.

Elisabet fungerade antagligen som en slags mentor för Maria under tiden de sågs. Som en gammal kvinna fanns det mycket hon kunde lära Maria, framförallt när det kom till ett liv med Herren. Dessutom fick de upptäcka något nytt tillsammans. Varken Elisabet eller Maria hade varit gravida. Tillsammans fick de upptäcka något nytt de aldrig tidigare upplevt. Så är det också för oss.

Det finns alltid något de äldre kan föra vidare till de yngre. Guds tanke är att den föregående generationens tak ska bli nästa generations golv. Erfarenheterna de äldre fått ska gå vidare i arv till nästa generation. Lärjungaträning är tänkt att ske i relationer. Från dem som gått före till dem som kommer efter. Ett äldre syskon som levt med Herren får aldrig se ner på sin egen erfarenhet och

³⁵ Luk 1:15

³⁶ Luk 1:56

jämföra sig med andra. Ett uthålligt liv med Herren kommer alltid att ha något att lära andra, oavsett hur spektakulärt eller inte det livet varit.

Det finns också alltid något att upptäcka tillsammans oavsett ålder och erfarenhet. Olikheter mellan syskon, inklusive olika åldrar, föder något nytt. Ibland är det en fördjupning av tidigare erfarenhet. Ibland är det något helt nytt. Framförallt kan vi alltid upptäcka mer av Herren Jesus tillsammans. I honom finns en "outgrundlig rikedom".³⁷ Om något är outgrundligt betyder det att det aldrig tar slut. I Jesus finns en rikedom som aldrig tar slut. En rikedom vi bara kan ta större och större del av. Det sporrar oss att växa tillsammans och lära känna honom.

DET BÖRJAR MED FÄDERNA

När Gud ville göra ett nytt verk bland sitt folk valde Gud att börja med den äldre generationen. Det visar oss ett mönster. Gud söker äldre troende som inte gett upp hoppet utan uthålligt lever i tro. Läser vi Malakis profetia står det att det först är fäderna som vänder sina hjärtan till barnen. Sedan ska barnen vända sina hjärtan till fäderna. Det börjar alltså med att de äldre tar sig an de yngre. Det är föräldrarna som har ansvar för sina barn – inte tvärtom.

Konkret handlar det om att den äldre generationen tar ansvar för den yngre. Att de äldre bygger långsiktigt för att se sina mål och sin längtan förverkligas, inte i sin egen generation, utan i nästa generation. Att arbeta för att se sin vision bli en verklighet, inte under sin egen livstid, utan under sina barns livstid. Sann förvandling tar tid. Guds rike är ett rike som växer långsamt. Det liknas bland annat vid ett frö som blir ett träd och en surdeg som syrar en deg.³⁸ Dessa bilder har gemensamt att tillväxten tar lång tid. Det sker inte på ett ögonblick. Därför behöver vi se Guds rike som något som förverkligas över flera generationer och inte på enbart en generation. Gud är inte stressad och har aldrig varit det. Gud har ett evigt perspektiv och väljer istället att arbeta i säsonger och agerar när tiden är inne. Jesus kunde ha kommit till världen när som helst, "men när tiden var inne sände Gud sin Son".³⁹ Samma attityd ska också vi ha. "Låt oss inte tröttna på att göra gott, för när tiden är inne får vi skörda om vi inte ger upp."⁴⁰ Vi ska arbeta långsiktigt och genom Anden och vishet urskilja vad Gud vill göra i den nuvarande säsongen. Att likt kung David tjäna Guds vilja i vår egen tid, inte någon annans tid.⁴¹ Vi utför vårt arbete i trofasthet och tålmod och litar på att "när tiden är inne" får vi skörda. Kanske är det vi själva som får skörda, kanske är det nästa generation. Det viktiga är inte när skörden sker utan att den sker.

Jesus sa att Guds rike är som ett frö som växer upp till ett träd. En person som planterar ett träd planterar det för kommande generationer. Vissa träd kan växa i över 100 år innan de uppnår sin fulla

³⁷ Ef 3:8 (Folkbibeln 98)

³⁸ Matt 13:31-33

³⁹ Gal 4:4

⁴⁰ Gal 6:9

⁴¹ Apg 13:36

storhet. Personen som planterar ett träd kommer kanske aldrig själv fullt ut få uppleva frukten av sitt arbete. Först kommande generation får uppleva fullheten. Om det är så i det naturliga livet, hur mycket mer ska vi då inte bygga långsiktigt i Guds rike?

När vi pratar om en äldre generation måste vi påminnas om att uttrycket "fäder" kan syfta både på naturlig ålder och mognad i Herren. Idealet är att mognad i Herren sker i takt med naturligt åldrande, men ibland råder en obalans i detta. Guds tanke är att ålder ska innebära mognad. Jag tror vi kan se det i Petrus första brev:

Nu uppmanar jag de äldste bland er, jag som själv är en äldste och ett vittne till Kristi lidanden och som också har del i den härlighet som ska uppenbaras: var herdar för Guds hjord hos er och vaka över den, inte av tvång utan frivilligt, så som Gud vill, inte för egen vinning utan med hängivet hjärta. Upptred inte som herrar över dem som anförtrotts er, utan var föredömen för hjorden. När den högste herden sedan uppenbarar sig, ska ni få härlighetens segerkrans som aldrig vissnar. (1 Pet 5:1–4)

Petrus skriver till de "äldste" och de allra flesta bibeltolkare är överens om att det är en speciell typ av ledarskap han syftar på. Utan att gå in i en ledarskapsdiskussion vill vi fokusera på den bredare tillämpningen av dessa ord. Ordet som översätts "äldste" betyder i grunden inget annat än just de "äldsta" – de med hög ålder. Det finns bibeltolkare som menar att det inte är ett speciellt ämbete som är i huvudfokus utan snarare ett ansvar som kommer med ålder. Det tror jag är en av Petrus poänger. Guds grundtanke är att i takt med att man åldras naturligt och i tron, tar man också större ansvar för dem i sin närhet. En aspekt av personlig mognad är att ta större ansvar för andra människor. För vissa kommer detta växa sig så stort att en tjänst kan urskiljas och avskiljas, det vi kallar "äldste" som ett speciellt ledarskap, men för de allra flesta kommer det att innebära att vara "äldste" i ordets breda bemärkelse.

"Nu uppmanar jag de äldste, jag som själv är en äldste." Petrus ord gäller för alla kristna som identifierar sig som äldre, inte bara för de som har ett uttalat ledarskap. Den som är äldre förväntas agera som en herde för dem i sin närhet. Att vaka över människor frivilligt med hängivet hjärta. Att med sitt liv vara ett föredöme för andra. Det här är kvalitéer som inte bara förväntas från ledare, utan som förväntas från varje troende. Det förväntas såklart mer ansvar av ledare, men varje kristen förväntas ta större ansvar ju äldre den blir. Inte för att personen måste det eller för sin egen vinning, utan för att en kristen representerar Kristus. Om vi växer i Kristus och Kristus växer i oss är det också meningen att Kristus ska återspeglas i våra liv. Framförallt i hur vi hanterar våra relationer. Det är min fulla övertygelse att andlig mognad uttrycks i hur vi hanterar våra relationer. Kristus tar ansvar för de som tillhör honom och därför tar också vi ansvar för de som tillhör honom. Att ta större ansvar målas upp som något oerhört hedersamt i Bibeln. Petrus antyder till och med att större ansvar innebär en

större belöning: "När den högste herden sedan uppenbarar sig, ska ni få härlighetens segerkrans som aldrig vissnar."⁴² Ett ord sagt till ledare, men sant även för alla kristna.

KONSEKVENSER AV ATT INTE LYSSNA

Här hade det varit passande att avsluta, men Malakis ord bär på ett allvar vi inte kan bortse från.

Han ska vända fädernas hjärtan till barnen och barnens hjärtan till deras fäder, så att jag inte kommer och viger landet åt förintelse. (Mal 4:6)

"Så att jag inte kommer och viger landet åt förintelse." Om generationerna inte kommer samman leder det till en dom. Under det gamla förbundet gällde detta högst konkret i form av templets förstörelse och folkets fångenskap. Under det nya förbundet gäller det fortfarande men på ett annat sätt. Vi kan fortfarande prata om en dom över Guds folk. Paulus pratar exempelvis om en dom över kristna i 1 Korintierbrevet 11. I sammanhanget handlar det om nattvarden, församlingen och Herrens kropp. Vi ska inte gå in i detalj i Korintierbrevet. Istället är det Paulus reflektion som intresserar oss:

Om vi gick till rätta med oss själva skulle vi slippa att bli dömda. Men när vi döms fostras vi av Herren, för att inte bli fördömda tillsammans med världen. (1 Kor 11:31-32)

Att dömas av Herren är att fostras av Herren. Som vi varit inne på tidigare har Herrens fostran alltid ett syfte. Domen som kristna ibland drar över sig är alltså till för att fostra. Malakis ord om "förintelse" tror jag därför får en fostrande innebörd för oss kristna. När vi misslyckas med att gestalta Gud genom att bevara Andens enhet sker en splittring. Den splittringen är lika allvarlig om den baseras på ålder som om den baseras på något annat. Konsekvensen av synden blir att Gud fostrar oss. Att han dömer oss. Domen består i att Guds vilja inte fullt ut kan förverkligas och att Guds rike inte kan växa i vårt sammanhang. Om Guds rike inte växer trycks det tillbaka av mörkrets makter och tidigare vinster förvandlas till förluster.

Förstå mig rätt nu. Inte på något sätt försöker jag förminska Jesus seger över ondskan. Jesus har all makt i himlen och på jorden, han regerar över alla makter just nu och kommer regera tills allt är lagt under honom.⁴³ Men när vi kristna inte lever i linje med hans vilja kan hans makt inte förverkligas *genom oss*. Om vi kristna är Kristus kropp innebär det att vi är hans händer och fötter här på jorden. Gud har valt att verka genom sitt folk, men där Herrens folk inte är redo för hans gärningar kan han inte verka. Därför fostrar Gud oss genom att inte låta sitt rike växa, till dess vi ser behovet av enhet och omvänder oss från vår synd.

⁴² 1 Pet 5:4

⁴³ Matt 28:18; Ef 1:20-23; 1 Kor 15:25-27

Nu kan det tyckas att mycket ansvar läggs på de äldre. Låt mig därför betona att det är lika viktigt att barnen vänder hjärtat till sina fäder. De yngre är menade att söka upp de äldre och ödmjuka sig under dem. Ingen får se med förakt på ålderdom. Hög ålder är något positivt i Guds ögon och något att respektera. "För ett grått huvud ska du resa dig upp, och den gamle ska du ära."⁴⁴ Barnen behöver förstå sitt behov av fäder och förebilder. De behöver undervisas och vägledas av äldre för att ta del av deras erfarenhet. Mycket av de problem som historiskt har uppstått bland Guds folk beror på att man inte lyssnat på tidigare generationers erfarenhet. Guds rike idag är en konsekvens av tidigare generationers böner och liv. Det går en obruten linje ända tillbaka till våra fäder som träffades för att be på pingstdagen i Jerusalem och tog emot Andens dop för nära 2000 år sedan. Om vi inte lär oss av våra äldre syskon är vi dömda till att upprepa deras misstag. Som det står i Jobs bok: "Fråga gångna släktled och ta vara på fädernas erfarenhet."⁴⁵ Kanske är det med tanke på allt detta som Petrus vänder sig till de yngre efter att ha skrivit till de äldre: "Likaså ni yngre, underordna er de äldre".⁴⁶ Låt oss förverkliga fädernas hjärtan till barnen och barnens hjärtan till sina fäder i vår tid. Låt inte ännu en generation passera som lever i splittring.

⁴⁴ 3 Mos 19:32a

⁴⁵ Job 8:8

⁴⁶ 1 Pet 5:5a

KAPITEL 5 – FORMAD I ÖDEMARKEN

BERÄTTELSEN

Johannes tittade ut över det karga landskapet. Denna ödemark, som för många var själva symbolen för död med sin torra och växtfattiga mark, hade under flera år varit hans hem. Han kände en svag vind mot sina kinder, såg solen mot den ljusblå himlen och kunde i bakgrunden höra det porlande ljudet från floden Jordan som flöt förbi. Så många gånger hade han sett ut över detta landskap och undrat när hans tid skulle komma och han äntligen skulle gå ut. Han slöt sina ögon och mumlade orden som blivit en del av honom själv. ”Du skall gå före Herren och bana väg för honom ...”

Medan Johannes fortsatte repetera profetian dök minnesbilder från barndomen upp. Hans föräldrar hade ständigt matat honom med profetiorna som fanns över hans liv. Han kunde dem alla utantill. Varje dag när han var ett barn hade han blivit påmind av sina föräldrar om den speciella tjänst som låg framför honom. Han hade fått höra berättelsen om sin födelse så många gånger att det kändes som om han själv hade varit där i templet. Hans far Sakarias hade tidigt i hans liv tagit med honom till synagogan för att läsa ur Skrifterna för honom. Johannes mindes hur de varit där nästan varje dag. Hans kärlek till Skrifterna var bara överträffad av hans kärlek till Herren. Han hade fostrats till att längta efter att se Israels hopp uppfyllt och han visste att tiden snart var inne för det.

Johannes suckade och tänkte tillbaka. Hans far hade talat allvarligt med honom strax innan han dog. Han hade påmint honom om hans framtida tjänst och förberett honom för hur det skulle se ut när båda föräldrarna hade dött. Deras familj var i en speciell situation eftersom de båda föräldrarna var gamla och Johannes var deras enda barn. Det var nästan som att Sakarias visste att hans tid snart var förbi. Efter det samtalet dröjde det inte många veckor innan han hade somnat in. När hans far väl dött hade hela byn slutit upp och på olika sätt hjälpt Elisabet och en ung Johannes. Kanske kände hans mor i och med Sakarias bortgång att hennes uppgift här i livet var slut, för bara efter några månader somnade även hon in. Johannes hade upplevt många blandade känslor under den här perioden. Så klart sörjde Johannes bortgången av sina föräldrar, men uppmuntrad av Sakarias tidigare samtal visste han precis vad han skulle göra.

Sorgetiden efter begravningen hade knappt tagit slut innan släktingar sökt upp Johannes. De hade velat ta sig an Johannes och se honom bli präst precis som hans far. Han hade känt människors förväntan på sig. Utan det där viktiga samtalet med sin far visste han inte om han i det ögonblicket haft vad som krävts för att stå på sig. Han hade tydligt avvisat sina släktingars förslag. Han hade påmint dem om profetiorna han fått och förklarat för dem att han numera tillhörde Herren. Han hade bett dem sälja huset och åkermarken och skänka pengarna till fattiga. Trots sin unga ålder hade han vetat vad som krävdes för att förbereda sig för sin framtida tjänst. För en profet fanns det bara en plats att gå till för att söka Herren – ut i ödemarken. Släktingarna som mindes händelserna kring hans födelse hade motvilligt gett honom sin välsignelse och ordnat med allt praktiskt. Den dag han

lämnade dem hade hela byn kommit för att ta farväl av honom. Vissa hade gråtit, andra hade tittat oförstående på honom, och några av dem hade uppmuntrat hans beslut. Efter att ha tagit farväl av alla hade han utan att se sig om gått rakt ut i ödemarken. Där och då hade han lämnat sitt gamla liv och trätt in i sin roll som framtida profet.

Det var för många år sedan. Nu var Johannes en man som formats av ödemarken. Ensam med Gud hade han vuxit och blivit starkare i anden. Han vände sig om mot floden och såg vattnet sakta flyta förbi. Ett resesällskap passerade just då förbi Johannes. De stannade och ropade till honom utan att han reagerade. Johannes var djupt inne i sina tankar. Han märkte inte att en av männen kom fram till honom och frågade om han behövde hjälp med något. Han hade fortfarande ryggen mot mannen och fortsatte titta ner i floden. Han andades djupt och lugnt. Hans kärlek till Herren hade bara vuxit sig starkare under tiden i ödemarken. Han hade lärt sig att lita på Herrens ledning och försörjning. Han hade även lärt sig att höra när Herren talade. Oftast hade det varit en tyst och subtil röst, men nu kunde han höra Guds ord eka högt och tydligt i sitt huvud. Det rådde ingen tvekan om vad Gud hade sagt. ”Nu är tiden inne. Träd fram inför Israel.” Nu skulle hans tjänst äntligen börja.

Mannen såg Johannes titta upp från vattnet och vända sig om mot honom. Mannen frågade igen: ”Behöver du något?”

Johannes stod tyst och tittade på honom en stund. Mannen kände sig smått obekvämt och skruvade på sig. Till slut svarade Johannes:

”Du frågar mig om jag behöver något? Jag säger dig sanningen, det är du och alla andra i Israel som är i verkligt behov. Ni behöver omvända er. Sluta leva i era synder och vänd istället om till Herren!”

Mannen förstod direkt att det var en profet han mött vid floden. Han vände sig om och ropade mot de andra i resesällskapet:

”En profet, vi har mött en profet! Kom så lyssnar vi på vad han vill säga!”

De andra i resesällskapet slöt upp kring mannen och började lyssna på vad Johannes hade att säga. De visste det inte då, men efter den dagen skulle de aldrig mer vara de samma igen. Med många ord talade Johannes till dem och de kunde se att han brann av iver och nitälskan för Herren. De förstod att det var Gud som talade genom profeten i ödemarken. Johannes ord träffade deras hjärtan. En efter en steg de ner i vattnet och lät sig döpas av honom. När de senare fortsatte sin resa stod Johannes länge kvar och tittade på dem. Han log för sig själv och tänkte:

”Nu är tiden äntligen inne. Snart kommer Herren.”

TEXTEN

Luk 1:80 ”Barnet växte och blev starkare i anden, och han levde i ödemarken fram till den dag då han skulle träda fram inför Israel.”

Luk 3:1–3a ”I kejsar Tiberius femtonde regeringsår, när Pontius Pilatus var ståthållare i Judeen, Herodes landsfurste i Galileen, hans bror Filippus i Itureen och Trachonitislandet och Lysanias i Abilene, och när Hannas och Kaifas var överstepräster, då kom Guds ord till Sakarias son Johannes i öknen. Han gick ut ...”

TANKAR OCH REFLEKTION

I en enda vers (1:80) sammanfattas nära trettio år av Johannes liv. Även om vi bara kan spekulera kring mycket från denna period i Johannes liv finns det ändå en hel del i denna vers som vi kan lära oss av.

PERSONLIG MOGNAD

Det första vi läser är att ”barnet växte och blev starkare i anden”. De flesta bibeltolkare menar att uttrycket ”blev starkare i anden” antagligen handlar om att han växte i sin karaktär och personlighet, snarare än att han växte i olika andliga gåvor. I ödemarken mognade Johannes som människa. Även om Johannes hade blivit uppfylld av Guds Ande redan i moderlivet,⁴⁷ var han ändå tvungen att växa och mogna innan han var redo för tjänst.⁴⁸ Detta säger något oerhört viktigt: Andens närvaro i våra liv ersätter inte vår personliga mognad! Inte heller ersätter personlig mognad vårt behov av Anden. Vi behöver både Guds Ande och personlig mognad. Anden är något vi får på ett ögonblick. Den personliga mognaden tar tid. Dagens samhälle kretsar kring snabba och effektiva lösningar. Därför är det så viktigt att förstå att det helt enkelt inte finns några snabba genvägar till att bli en mogen kristen. Även om det kommer se olika ut för olika personer behöver vi förstå att det handlar om *år*, inte *månader*, innan en kristen både inför Gud och inför människor kan betraktas som mogen. Johannes hade en mognadsperiod på nära trettio år innan han var redo att gå ut i tjänst. Gud har alltså inte bråttom – därför borde heller inte vi ha det. God karaktär gör att vi kan bära och förvalta större ansvar utan att falla. ”Den som är trogen i smått är också trogen i stort.”⁴⁹ Så sa Jesus och visar därigenom att vi aldrig ska förringa våra små ansvarsområden. Som vi gör i det lilla, så gör vi också i det stora.

⁴⁷ Luk 1:15, 41

⁴⁸ Här skulle jag vilja göra några förtydliganden kring ordet ”tjänst”. På ett sätt är vi alltid i tjänst oavsett mognad. Vi ska alltid vara öppna för Guds ledning. Gud vill använda oss precis där vi är, just som vi är. Jag menar alltså inte att vi måste mogna innan vi kan göra Guds vilja. Det jag menar med tjänst i Johannes fall är ett större arbete och inflytande som är välsignat och initierat av Herren. Det är något som ges av Gud och inget vi kan förtjäna med vår duktighet. För att rätt kunna förvalta denna ”tjänst” behövs mognad. Det är min poäng.

⁴⁹ Luk 16:10

Vidare tänker jag att det innebär att kvalitén på vår karaktär också kommer att avgöra kvalitén på vår tjänst. Lägg noga märke till att jag skrev *kvalité* och inte *kvantitet*. En Herrens tjänare med dålig karaktär kommer fortfarande att kunna ha en stor tjänst och utträta mycket. Men den som har en god karaktär tror jag kommer att få se en långvarig *kvalité* och frukt i sitt arbete.

Om vi tänker på de personer som betytt mest för oss och som vi haft stort förtroende för, är det antagligen personer som har en varm personlighet och en god karaktär – inte nödvändigtvis de med stora gåvor, kunskap och färdigheter. Det som talar starkast i mötet med människor är i regel inte det personen säger, utan hur vi upplever att personen är. Kvalitén blir alltså större för dem med en god karaktär. Frukten kanske inte blir stor sett till siffror och mängd. Däremot kommer frukten att bli stor sett till *kvalité*. Johannes tillbringade många år i öknen för att förberedas för sin tjänst. Tre aspekter samverkade i hans liv: Anden, personlig mognad och en särskild kallelse av Gud. Alla dessa tre aspekter är viktiga för en speciell tjänst. Av dessa är det framförallt den personliga mognaden som kommer att ta tid.

Jag tror att detta inte bara gäller ledare utan alla kristna. Vi ska alla söka en större mognad och vi har alla speciella områden där Gud vill att vi ska verka. På så sätt kan vi alla lära oss av Johannes. Däremot tror jag att detta gäller desto mer för alla som på något sätt upplever sig som blivande eller nuvarande ledare. Alla kristna är menade att söka personlig mognad, men ledare har ett ännu större ansvar att söka det. Här kan det hjälpa oss att prata om personlig mognad genom att använda Paulus ord:

Från den dag vi hörde det har vi därför inte upphört att be för er. Vi ber att ni ska bli fyllda av kunskapen om hans vilja, med all andlig vishet och insikt. Målet är att ni ska leva värdigt Herren och behaga honom på alla sätt, genom att bära frukt i alla slags goda gärningar och växa i kunskapen om Gud. (Kol 1:9–10)

Paulus skriver inte detta till en viss kategori kristna utan till en hel församling.⁵⁰ I den gruppen representeras allt från nykristna till erfarna ledare. Alla är menade att leva värdigt Herren och behaga honom på alla sätt. Vi gör det genom att bära frukt i alla slags goda gärningar och växa i kunskapen om Gud. Det är på ett sätt vad personlig mognad handlar om. Alla ska söka personlig mognad, och en mogen kristen är den som växer i kunskap om Gud och låter det bli synligt genom alla slags goda gärningar. Mognad mäts alltså både i hur väl vi känner Gud och i hur vi lever våra liv. Dessutom visar det att Gud vill använda alla kristna, inte bara de med en speciell tjänst. Johannes mognade som människa i ödemarken och på samma sätt är vi också menade att hela livet mogna som människor. Vi gör det genom att växa i kunskap om Gud och bära frukt i alla slags goda gärningar.

⁵⁰ Kol 1:2

LIVET GÅR I SÄSONGER

Livet är inte statiskt utan går i säsonger. Låt oss illustrera detta med ett äppelträd. Ett äppelträd går igenom många olika säsonger under ett år där varje säsong innebär något speciellt. Vi tänker kanske på äppelträdet på hösten när det bär äpplen, eller på våren när de vackra blommorna är fullt utslagna. Mellan dessa två härliga perioder finns två perioder som inte är lika roliga: Vintern då trädet är naket och man börjar se behovet av beskärning, samt sommaren då löven är gröna men ingen frukt finns. Alla säsonger är nödvändiga för att det ska kunna bli någon frukt. Vi ser oftast bara slutresultatet och glömmer att det bakom den färdiga frukten finns flera perioder som inte inneburit frukt. Vintern är nödvändig för att ge vila åt trädet. På våren pollineras blomknopparna så att det kan bli framtida frukt. Sommaren innebär att äpplena mognar och att trädet får näring och solljus för att växa. När vi sedan på hösten skördar mogna äpplen är det alltså ett helt år av olika säsonger som krävs för att få fram frukten. Så i det naturliga – så också i det andliga.

Livet kommer att variera i hur det uttrycker sig. En period kommer kanske att innebära vila, en annan period hårt arbete och en tredje period består kanske i att skörda frukten av ett arbete. Eller mer konkret: Under en period kommer kanske studier vara i fokus, under en annan period att få arbetserfarenhet, och under en tredje period står kanske familjeliv i fokus. Livssäsonger kommer att vara olika. På samma sätt som varje säsong behövs för att få äpplen, behövs varje säsong i våra liv för att Gud ska få sin skörd. Gud utvalde Johannes för ett tydligt syfte: han skulle bana väg för Herren.⁵¹ För att Gud skulle få en tjänare som var redo för denna uppgift var Johannes först tvungen att gå igenom en tid av förberedelse. De år Johannes levde i ödemarken och växte i sin karaktär var alltså en nödvändig period i hans liv för att han senare skulle kunna förbereda människor för Jesus ankomst. En typ av säsong leder till nästa typ av säsong. Sett över en livstid bygger dessa säsonger på varandra, och en senare uppgift kan vara ett resultat av många års förberedelse. Samtidigt är ingen period i livet en ren transportsträcka. Gud har alltid ett syfte med den period vi lever i. Förakta därför inte lugnare eller tystare livsfaser eftersom de kanske är en förberedelse inför något mycket större. Vad vi behöver lära oss är att urskilja vilken typ av säsong vi lever i och sedan leva i den säsongen fullt ut. Vi ska inte hela tiden blicka framåt mot det som kommer utan istället leva här och nu. Om vi hela tiden längtar vidare i livet kommer vi att missa vad Gud vill göra idag. Vi behöver vara människor som alltid är närvarande i stunden. Jag tror att Jesus är inne på detta när han säger:

Jag är vinstocken, ni är grenarna. Om någon förblir i mig och jag i honom, så bär han rik frukt. Utan mig kan ni ingenting göra. (Joh 15:5)

Jesus använder bilden av ett fruktträd som går igenom olika säsonger. Sedan säger han att vi ska förbli i honom. Det är alltså fullt möjligt att förbli i Kristus under livets alla säsonger. Det kristna livet, som Jesus tänkt det, går att leva hur livet än ser ut. Däremot kommer inte vår egen förväntan på det kristna livet alltid att vara realistisk. Ibland kommer det att finnas mer tid för de uttryck vi tänker hör till det kristna livet – ibland mindre tid. Mängden tid vi kan lägga på bön, Bibeln, eller att på olika sätt möta

⁵¹ Luk 3:4

människor kommer att variera mycket under livet. Om vår egen förväntan på det kristna livet är vad som driver oss, finns risken att vi vid olika tillfällen kommer känna oss misslyckade som kristna. Frustration, besvikelse eller självfördömmelse kommer att uppstå när vi inte lever upp till vår egen förväntan eller när vi inte kan göra allt vi vill. För att undvika detta behöver vi ständigt gå tillbaka till Jesus ord och fokusera på att förbli i Kristus. Kanske gör jag det för enkelt, men så här tror jag: Att förbli i Kristus är att leva i Kristus i nuet. Om vi i denna stund kan förbli i Kristus kommer vi kunna förbli i honom resten av våra liv. Livet består nämligen av ett enda långt *nu*. Om vi lär oss att erövra nuet kommer vi att kunna förbli i Kristus genom allt vi går igenom. Som vi lever vår dag – så lever vi vårt liv. Om vi fokuserar på att leva i Kristus idag, och gör så varje dag, kommer vi till slut att ha levt ett helt liv i Kristus. Om vi förblir i Kristus genom alla olika säsonger kommer vi till slut att komma till en säsong som innebär frukt. Det är ett löfte från Jesus. Att ha en förväntan och längtan för sitt liv är såklart både bra och sunt. Samtidigt behöver vi kunna acceptera tillvaron och anpassa oss efter hur livet faktiskt ser ut. Jag tror att det finns en vila att finna för den som lärt sig att leva i spänningen mellan sin egen längtan och verkligheten här och nu. Därför är vår stora utmaning att lära oss förbli i Kristus och inte drivas av vår egen förväntan på hur det kristna livet ska se ut.

ÖDEMARK OCH ÖKENPERIOD

”...och han levde i ödemarken fram till den dag då han skulle träda fram inför Israel.” Johannes mognadsprocess och förberedelseperiod utspelades i ödemarken. Ur ett mänskligt perspektiv hade den bästa förberedelsen för Johannes varit att vistas bland människor – inte i ödemarken. Då hade han kunnat bygga ett nätverk av relationer, lärt sig prästyret, och engagerat sig i samhället. Istället läser vi att Johannes vistas ute i ödemarken där det, precis som ordet antyder, inte fanns några människor alls! Jag tror inte att ensamhet och isolering betyder så mycket i sig själva eftersom Gud är för mänskliga relationer. Det som verkligen betyder något är vad man gör i sin ensamhet. Poängen med Johannes ensamhet består inte så mycket i att han valde bort relationer, utan i att han istället valde Gud. I ödemarken hade Johannes ingen annan att vända sig till än Gud. Där lärde han sig att lita på Gud i sin vardag. Där blev Gud hans trygghet. Det tror jag är den förberedelse Gud ville ge Johannes och som Gud vill ge oss idag. Vi tänker kanske att ett nätverk av relationer, en viss kunskap eller speciella färdigheter är det viktigaste att ha om vi ska kunna tjäna Gud. De är såklart viktiga, men det finns något som är ännu viktigare. Johannes liv visar att det viktigaste vi kan ha är en trygg relation med Gud. Det kan vi inte lära oss av någon annan människa utan bara genom att själva leva med Herren i vår vardag. Genom ett liv i tro får vi upptäcka vad det innebär att förtrösta på honom. Denna livets skola är den absolut bästa förberedelsen för ett liv i tjänst.

Ödemarken är ingen trevlig plats. Per definition är det en plats märkt av ensamhet, torka och död. Ändå är det just där som Johannes ironiskt nog växer som människa och mognar i tron. Gud använder tuffa yttre omständigheter för att forma Johannes inre. I ödemarken med ingen annan att

vända sig till än Gud tror jag att Johannes blev fri från människofruktan.⁵² Johannes lärde sig att det är viktigare att behaga Gud än att behaga människor. Eller som Paulus skriver: ”Hade jag fortfarande sökt människors gillande skulle jag inte vara Kristi tjänare.”⁵³ Efter sin tid i öknen var Johannes fri från behovet av att få människors gillande. Bara den som är fri från rädslan att andra inte ska hålla med kan fritt dela det budskap Gud lagt på ens hjärta. Först då är man också fri att utan baktankar och dolda motiv förmedla Guds kärlek och välsignelse till andra människor. Därför var också Johannes, efter sin tid i ödemarken, redo att bära det ansvar som Gud ville ge honom.

Studerar vi Bibeln utifrån detta perspektiv ser vi att det finns många människor som haft någon form av ökenperiod eller vistelse i ödemark: Mose mötte Gud i den brinnande busken i öknen, Elia mötte Gud vid berget Horeb i öknen och Jesus leddes av Anden ut i öknen efter sitt dop.⁵⁴ Ödemarken är alltså platsen för att formas, men också platsen för att möta Gud. Israels period i öknen beskrivs så här och jag tror även att det är sant på en personnivå:

Och i öknen såg du hur Herren din Gud bar dig, så som en man bär sin son, hela den väg ni vandrade tills ni kom till denna plats. (5 Mos 1:31)

Gud blir personlig i öknen. I öknen ser vi hur Gud bär oss och där lär vi oss att vila i Guds famn. Öknen är platsen där vår intimitet med Herren växer. Just därför är det ut i öknen som Gud driver gudsmänniskor, för i öknen möter vi Gud själv. Det här är inte bara ett mönster som Gud använt tidigare, utan ett mönster jag tror att han fortsätter använda än idag.

En ökenperiod kan stå för många olika saker. Jag använder uttrycket om en period som Gud initierat och en period som Gud vill använda för att forma oss. Jag pratar inte om olyckor, smärta, sjukdom eller tvivel. Gud kan använda även sådant till sin fördel och de kan sammanfalla med en ökenperiod, men det är inte detta meningslösa lidande jag tänker på när jag skriver om ökenperioder. Oavsett vad man menar med en ökenperiod så står det för en speciell tid i våra liv. Det kan vara en bokstavigt tuff period eller en andligt torr period. Det kan vara en tid märkt av ensamhet eller en tid märkt av djupgående processer. Det kan vara något som pågår under lång eller kort tid. När Johannes gick ut i ödemarken visste han inte hur länge han skulle vara där. Han visste heller inte fullt ut vad den skulle innebära. På samma sätt vet vi inte på förhand hur länge vi kommer att vara i öknen eller vad den kommer att innebära. Ett är dock säkert: Det är aldrig trevligt i en öken! Ökenperioderna har nämligen också en tendens att avslöja vilka vi innerst inne är. När vi människor utsätts för jobbiga situationer avslöjar våra reaktioner hurdana vi egentligen är. Vi kan ha haft höga tankar om oss själva, men sen kommer en tuff situation i våra liv som väcker upp oväntade negativa reaktioner hos oss. Det kan vara jobbigt och förödmjukande när sådant avslöjas. En ökenperiod har inte som syfte att

⁵² Johannes vågar exempelvis kalla Israels ledare för ”huggormsyngel” i Matt 3:7–10. I praktiken betyder det ”Satans barn” (1 Mos 3:15 ”ormens avkomma”) och är en grov förolämpning. Med tanke på alla konsekvenser det skulle kunna ha inneburit var det inget Johannes vågat säga om han först inte blivit fri från människofruktan.

⁵³ Gal 1:10b

⁵⁴ 2 Mos 3:1ff, 1 Kung 19:4ff, Matt 4:1ff

göra oss besvikna eller modfälda, utan genom att avslöja vårt inre vill Gud visa oss vad han vill bearbeta i våra liv.

Kom ihåg att öknen är tillfällig. Vi är inte menade att stanna i den. Gud har ett mål med vår tid i öknen. För att låna ett uttryck från Höga Visan: ”Vem är hon som kommer upp från öknen, stödd på sin vän?”⁵⁵ Det är målet med öknen – att komma ut ur den stödd på vår vän Jesus. Bilden är den av någon som haltar och inte riktigt kan gå själv och som måste hålla taget om sin vän för att kunna ta sig framåt. På samma sätt är öknen menad att fostra oss till ett intimt beroende av Jesus. Den som ska stödja sig på någon måste vara nära den andre och kan inte gå före eller halka efter. På samma sätt ska vi hålla oss nära Jesus, varken vara före honom eller efter honom, utan bredvid honom och följa honom dit han går.

Slutligen kan vi se att Johannes stannade i ödemarken ”fram till den dag då han skulle träda fram inför Israel” och i Lukas 3:2–3 läser vi: ”då kom Guds ord till Sakarias son Johannes i öknen. Han gick ut ...”. Johannes stannade i ödemarken tills Guds ord kom till honom och han kallades ut ur den. Det ger oss tröst, för det visar att Gud är den som ytterst sett råder över våra ökenperioder. Gud är den som initierar dem och det är Gud som kallar oss ut ur dem. När vi är i en ökenperiod kan vi alltså vila i att Gud vill ha oss där. När vi är i ökenperioden tar vi emot vad vi tror att Gud vill lära oss genom den. När vi hör Guds röst kalla oss ut ur öknen går vi vidare in i nästa säsong med övertygelsen om att Gud hade ett syfte med det vi gick igenom.

LÄRA KÄNNA HERREN

Johannes hade en säsong då han på ett speciellt sätt lärde känna Herren. Det betyder inte att Johannes slutade söka Gud när han gick vidare in i nästa säsong. Det som ändrades var formen för hur han gjorde det. Så kommer det vara för oss också. Det som passar under en period av livet kommer inte att fungera i en annan period. Det som tycks dra oss närmare Jesus under en period upplevs torrt och mekaniskt i nästa. Allt i livet går i säsonger – även i hur vi söker Herren. Det är samma Herre, men uttryckssätten är många. När vi söker Herren får vi aldrig mäta värdet av något vi gör efter hur det känns. Det är inte känslan som avgör om något är bra eller inte, utan vilken karaktär det har. Vet jag att något drar mig närmare Jesus kan jag hålla fast vid det – även om det inte känns så bra eller intressant. Något jag upplever tråkigt och enformigt kan ibland vara det bästa jag kan göra.

Genom allt måste vi komma ihåg att det inte handlar om en viss form utan om en person – Jesus Kristus. Alla uttryckssätt och metoder kommer förr eller senare att upplevas föråldrade, men Jesus kommer vi aldrig att tröttna på. Allt i livet är föränderligt utom Jesus. Han är densamme igår, idag och i evighet.⁵⁶ Ju tidigare vi inser det, desto lättare kommer det också att bli att söka honom.

⁵⁵ HöV 8:5a

⁵⁶ Heb 13:8

”Man blir som man umgås.” Så säger vi ofta för att förklara varför vi människor tycks bli lika de personer vi tillbringar mest tid med. Jag tror att detta även är sant på ett andligt plan. Ju mer vi lär känna Jesus, desto mer lika honom kommer vi att bli. Paulus skriver att alla ”som med avtäckt ansikte skådar Herrens härlighet som i en spegel, förvandlas till en och samma bild.”⁵⁷ När vi beskådar Herren, när vi ger vår tid och vårt fokus till honom, då blir vi lika honom. När vi blir lika Jesus mognar vi eftersom hans liv och karaktär blir synliga i våra liv.⁵⁸ Andlig mognad och att lära känna Herren hör alltså ihop. Evangelisten Johannes tror jag också är inne på detta i sitt första brev:

Jag skriver till er, barn: era synder är förlåtna för hans namns skull. Jag skriver till er, fäder: ni har lärt känna honom som är från begynnelsen. Jag skriver till er unga: ni har besegrat den onde. Jag har skrivit till er, barn: ni har lärt känna Fadern. Jag har skrivit till er, fäder: ni har lärt känna honom som är från begynnelsen. Jag har skrivit till er unga: ni är starka, och Guds ord förblir i er och ni har besegrat den onde. (1 Joh 2:12-14)

Han skriver till barnen: ”Era synder är förlåtna för hans namns skull och ni har lärt känna Fadern.” Han skriver till de unga: ”Ni är starka och Guds ord förblir i er och ni har besegrat den onde.” Han skriver till fäderna: ”Ni har lärt känna honom som är från begynnelsen.”

Johannes skriver om tre olika ålderskategorier: Barn, unga och fäder. Eftersom det är väldigt ovanligt att finna denna åldersindelning i Nya Testamentet diskuterar bibeltolkare om det bara är fysisk ålder Johannes menar eller om han även menar andlig mognad. Orden i sig har att göra med just ålder, men jag tror att det naturliga i Guds rike är att den som växer i ålder även växer i mognad i Herren. Jag tror därför att Johannes har en mognadsprocess i åtanke där vi går från att vara *barn* till att bli *fäder*. Johannes ger en kort beskrivning av något som kännetecknar varje stadie i denna mognadsprocess. Oavsett om det handlar om fysisk ålder, andlig mognad eller båda två samtidigt, ser vi något väldigt intressant. Till fäderna, de som är äldst, har Johannes bara en enda sak att skriva: ”Ni har lärt känna honom som är från begynnelsen.” Vem är från ”begrynnelsen” i Johannes tanke?

I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. (Joh 1:1–2)

Jesus är den som var i begynnelsen. Alltså påminde de som kunde kallades fäder om en enda sak: Relationen med Jesus. Kännetecknet för mognad är alltså att känna Jesus på djupet. Höjden av andlighet är Jesus Kristus – inget annat. Det som Johannes skriver till barnen och de unga är såklart inte oviktigt eller något vi slutar att leva i när vi blir äldre. Inte heller är det här en bestämd ordningsföljd som inte kan ändras. I praktiken upplever vi på många sätt en blandning av dessa åldrar

⁵⁷ 2 Kor 3:18

⁵⁸ Detta är ytterligare ett perspektiv på personlig mognad som inte ersätter det jag tidigare skrivit om utan bara breddar det.

med tillhörande kännetecken i våra kristna liv. Det jag vill säga är helt enkelt detta: Att känna Jesus Kristus är det största i den kristna mognadsprocessen.

Det tror jag ligger bakom Paulus ord när han efter att ha varit kristen i tjugo – trettio år⁵⁹ skriver: ”Jag har ett enda mål: att lära känna Kristus...”⁶⁰ Paulus stora längtan var fortfarande att lära känna Jesus. Det säger oss att det alltid finns mer att upptäcka hos Jesus. Om en man likt Paulus kunde känna att han inte kommit fram till en slutdestination i sin relation med Jesus efter så många år, tror jag att vi som lever idag kan tillbringa resten av våra liv på att lära känna Jesus utan att bli besvikna. När vi närmar oss livets slut kommer det antagligen finnas sådant vi ångrar, men vi kommer inte att ångra att vi lagt tid på att söka och lära känna Jesus.

Om vi slutligen återvänder till Johannes Döparen tror jag att vi kan se något viktigt: När vi lär känna Gud lär vi även känna Guds röst. Johannes lärde känna Gud så pass bra att han både förstod när och vad Gud talade till honom. Han kunde urskilja vad som var från Gud eller inte – vad som var äkta och vad som var falskt. Om det är något vi behöver i vår tid med så många frestelser som vill svälja vår tid, vårt engagemang och vårt fokus – så är det urskiljning. Johannes hade lärt sig att urskilja Guds röst och kände igen den när Guds väl sa åt honom att gå ut ur ödemarken och träda fram som profet inför Israel. Det ger oss en sista viktig princip: Vi måste, precis som Johannes, först lära oss att höra Guds ord till oss själva innan vi kan börja höra och dela Guds ord till andra.

⁵⁹ Förutsatt att Paulus blev kristen runt år 33 e.Kr. och skrev Filipperbrevet någon gång mellan år 55 och 62 e.Kr.

⁶⁰ Fil 3:10a Hedegårds översättning

KAPITEL 6 – EN RÖST ROPAR I ÖKNEN

BERÄTTELSEN

Johannes stod på en liten kulle och såg ut över skaran av människor framför sig. Bekanta ansikten blandade med nya. Han kunde höra ett dovt sorl av alla röster från de samtal som pågick. Ibland tittade människor upp mot honom med intensiva blickar för att sedan återgå till sina samtal. De allra flesta var helt uppe i sina samtal och brydde sig inte om honom för tillfället. De var inte långt ifrån floden och dess välbekanta porlande ljud nådde hans öron mitt bland sorlet från alla röster. Faktum var att han knappt hade lämnat Jordan de senaste månaderna. Kontrasten var stor mellan hans tidigare liv och hans nuvarande. Den senaste tiden hade varit intensiv. Han hade ingen aning om hur många människor han mött eller hur många han hade döpt. Det enda han brydde sig om var att folket bar sådan frukt som hörde till omvändelsen.

Johannes mindes när Guds ord kommit till honom. Den dagen hade inneburit en vändpunkt i hans liv. Han kunde fortfarande se framför sig hur resesällskapet vandrade bort mot horisonten. Det hade inte dröjt lång tid innan det passerat ett nytt resesällskap. Den gången hade han själv sökt upp dem och talat till dem. Även de hade tagit emot hans ord och låtit döpa sig i floden. Veckorna hade gått och han hade mött fler och fler människor som var på resande fot. Efter en tid hade ett rykte börjat spridas om honom. Människor hade börjat komma som inte var på genomresa utan som gett sig ut i öknen bara för att få träffa honom. De ville själva höra hans ord. Nu flera månader senare hade ryktet om honom gått ut över hela Judéen, ja över hela Jordanområdet, och människor kom från alla möjliga håll. Till och med från Jerusalem. Han hade suckat när han fick reda på att de var från den stora staden. De som hade templet och tempelgudstjänsten var ändå så långt borta från Gud. De yttre ritualerna garanterade inte en inre lydnad. Kanske var det därför som Herren valt öknen som platsen för sin ankomst, inte templet. ”En röst ropar i öknen: Bana väg för Herren, gör vägen rak i ödemarken för vår Gud.” Han mumlade Jesajas ord för sig själv. Snart, snart skulle Herren komma.

Reaktionerna på Johannes förkunnelse hade varit väldigt olika. Det vanliga folket älskade honom. De allra flesta gav gensvar på hans förkunnelse och lät döpa sig. För dem var han en profet. En man som talade Guds ord till folket. Ledarna däremot var av en annan åsikt. Fariséer, sadducéer, överstepräster, äldste eller skriftlärda. Namnen spelade ingen roll. Alla hatade honom. Bara de fick ett tillfälle skulle de säkert försöka få bort honom på något sätt. Han hade till och med hört rykten om att de lärde folket att han drevs av en ond ande. Johannes kunde förstå varför. När de sökt upp honom hade han oförskräckt delat Herrens hårda ord till dem. Såklart hade de blivit väldigt upprörda.

Ledarna bar ett större ansvar än folket. De var ansvariga för folket, men de hade blivit korrupta och tjänade varken Gud eller folket. Det var Johannes åsikt och han visste att fler höll med honom. Ledarna stod emot honom precis som tidigare ledare stått emot Guds utsända profeter. Folket däremot förstod att de behövde omvända sig. De var visare än sina ledare. Just därför var det också de

som tog till sig Johannes ord. Ledarna däremot hade inte velat erkänna sin synd. Istället hade de viftat bort honom som en dåraktig man som inte förstod Skrifterna rätt. Han skrattade torrt. Vilken ironi att det var just dessa Skrifter han nu uppfyllde med sitt liv. Ledarna kunde helt enkelt inte se det i sin blindhet. Därför var de ännu mer skyldiga till sin dom om de inte omvände sig.

Johannes drog sin ytterpäls tätare omkring sig. Han var tacksam över sin kamelhårsrock som hade värmt honom många gånger i den stundtals kalla öknen. Han visste att folket kopplade ihop hans kläder med den gamla profeten Elia som varit klädd på ett liknande sätt. Han gjorde inget för att ändra deras uppfattning. Han själv var övertygad om att han stod i den Elia-tjänst som Malaki profeterat om. På samma sätt som Elia varit en profet som manat folket till omvändelse var han nu en profet som manade folket till omvändelse.

Johannes fortsatte titta ut över människorna framför honom. Inte bara hade människor kommit ut till honom i öknen, vissa hade dessutom valt att stanna hos honom. Till en början hade han inte vetat hur han skulle förhålla sig till det. Vissa hade han direkt skickat tillbaka till byarna och städerna. Han såg att de inte skulle klara av livet i den ogästvänliga ödemarken. Andra, de som verkade mer härdade, hade han tillåtit stanna. De hade blivit hans lärjungar och nu hjälpte de honom att döpa människor. Människor som ville höra hans förkunnelse brukade komma framåt förmiddagen, stanna ett tag och lyssna på hans ord. När kvällen började närma sig rörde de sig tillbaka till byarna i närheten. Då blev han ensam med sina lärjungar. De var de enda som vågade stanna kvar i den karga öknen över natten. De brukade samlas för att äta, be och samtala utifrån Johannes budskap.

”Döparen!”

Johannes hörde några ur folkskaran ropa på honom. Döparen var det namn han hade fått av folket. Han vände sig mot dem och såg att alla tystnat och tittade förvåntansfullt mot honom.

”Döparen! Är du den vi har väntat på?”

Han såg de frågande blickar som var vända mot honom. Han hörde hoppet i deras röster. Han suckade eftersom han förstod vad de menade. Han höjde sin röst och ropade tillbaka.

”Nej, jag är inte Messias! Men jag säger er, efter mig kommer den som är starkare än jag, och jag är inte ens värdig att böja mig och lossa remmen på hans sandaler!”

Flera blickar sänktes i besvikelse. Nya besökare brukade ofta fråga om han var Messias. Hans lärjungar stod oberörda eftersom de redan hört honom säga detta flera gånger. Johannes var inte Messias, men snart skulle han komma. Åh, vad han längtade efter den dagen.

”Jag har döpt er med vatten, men han ska döpa er i den helige Ande...”

Johannes kom av sig mitt i meningen och tystnade. Folket såg hur han fastnade med blicken och stirrade förvånat på något bakom dem. Folket vände sig om för att se vad det var han tittade på. Utmed floden kunde de se en ensam man komma gående mot dem. De vände sig mot Johannes igen

och blev förbryllade. Den vanligtvis så allvarlige Döparen, stod nu med ett stort leende på sina läppar och glädjetårar rinnandes nerför sina kinder.

TEXTEN

Mar 1:2–9 ”Så står det skrivet hos profeten Jesaja: *Se, jag sänder min budbärare framför dig, och han ska bereda vägen för dig. En röst ropar i öknen: Bana väg för Herren, gör stigarna raka för honom!* Johannes Döparen trädde fram i öknen och förkunnade omvändelsens dop till syndernas förlåtelse. Hela Judeens land och Jerusalems alla invånare kom ut till honom, och de bekände sina synder och döptes av honom i floden Jordan. Johannes var klädd i kamelhår och hade ett läderbälte om livet, och han levde av gräshoppor och vildhonung. Han förkunnade: ”Efter mig kommer den som är starkare än jag, och jag är inte ens värdig att böja mig och lossa remmen på hans sandaler. Jag har döpt er med vatten, men han ska döpa er i den helige Ande.” Vid den tiden kom Jesus från Nasaret i Galileen och blev döpt av Johannes i Jordan.”

TANKAR OCH REFLEKTION⁶¹

Oerhört mycket kan sägas om Johannes budskap och tjänst. Matteusevangeliet, Markusevangeliet och Lukasevangeliet, de s.k. ”synoptikerna”, målar alla ett liknande porträtt av honom (även om betoning och detaljer skiljer sig åt). För att avgränsa mig har jag valt Markusevangeliets beskrivning av Johannes.

BANA VÄG FÖR HERREN

Johannes kom för att bana väg för Herren, ett uttryck hämtat från Jesaja 40. De flesta bibeltolkare menar att det antagligen är en bild från Jesajas tid baserad på när ett folk eller en stad skulle få besök av en kung. De förberedde för kungens ankomst genom att göra i ordning vägen han skulle komma på så att den blev så slät och smidig som möjligt. Vägar på den tiden var ofta i dåligt skick och när en kunglighet skulle komma reparerade man dem genom att fylla igen hål och ta bort hinder. När Johannes banar väg för Herren handlar det inte om bokstavliga vägar, utan är en symbolisk bild för hur Johannes förbereder folket andligt och mentalt. Nu i efterhand kan vi se att det var Jesus ankomst som Johannes förberedde. När Jesus väl börjar sin tjänst finns det en *förberedd väg* för Jesus att gå på.⁶² Jesus kom till ett folk som med största förväntan såg fram emot att Guds löften snart skulle uppfyllas.

Jag tror att även vi kan bana väg för Herren. På ett konkret sätt handlar det om att vi kan förbereda andra människor för ett möte med Jesus. Vi kan vittna för dem, dela våra egna erfarenheter av Gud,

⁶¹ För en kort bibelbakgrund till Johannes Döparen se appendix ”Johannes budskap och betydelse”.

⁶² Exempelvis hade flera av Jesus lärjungar först haft kontakt med Johannes Döparen (Joh 1:35-37).

berätta vad vi tror på, reda ut missförstånd eller be för dem. Vi kan göra många olika saker, men vi kan aldrig göra mer än att skapa möjligheter för Gud att agera. Djupast sett handlar det om vad Gud själv gör, inte vad vi gör för honom.

En pilgrimssång av Salomo. Om inte Herren bygger huset bygger arbetarna förgäves. Om inte Herren vaktar staden vakar väktaren förgäves. Förgäves går ni tidigt upp och sent till vila, ni som äter mödans bröd. Detsamma ger han sina vänner när de sover. (Ps 127:1–2)

I dessa verser tror jag att det finns en viktig princip för hur livet med Gud fungerar. Vi kan göra mycket och vilja desto mer, men om Gud inte har sanktionerat det är arbetet ”förgäves”. Om inte Gud vill och står bakom vårt arbete kommer det inte att bära långsiktig och rik frukt. Paulus skriver i Efesierbrevet att vi ”i Kristus Jesus är skapade till goda gärningar som Gud har förberett för oss för att vi ska vandra i dem.”⁶³ Det är en oerhört stor skillnad mellan att be Gud välsigna vårt eget arbete, mot att gå in i Guds förberedda arbete. Vi är inte menade att efter eget tycke ta strider för Gud. Istället ska vi låta oss bli använda av Gud i hans strider. Antingen gör vi planer åt Gud eller så lever vi efter hans planer. Jag tänker att Gud vet bäst. Därför blir det också bäst om vi lär oss att leva i de goda gärningar Gud har förberett för oss. Om vi förstår det tror jag att vi mycket väl kan ”bana en väg för Herren”. De uppdrag och kallelser vi får av Gud är till för att göra vägen fri för Jesus att agera. I praktiken kommer vi kanske göra i stort sett samma saker för Herren som vi gjort tidigare, men nu i vetskapen att ”om inte Herren bygger huset bygger arbetarna förgäves.”

OMVÄNDELSE I BIBELN

Johannes uppmanade folket att omvända sig och bekänna sina synder. Det folk han predikade för var ”hela Judeens land och Jerusalems alla invånare”. Det anmärkningsvärda i detta är att omvändelse egentligen var något som predikades för hedningar – inte judar. *Hedning* och *syndare* var nästan likställt på denna tid.⁶⁴ Att vara syndare innebar att leva utanför Guds förbund. Per definition levde hedningarna utanför Guds förbund och var därför syndare. När Johannes då predikar omvändelse till judar visar det att de i praktiken var som hedniska syndare i Guds ögon. Inför Gud kan vi inte peka på vårt arv eller vår tradition som något yttre att förlita sig på.⁶⁵ Inför Gud är varje människa själv ansvarig och har därför ett personligt behov av att omvända sig och sedan fortsatt leva i omvändelse.

Vad innebär då omvändelse? Följande definition hittar vi i ett bibliskt uppslagsverk: ”En förändring av attityder och handlingar, från synd till att lyda Gud”.⁶⁶ Nya Testamentet skrevs på grekiska men

⁶³ Ef 2:10

⁶⁴ Exempelvis: Gal 2:15 ”Vi är visserligen judar till födseln och inte hedniska syndare.”

⁶⁵ För att låna Paulus uttryck från Filipperbrevet 3:3–7.

⁶⁶ John D. Barry, *Lexham Bible Dictionary*, (Lexham Press, Bellingham, WA), 2016. ”Repentance” (min översättning)

är starkt präglad av hebreiskt tänkande och därför är det högst relevant att titta på hur ordet ”omvändelse” används i båda språken.

Det grekiska ordet för omvändelse som används i NT handlar om att radikalt förändra sitt sätt att tänka. Sinnesförnyelse med ett ord. Vi kan se Paulus använda ordet i ett av sina brev:

Undvik att bli indragen i dumma och okunniga diskussioner. Du vet att det bara leder till bråk, och den som tjänar Herren ska inte bråka. Han måste vara vänlig mot alla och kunna undervisa, ha tålmod, och på ett mildt sätt visa de människor tillrätta som säger emot honom. Kanske ger då Gud dessa människor en möjlighet att *vända om* och förstå sanningen. Kanske tar de då sitt förnuft till fånga och slipper loss ur djävulens fålla där han håller dem fångade, för att de skulle göra hans vilja. (2 Tim 2:23-26 nuBibeln)

Här ser vi tydligt hur ordet *omvändelse* används i sitt sammanhang. De personer Paulus skriver om ska *vända om* och förstå sanningen och ta sitt förnuft till fånga. De ska alltså tänka på ett nytt sätt.

Det hebreiska ord som används i GT är väldigt brett och fokuserar mest på handlingar. ”Att vända om och gå i motsatt riktning” – från upproriska gärningar till att lyda Gud. Ett bra exempel hittar vi i Sakarja:

Säg därför till folket: Så säger Herren Sebaot: Vänd om till mig, säger Herren Sebaot, så ska jag vända om till er, säger Herren Sebaot. Var inte som era fäder. För dem predikade forna tiders profeter och sade: ”Så säger Herren Sebaot: Vänd nu om från era onda vägar och era onda gärningar.” Men de lyssnade inte och brydde sig inte om mig, säger Herren. (Sak 1:3–4)

Omvändelse är att *återvända* till Herren. Att återvända till Herren i sin tur innebär att göra de gärningar som hör till ett liv tillsammans med Honom.

Dessa två betoningar, sinnets förnyelse och förändrade gärningar, möts i NT. Hur vi tänker och hur vi lever går nämligen inte att skilja åt. Våra gärningar kommer utifrån hur vi tänker. Våra gärningar påverkar hur vi tänker. Därför behöver vi lika mycket förändra vårt tankesätt som våra gärningar. Båda dessa går hand i hand i biblisk omvändelse. Att vi begår synder, sådant som inte behagar Gud, beror alltså delvis på våra tankar. Vi har syndfulla tankemönster som leder till syndfulla gärningar.

När Johannes förkunnade omvändelse sa han alltså i praktiken: ”Förändra ert sätt att leva som ett resultat av en fullständig förändring av era tankar och attityder i förhållande till synd och er relation med Gud”. Det innebär alltså inte nödvändigtvis att känna stor sorg eller ånger, utan att man gör en dramatisk förändring. En förändring med eller utan känslor. Inte heller handlar omvändelse om att

bli mer värdig Herrens ankomst. Vi är ovärdiga,⁶⁷ men Gud har gjort oss värdiga.⁶⁸ Omvändelse handlar istället om att välkomna och skapa plats för Herrens ankomst. Genom att ändra sina tankar och sitt beteende visar vi att vi vill vända oss till Herren. Omvändelse är alltså själva grunden för att söka Jesus. Genom omvändelse visar vi att vi vill släppa allt som inte behagar Gud och istället låta Herren ta större plats i våra liv.⁶⁹ Det är ett sätt att säga till Jesus: ”Inte längre som jag vill, utan som du vill”.

ANPASSA ER INTE EFTER DEN HÄR VÄRLDEN

Om omvändelse handlar om att förnya sina tankar och ändra sitt beteende betyder det också att omvändelse inte är något vi gör en gång och aldrig mer igen. Omvändelse är starten för livet med Jesus Kristus.⁷⁰ Vi fortsätter sedan att leva i omvändelse resten av våra liv. Det är nämligen inte längre vi själva som avgör vilka tankar och gärningar som är de rätta, utan Gud. Att förändra tankemönster och beteende är en oerhört lång process som börjar med ett första beslut som sedan växer tills det omfattar alla våra tankar och gärningar. Paulus ord i Romarbrevet visar detta på ett bra sätt:

Därför uppmanar jag er, bröder, vid Guds barmhärtighet, att frambära era kroppar som ett levande och heligt offer som behagar Gud – er andliga gudstjänst. Och anpassa er inte efter den här världen, utan låt er förvandlas genom förnyelsen av ert sinne så att ni kan pröva vad som är Guds vilja: det som är gott och fullkomligt och behagar honom. (Rom 12:1–2)

Detta är välkända verser och vi ska inte utveckla dem i detalj utan bara det som är relaterat till vår omvändelseprocess. Lägga först och främst märke till att det är vi själva som är offret. Bilden är från GT. Under det gamla förbundet bars det fram olika offer till Gud. Offren tjänade flera syften och bestod oftast av slaktade djur. I det nya förbundet offerar vi inte längre eftersom Jesus, som det perfekta offret, har uppfyllt syftet med offersystemet.⁷¹ Däremot tillämpas bilden av offer symboliskt på vad vi kristna ger och gör för Gud. Paulus skriver här att Gud inte bara vill ha gåvan utan hela givaren. Gud är ute efter hela vår person med alla dess områden. Det är vad uttrycket ”att frambära era kroppar” betyder. Vi kan inte dela upp livet i olika delar som exempelvis det andliga, jobbet, fritiden, intressen eller ägodelar, och tänka att Gud bara bryr sig om det andliga. Gud vill ha alla områden av våra liv. Det intressanta är att Paulus skriver detta till en församling – inte till enskilda personer. Det finns alltså en gemensam aspekt av omvändelse vi desperat behöver upptäcka idag. Gud vill inte bara ha mitt personliga liv, utan även det gemensamma livet. Detta kallar Paulus för vår

⁶⁷ Se exempelvis på Johannes attityd: ”Efter mig kommer den som är starkare än jag, och *jag är inte ens värdig* att böja mig och lossa remmen på hans sandaler.” (Mar 1:7)

⁶⁸ ”Med glädje ska ni då tacka *Fadern, som har gjort er värdiga* att få del i det arv som de heliga har i ljuset.” (Kol 1:12)

⁶⁹ Diskussionen om det är Gud eller människan (eller båda tillsammans) som är ansvariga för en människas omvändelse lämnar vi vid detta tillfälle. Min poäng är att den praktiska synliga sidan av omvändelse innebär att vi människor har ett ansvar för våra egna liv inför Gud.

⁷⁰ Vi omvänder oss från våra döda gärningar och döps i Jesus Kristus namn. (Heb 6:1; Apg 2:38)

⁷¹ Exempelvis: Heb 10:1–20

andliga gudstjänst. Detta betonar återigen Guds helhetsperspektiv. Gudstjänst i sin djupaste bemärkelse är inte en viss ritual under en viss tid på en viss dag. Gudstjänst är hur vi lever våra liv. Hela våra liv är en gudstjänst inför Gud!

Utifrån denna andliga gudstjänst skriver Paulus sedan: ”Anpassa er inte efter den här världen.” Det grekiska ordet bakom ”världen” i denna vers skulle kunna översättas som ”tidsålder”.⁷² Orsaken till att det inte översätts så i Rom 12:2 är för att begreppen ”världen” och ”tidsålder” ibland går in i varandra i NT. (Vanligtvis är det grekiska ordet bakom begreppet ”världen”⁷³ ett annat än det bakom begreppet ”tidsålder”.) Ofta betonar de olika aspekter av samma andliga verklighet.

I Galaterbrevet har man exempelvis översatt det grekiska ordet för tidsålder mer bokstavligt:

Nåd vare med er och frid från Gud vår Far och Herren Jesus Kristus, som har offrat sig själv för våra synder för att rädda oss ur den nuvarande onda tidsåldern efter vår Guds och Fars vilja. (Gal 1:3–4)

Jesus har räddat oss ur den nuvarande onda tidsåldern och därför ska vi inte anpassa oss efter den. Begreppen ”tidsålder” och ”världen” är stora och därför fokuserar jag på den praktiska tillämpningen av dem. Kortfattat tänker jag att de står för *en speciell tidsanda* (tidsålder) och *ett gudsfrånvänt system* (världen).

Ordet ”tidsålder” syftar i första hand på en specifik tidsperiod.⁷⁴ I förlängningen handlar det också om en viss tids beteende och tankesätt, *en speciell tidsanda*. Ett kulturellt tankesystem som präglar hur vi lever och formar våra liv innan vi lärde känna Kristus. I och med Jesus död och uppståndelse har en ny tidsålder börjat. En tidsålder som präglas av ett nytt sätt att tänka. Precis som idag var människorna i antiken barn av sin tid och deras tankemönster var påverkade av den kultur de levde i. De hade alla fostrats till att tänka på ett visst sätt kring rätt och fel, meningen med livet och hur man praktiskt skulle leva sitt liv. När människor blev kristna blev de ”räddade ur” dessa system och började leva i något nytt. Denna nya kultur med ett nytt sätt att tänka formades av Jesus Kristus, till skillnad från de andra kulturerna som stod under den ondes inflytande.

Den första konkreta tillämpningen av att inte ”anpassa sig efter världen” handlar alltså om att vi idag inte ska anpassa oss efter dagens rådande tidsanda. Vårt tankemönster ska inte formas av vår tids kultur, religiösa traditioner eller samtidens tankesätt. Istället ska vårt sätt att tänka formas av Gud. Det krävs medvetenhet och urskiljning för att kunna avgöra vad som är världens tankemönster och vad som är Guds.

⁷² Grekiska: αἰών - ”aion”

⁷³ Grekiska: κόσμος – ”kosmos”

⁷⁴ I de allra flesta bra kommentarer till bibelböcker som innehåller ordet ”tidsålder” brukar det stå en kort förklaring om Bibelns användning av begreppet.

Nästa konkreta betydelse är världen som ett gudsbortvänt system. Ordet ”världen” kan betyda många olika saker i Bibeln. Har du någon gång funderat på vad Johannes egentligen menar när han säger att vi inte ska älska världen?

Älska inte världen, inte heller det som är i världen. Om någon älskar världen finns inte Faderns kärlek i honom. (1 Joh 2:15)

Johannes säger inte i Första Johannesbrevet att vi inte får älska människor eller det som Gud har skapat.⁷⁵ Istället försöker Johannes berätta att det finns ett gudsbortvänt system som han kallar ”världen”. Ett bibellexikon definierar detta system som ”ett system av praxis och standard associerat med det sekulära samhället, utan anpassning efter några av Guds krav eller befallningar”.⁷⁶ Enkelt uttryckt är ”världen” ett sätt att ordna upp tillvaron utan Gud. Ända sedan det först växte fram efter syndafallet har det varit en del i det andliga upproret mot Gud. I Bibeln får man ibland en känsla av att detta system fått ett eget liv och aktivt vill dra oss bort från Gud. Därför är världen som system den raka motsatsen till Guds rike. I Guds rike regerar Jesus – i världen är det den onde som bestämmer.⁷⁷ Därför skriver Johannes att vi inte ska älska ”världen”. Att älska världen är att bli ett med upproret mot Gud. Det handlar alltså inte om kärlek till syndare och att vilja se dem frälsta, utan om det andliga system som vill kontrollera oss. Världen varken vill eller kan underordna sig Gud. Världen är ett system av attityder, prioriteringar och val som inte är influerade av Gud utan ytterst sett av djävulen själv. Världen är därför något som Jesus kom för att besegra. Detta sa Jesus strax innan han blev korsfäst:

Nu går en dom över denna värld. Nu ska denna världens furste kastas ut. (Joh 12:31)

När Jesus dog på korset dömde han världen som system och besegrade djävulen. Han avväpnade mörkrets härskare och makter och bröt deras makt. Han gjorde dem till allmänt åtlöje och triumferade över dem på korset.⁷⁸ Jesus seger över mörkrets makter är alltså total och den segern inkluderar seger över ”världen”. Det innebär att vi bryter med världen när vi blir frälsta och förs in i Guds rike. Därför skriver Paulus:

För min del vill jag aldrig vara stolt över något annat än vår Herre Jesu Kristi kors, genom vilket världen är korsfäst för mig och jag för världen. (Gal 6:14)

Korset står nu mellan den kristne och världen. Vi är inte längre en del av världen och världen är inte längre en del av oss. Brytningen med världen är alltså så stark att det liknas vid att vi har korsfästs bort

⁷⁵ Samma ord för ”världen” används t.ex. i Joh 3:16 ”Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son...” där ordet ”världen” betyder alla människor/den skapade jorden. Kärlek till människor eller naturen är alltså inget Gud fördömer!

⁷⁶ Louw, J. P., & Nida, E. A., Greek-English lexicon of the New Testament: based on semantic domains (New York: United Bible Societies.), 1996. Vol. 1, s. 507. (min översättning)

⁷⁷ Exempelvis: ”Vi vet att vi är av Gud och att *bela världen är i den ondes våld.*” (1 Joh 5:19)

⁷⁸ Kol 2:15

från den. Vi har ”dött bort” från världens sätt att prioritera och tänka. Det är vad Paulus i praktiken skriver.

Tillbaka till Romarbrevet 12. När Paulus skriver att vi inte ska anpassa oss efter världen handlar det om att vi inte ska anpassa oss efter den rådande tidsandan och det mörka system som står bakom den. Istället ska vi förvandlas genom förnyelse av vårt sinne. Eftersom vi har varit så präglade av världen är en total förvandling det enda sättet att bli helt fri från dess influenser. Vi når denna förvandling genom att våra sinnen förnyas. Det här tar oss tillbaka till omvändelse. Utan en ständig omvändelseprocess kommer vi aldrig att bli helt fria från världens påverkan. Förvandlingen sker när våra tankar anpassas efter Guds sanning. Då kan vi börja pröva och förstå vad som är Guds vilja. Om något är gott, fullkomligt och behagar honom, då är det Guds vilja. Måttstocken för om något är Guds vilja är om det behagar honom eller inte. Att behaga Gud handlar alltså inte bara om att leva rätt utan också om att tänka rätt. Detta är oerhört viktigt för Gud, för han vill föra oss tillbaka till att bli sanna representanter för honom i Kristus. Vi är menade att representera Gud med hela vår personlighet. Därför behöver varje aspekt som fullt ut inte representerar Gud omvändas till honom för att förvandlas av honom.

ÖDMJUKHET I VÅRA RELATIONER

Grunden för det kristna livet är omvändelse och syndernas förlåtelse. Vi kommer aldrig kunna gå vidare från detta. Vi måste ständigt leva i en process där vi omvänder oss och söker förlåtelse för våra synder. Personligt men även gemensamt. Omvändelse ska även tillämpas i våra relationer. Vi måste ha en ödmjuk inställning till varandra. Detta är något som vi finner gång på gång i NT.

Låt er förnyas till ande och sinne... Låt inga smutsiga ord komma över era läppar, utan bara det som är gott och bygger upp där det behövs, så att det blir till glädje för dem som hör det. Bedröva inte Guds helige Ande, som ni har fått som ett sigill för befrielsens dag. Lägg bort all bitterhet, häftighet och vrede, allt skrikande och förolämpningar och all annan ondska. Var i stället goda och barmhärtiga mot varandra och förlåt varandra, så som Gud i Kristus har förlåtit er. (Ef 4:23, 29–32)

Paulus skriver först om förnyelsen av våra sinnen. Sedan får vi en konkret beskrivning av vad det innebär att leva i omvändelse. Sinnesförnyelsen påverkar hur vi pratar med andra, hur vi betar oss inför andra och hur vi bemöter andra. Mitt i allt detta skriver Paulus ”bedröva inte Guds helige Ande”. Vi kan alltså göra Anden bedrövad om vi behandlar människor på ett dåligt sätt. Synd är inte bara vad jag gör mot Gud utan även vad jag gör mot människor. Gud bryr sig i högsta grad om hur vi betar oss mot varandra. Anden blir bedrövad när jag syndar mot människor. Andlig mognad innebär inte bara att växa i relationen med Gud, utan även att jag som person växer i hur jag betar mig mot människor. Godhet och barmhärtighet mot andra människor är tecknet på ett förnyat sinne. Sedan skriver Paulus något väldigt provocerande: ”Förlåt varandra så som Gud i Kristus har förlåtit er.” Varför är det provocerande? Därför att vi inte längre kan bära på agg, hämndbegär eller vägra förlåta

när någon har syndat mot oss. Vi blev nämligen själva förlåtna av Gud när vi fortfarande var syndare och hans fiender.

Ni var döda genom era överträdelser och er oomskurna natur, men också er har han gjort levande med Kristus. Han har förlåtit oss alla överträdelser och utplånat skuldebrevet som vittnade mot oss med sina krav. Det tog han bort genom att spika fast det på korset. (Kol 2:13-14)

För om vi som Guds fiender blev försonade med honom genom hans Sons död, hur mycket mer ska vi då inte som försonade bli frälsta genom hans liv? (Rom 5:10)

Innan vi ens brydde oss om att söka Guds förlåtelse hade han redan förlåtit oss. Jesus lät sig dödas på korset för att göra denna förlåtelse möjlig. På samma sätt ska vi också förlåta varandra. När vi frestas att leva vägra förlåta måste vi påminna oss om att vi själva har blivit förlåtna av Gud. Därför blir också förlåtelse ett tydligt tecken på om vi lever i omvändelse eller inte, eftersom vi då visar att vi kan behandla andra så som Gud har behandlat oss.⁷⁹

HERRENS NÄRVARO

Låt oss komma tillbaka till Johannes Döparen som avslutning på detta kapitel. Johannes kom som en uppfyllelse av Jesaja 40. Det kapitlet börjar med orden: ”Trösta, trösta mitt folk!” Sedan läser vi om hur Gud ska komma tillbaka. Herrens tröst är Herrens närvaro. Gud är närvarande i våra liv i Jesus Kristus – det är vår tröst. Ibland är hans närvaro tydlig, ibland mindre tydlig. Markus skriver i början på sin berättelse att efter Johannes ska Herren komma.⁸⁰ Gud ska besöka sitt folk och vi ska förvänta oss Guds ankomst. Men vi läser inte att Gud kommer. Istället läser vi att Jesus från Nasaret kommer.⁸¹ Markus antyder alltså på ett väldigt subtilt sätt att Guds närvaro är i Jesus – att Gud kommer till oss i Jesus Kristus. Det är knappt att vi märker det när vi läser Markus text. Så är det också med Guds närvaro. Ibland är Guds närvaro väldigt subtil – vi märker den knappt. Patriarken Jakob hade ett gudsmöte och sa sedan:

När Jakob vaknade upp ur sömnen, sade han: ” Herren är verkligen på denna plats och jag visste det inte. (1 Mos 26:16)

”Herren är verkligen på denna plats och jag visste det inte.” Gud var närvarande, men det var så subtilt att Jakob inte förstod det. Så tror jag att det ibland är i våra liv. I stunden förstår vi inte att Jesus är nära oss. Först efteråt kan vi se och förstå att Jesus faktiskt var nära oss hela tiden.

⁷⁹ Ibland är det inte möjligt med försoning och upprättade relationer. Ibland är en relation destruktiv som man inte mår bra av att gå tillbaka till. Mitt förslag är att rådgöra med andra mogna troende du har förtroende för och se om de anser att förlåtelse och försoning är det du ska söka, eller om du bara ska förlåta personen.

⁸⁰ Mar 1:3

⁸¹ Mar 1:9

KAPITEL 7 – JOHANNES OCH JESUS

BERÄTTELSEN

”Mästare! Mästare!”

Johannes vände sig om för att se vem som ropade på honom. Han såg sina fem lärjungar komma emot honom. Han såg att de var upprörda.

”Mästare, vi måste prata med dig!”

”Lugna er!”, ropade han tillbaka. ”Kom och sätt er här så ska jag svara på era frågor.”

Lärjungarna kom fram till Johannes. De tystnade och slog sig ner vid hans fötter. Han tittade på dem var och en. Han kände dem alla väl. De hade varit bland hans första lärjungar. De hade förblivit överlåtna till honom och var med honom ännu i denna stund. Sedan en tid tillbaka hade Johannes nämligen lämnat ödemarken för att istället gå runt i byarna och förkunna sitt budskap. Han visste att det fanns människor som aldrig skulle kunna bege sig till honom hur mycket de än ville. Därför hade han bestämt sig för att söka upp dem. Om Gud skulle få ett folk som var redo för hans ankomst behövde alla människor höra förkunnelsen om omvändelsens dop till syndernas förlåtelse. Hans fem lärjungar hade följt med honom, trogna som de var, och tillsammans hade de nu kommit till Ainon som ligger nära Salim. Han hade denna gång skickat sina lärjungar till byn och själv stannat kvar utanför. Han hade behövt tiden för sig själv och han hade varit inställd på en dag i fasta och bön. Tanken var att hans lärjungar skulle komma tillbaka till honom framåt kvällen, men här var de bara någon timme efter att de lämnade honom.

”Nå, vad är det ni vill fråga mig?”

Lärjungarna satt tysta och vågade först inte säga något. Ömsom tittade de skamsna ner i marken, ömsom tittade de på varandra, som om de hoppades på att någon annan skulle våga ställa frågan.

”Berätta vad ni vill. Jag är inte arg på er för att ni avbrutit mig. Nu vill jag veta vad som är så viktigt att ni måste söka upp mig så snabbt?”

En av de mer talföra lärjungarna harklade sig, tittade upp mot Johannes och sa:

”Mästare, vi kom till byn som planerat och började söka upp folk som vanligt. Vi stötte på en man som verkade tycka om att diskutera. Vi vet vad du sagt om att ta onödiga diskussioner, men denna gång verkade det annorlunda för han ställde många frågor. Bra frågor, om jag får säga det själv. En av de saker han undrade över var dop och rening. Vi skulle just ge honom svar och förklara att det är ett omvändelsens dop du döper med, när han frågade vad som skiljer ditt dop mot Jesus dop?”

Johannes ryckte till när han hörde Jesus namn. Det hade nu gått några månader sedan han döpt Jesus i Jordan och han hade varken sett eller hört något om Jesus sedan dess.

”Jesus, sa ni? Döper han?” frågade han.

”Ja, vi blev lika förvånade som du”, svarade lärjungen. ”Så vi frågade mannen vad han menade. Han berättade då att en man som heter Jesus döper människor i Judeen. Hans dop är tydligen väldigt likt ditt, och mannen i Aïnon undrade varför han skulle döpas med ditt dop när han kunde döpas med Jesus dop istället?”

Lärjungarna tittade frågande på honom. Han var själv lika undrande som sina lärjungar. Hade Jesus börjat döpa? Var det något fel på Johannes dop? Vad innebar allt detta? Han slog bort frågorna och tittade på sina lärjungar. Han kunde se att de hade mer att säga.

”Det där är inte er egentliga fråga, eller hur? Ni har något mer att säga.”

Han hann knappt ställa frågan innan alla fem lärjungar i mun på varandra brast ut i stor frustration:

”Alla går till honom! Han tar alla dina lärjungar! Folket går till Jesus i stället för till dig!”

Johannes kunde se lärjungarna titta på honom med frustrerade blickar. Han kände pressen från dem. Frågorna och känslorna började växa inombords. Rev Jesus ner allt det han byggt upp? Hade Jesus börjat ta det han kämpat för att få? I många år hade han förberett sig för sin tjänst. Hade Jesus gjort den om intet på bara några få månader? Han skulle precis svara lärjungarna då han kände Guds Ande röra vid honom.

Han öppnade sin mun men fick inte fram ett ord. Istället såg han framför sig stunden då han först sett Jesus vid Jordan. Gud hade gett honom en uppenbarelse. Det var inte en vanlig man som kommit för att bli döpt, utan Guds Lamm. När han väl döpt Jesus hade Johannes, den enda ur hela folkskaran, fått se Anden komma över Jesus som en duva. Istället för att svara lärjungarna som han först tänkt göra hörde han sig själv säga:

”En människa kan inte ta sig något utan att det ges henne från himlen.”

Lärjungarna tittade förvånat på honom. Det svaret hade de inte förväntat sig.

”Vad menar du?”, frågade de. ”Är det Gud som gör att folk lämnar dig för att istället gå till Jesus?”

Johannes drog sakta in luft och slöt sina ögon. Inom sig kunde han höra Gud påminna honom om sitt syfte. Han såg hela sin barndom utspelas framför sina ögon. Alla samtal han haft med sina föräldrar om sin framtid. Hur han lämnat byn för att bege sig ut i ödemarken strax efter att de dött. Hur Guds ord hade kommit till honom efter många år och hur han gått ut i tjänst. ”En röst ropar i öknen: Bana väg för Herren, gör vägen rak i ödemarken för vår Gud.” Han repeterade orden inom sig. I den stunden blev allt klart för honom. Hans känslor stillade sig och frid fyllde honom istället. ”Förlåt Gud för att jag inte lyssnade på dig först utan på människor. Tack för att du påminner mig”, bad han tyst inom sig.

Han andades ut, öppnade sina ögon och tittade övertygat på lärjungarna.

”Ni kan själva vittna om att jag sade: Jag är inte Messias, jag är sänd framför honom.”

Lärjungarna tittade fortsatt förvånat på honom. Han såg hur besvikna de blev. Han förstod att han inte mötte deras förväntan. De verkade ha trott att han var Messias ändå. Trots att han sagt det om och om igen hade de alltså fortsatt att hoppas på att det skulle visa sig att han faktiskt var Messias. Han förstod att lärjungarna behövde mer vägledning.

”Kommer ni ihåg dagen efter att jag döpt Jesus? Minns ni hur två av mina lärjungar stod bredvid mig och sedan lämnade mig för att följa Jesus?”

Lärjungarna nickade instämmande. Det hade varit första gången som några lärjungar till Johannes aktivt lämnat honom.

”Jag vet att ni kände er svikna av dem eftersom de övergav oss, men jag har inte berättat allt för er. Det har inte varit relevant förrän nu. Men det ska ni förstå, att det var med allra största glädje som jag såg de två lämna mig för att istället följa Jesus. Jag uppmanade dem till och med att lämna mig. Jag visste att det var för den mannen, Jesus, som jag har kommit.”

”Brudgum är den som har bruden. Men brudgummens vän står där och lyssnar till honom, och han gläder sig över brudgummens röst. Den glädjen är nu min helt och fullt.”

Lärjungarna var helt tysta och tittade på Johannes med största allvar. Den talföre lärjungen harklade sig på nytt och frågade:

”Mästare, är du allvarlig? Förstår du vad det innebär?”

Johannes tittade återigen på sina lärjungar och visste att detta var sanningens ögonblick. Efter detta skulle hans liv se annorlunda ut. Han svarade lugnt och stilla:

”Jag förstår precis vad det innebär. Han måste bli större och jag mindre.”

Lärjungarna var chockade. Den talföre lärjungen stirrade med uppgiven blick på Johannes under en lång stund. Sedan suckade han högt, ställde sig upp och sa:

”Nu blir jag besviken på dig Johannes. Jag förväntade mig mer av dig. Om det är som du säger så lämnar jag dig.”

Johannes blev inte förvånad över lärjungens reaktion. Han mötte lärjungens blick och frågade: ”Varför vill du lämna mig?”

”Du har ju gett upp,” sa lärjungen. ”Du kan inte bara acceptera att Jesus tar lärjungar från dig. Man måste kämpa för att behålla det som är sitt. Om du så enkelt släpper allt du byggt upp kommer det snart inte finnas något kvar av din tjänst. Om man motarbetar sig själv har man ingen framtid. Om Jesus ska bli större och du mindre finns det ingen orsak för mig att stanna hos dig. Du har inte längre något att erbjuda mig. Farväl.”

Han vände sig om och började gå mot byn utan att se sig om. Johannes såg hur två andra lärjungar reste sig upp, tittade besviket på honom en sista gång. Utan att säga något sprang de efter den förste lärjungen. Kvar satt Johannes och de sista två av hans lärjungar. Han såg deras djupa besvikelse. Han såg också på dem att de inte tänkte lämna honom. Utan att kommentera vad som hänt lyfte han sina händer och började be middagsbönen. De två andra lärjungarna stämde efter ett tag in i bönen, precis som de gjort så många gånger tidigare. Han tänkte på vad som precis hänt. Han fortsatte be bönen högt, men i sitt inre upprepade han sina tidigare ord om och om igen. ”Han måste bli större och jag mindre.”

TEXTEN

Joh 1:29–30, 32–33 ”Nästa dag såg han Jesus komma, och han sade: ’Se Guds Lamm som tar bort världens synd! Det var om honom jag sade: Efter mig kommer en man som är före mig, för han var till före mig’ ... Johannes vittnade och sade: ’Jag såg Anden komma ner som en duva från himlen och stanna över honom. Jag kände honom inte, men han som sände mig att döpa i vatten sade till mig: Den du ser Anden komma ner och stanna över, han är den som döper i den helige Ande.’ ”

Joh 1:35–37 ”Nästa dag stod Johannes där igen med två av sina lärjungar. När han såg Jesus komma gående, sade han: ’Se Guds Lamm!’ De båda lärjungarna hörde vad han sade och följde efter Jesus.”

Joh 3:25–30 ”Då uppstod en diskussion om reningen mellan några av Johannes lärjungar och en jude. De gick till Johannes och sade: ’Rabbi, han som var med dig på andra sidan Jordan och som du vittnade om – nu döper han, och alla går till honom!’ Johannes svarade: ’En människa kan inte ta sig något utan att det ges henne från himlen. Ni kan själva vittna om att jag sade: Jag är inte Messias, jag är sänd framför honom. Brudgum är den som har bruden. Men brudgummens vän står där och lyssnar till honom, och han gläder sig över brudgummens röst. Den glädjen är nu min helt och fullt. Han måste bli större och jag mindre.’ ”

TANKAR OCH REFLEKTION⁸²

ANDEN ÖVER JESUS OCH ANDEN ÖVER OSS

”Jag såg Anden ... stanna över honom” – ett teologiskt laddat uttryck. Även om människor fick del av Guds Ande i Gamla Testamentet var det ingen som Anden stannade kvar över så som den gjorde över Jesus. Jesus, som var utan synd, är den första människa Anden fann vila hos.

Saliga är ni om ni hånas för Kristi namns skull, för härlighetens Ande, Guds Ande, vilar över er. (1 Pet 4:14)

⁸² För en kort bibelbakgrund till Johannes ord om dopet i Anden se appendix ”Dopet i den helige Ande”.

Petrus ord är anmärkningsvärda. Guds Ande vilar nu över oss. Anden, som tidigare inte stannade över någon människa, förblir nu kvar över oss som tror på Jesus Kristus. Det är möjligt på grund av att alla Guds gåvor finns i Kristus – även Anden. Det är i Sonen som Anden finner vila, och vi som tror är nu i Kristus. Eftersom Anden vilar över Sonen, vilar Anden också över oss som är i Kristus – inte tvärtom. Det här är en aspekt av att leva i Kristus. Allt beror ytterst på Honom. Det beror aldrig på oss. Vår del i Anden beror inte på oss själva utan på Jesus. Konkret betyder det att så länge vi stannar kvar i Sonen vilar Anden över oss. När vi rör oss utanför Sonen bedrövar vi Anden och han vilar inte längre över oss. Dessutom antyder Petrus något fascinerande: lidande är inte ett hinder för Anden – lidande öppnar bara upp för härlighetens Ande att vara ännu mer närvarande i våra liv. Guds Ande kan inte förbli över synd, men den kan förbli över lidande. När vi lider för Jesus skull kan vi därför glädja oss. Vi kan vara ”saliga”, för härlighetens Ande vilar över oss i vår svaghet.

Anden och Jesus är intimt förenade. Det går inte att ställa dem mot varandra eller bara vilja ha en av dem. Johannes säger att Jesus är den som döper i den helige Ande. För att få Anden måste vi alltså först söka Jesus. Anden i sin tur gör Guds närvaro till en verklighet. När Jesus strax innan sin död talar om pingstdagen förklarar han hur han ska komma till lärjungarna genom Anden:

Och jag ska be Fadern, och han ska ge er en annan Hjälpare som ska vara hos er för alltid: sanningens Ande. Världen kan inte ta emot honom, för världen ser honom inte och känner honom inte. Ni känner honom, för han förblir hos er och ska vara i er. Jag ska inte lämna er faderlösa, jag ska komma till er ... Den dagen ska ni förstå att jag är i min Far, och att ni är i mig och jag i er. (Joh 14:16-18, 20)

Anden ska komma och vara i lärjungarna. Samtidigt ska Jesus komma till dem. Den dagen ska lärjungarna förstå att Jesus alltid är närvarande i våra liv genom Anden. ”Den dagen” var pingstdagen som vi läser om i Apostlagärningarna 2. Allt sedan dess är Jesus ord en verklighet. Jesus, och därmed Gud, är närvarande i våra liv genom Anden. Den som vill söka mer av Guds närvaro måste alltså söka mer av Jesus. Den som vill söka Jesus är i desperat behov av Anden. Varför? Därför att Guds närvaro är i Jesus genom Anden.

Att döpas i den helige Ande är också en metafor för att bli *överväldigad av Anden*. Att bli helt doppad i Anden. Det innebär att när Jesus döper oss i Anden får vi inte bara en liten del av Anden, utan en överväldigande del. Om något är överväldigande är det mer än vad man kan ta emot. Vi har alltså fått mer av Anden än vad vi kan ta emot! Johannes talade också om Jesus som Lammet och Anden som Duvan. Lammet tar bort vår synd. Duvan för oss in i vårt nya liv i Kristus. Syndernas förlåtelse befriar oss. Dopet i Anden utrustar oss. Försoningen och Anden hör ihop. De kompletterar varandra. För de första kristna var Anden något de flesta hade erfarit på något sätt. Antingen i form av en egen inre erfarenhet eller av att ha sett något av Andens under. På samma sätt är Anden menad att vara något konkret i våra liv idag. Andens olika uttryck är menad att vara en naturlig del av församlingens liv.

Exempelvis skriver Paulus att ”Guds rike består inte i ord utan i kraft.”⁸³ Det innebär att Andens kraft ska följa vår förkunnelse. Andens kraft visar att Guds rike – Guds manifesterade kungamakt – är en verklighet. Ytterst sett vittnar detta om vårt totala beroende av Gud. Vi kan inte leva det kristna livet själva. Gud frälste oss inte för att vi skulle leva av vår egen kraft, utan för att vi skulle leva i beroende av Andens kraft. Vi kan inte välja mellan Lammet eller Duvan. De båda hör ihop.

JESUS ÄR DEN FRÄMSTE

”Efter mig kommer en man som är före mig, för han var till före mig.” Johannes talar om Jesus. Han ser vem Jesus verkligen är. Jesus är *före* Johannes i status, för Jesus är *större* än Johannes. Denne Jesus som vi tror på är inte bara större än Johannes, utan i allt är han den främste. Paulus talar om detta i Kolosserbrevet:

Han är den osynlige Gudens avbild, förstfödd före allt skapat, för i honom skapades allt i himlen och på jorden: synligt och osynligt, tronfurstar och herradömen, härskare och makter – allt är skapat genom honom och till honom. Han är till före allt, och allt hålls samman genom honom. Och han är huvudet för sin kropp, församlingen. Han är begynnelsen, den förstfödde från de döda, för att han i allt skulle vara den främste. (Kol 1:15-18)

Det här är stora uttryck som rymmer så mycket. Paulus mål med denna text är att presenterar en bild av Jesus som överträffar allt vi tidigare tänkt om honom. Låt oss kort försöka se något av vad Paulus vill förmedla. Jesus är ”den osynlige Gudens avbild”. Det är Jesus som visar oss vem Gud är. Såsom Jesus är, sådan är Gud! Gud kan inte vara på något annat sätt än hur Jesus är. Det är också Jesus som har uppfyllt det uppdrag som mänskligheten misslyckades med – att vara Guds avbild och hans representanter i skapelsen. Jesus är ”förstfödd före allt skapat”. Detta talar om hans status, inte hans väsen. Jesus är den främste och högste över allt skapat. Jesus är hierarkiskt över allting skapat. Allt skapat är direkt underordnat Kristus auktoritet. Under Bibelns tid var det den förstfödde som fick ärva sin fars arv. Jesus är alltså arvinge och den som ärver all makt och auktoritet över skapelsen!

”Allt i himlen och på jorden är skapat i honom, genom honom och till honom.” Det finns ingenting synligt eller osynligt som inte från början skapades med Jesus Kristus som syfte och mål! Guds skapelse utgår från Jesus och har som mål Jesus. ”Allt är skapat i honom.” Om skapelsen är en målning är Jesus duken den målades på. Allt är skapat inom Jesus maktsfär. Skapelsen vittnar om honom – överallt finns det spår av Jesus. ”Allt hålls samman i Jesus.” Han är upprätthållaren av allt liv i skapelsen. Allt synligt och osynligt är beroende av honom för att existera.

”Jesus är huvudet för sin kropp, församlingen.” Han är källan till församlingens liv. Han är den som håller ihop den. ”Jesus är begynnelsen.” Allt börjar med Jesus. Den som inte har Jesus har inte börjat

⁸³ 1 Kor 4:20

leva. På samma sätt som den gamla skapelsen skapades i "begränsningen"⁸⁴ är nu Jesus Kristus begränsningen på en ny skapelse. Något helt nytt utgår från Jesus. På alla områden har Jesus den första platsen och allt annat kommer efter honom. I allt är han den främste!

Paulus poäng är tydlig: Jesus Kristus är så mycket mer och så mycket större än vad vi någonsin kommer kunna tänka eller förstå. Det finns inget slut på hans storhet. Det är omöjligt att överdriva Jesus överlägsenhet.

Johannes hade kanske inte förstått ens en bråkdel av allt detta, men han hade sett Jesus och det räckte. Allt började med att han såg och förstod Jesus värde. Därför såg han sin egen ovärdighet och kunde säga "jag är inte värdig ens att lossa remmen på hans sandal". Likt profeten Jesaja som såg sin egen orenhet först när han fick se Herren Sebaot,⁸⁵ såg Johannes sin egen ovärdighet när han såg Jesus. En insikt om Jesus storhet tror jag leder till en insikt om vår litenhet. Genom att se på Jesus får vi rätt perspektiv på livet och oss själva. Vi ser Jesus värdighet och fylls av ödmjukhet och tacksamhet över hans nåd. Om vi däremot först ser på oss själva är risken stor att vi fastnar i ett fokus på vårt eget tillstånd. Ett fokus som kan leda till både självfördömelse och självcentrering. Det handlar inte om vilka vi är eller inte är, utan om vem Jesus är.

När lärjungarna möter Jesus efter hans uppståndelse kräver han inte deras tillbedjan – ändå faller de ner och tillber honom.⁸⁶ Lärjungarnas tillbedjan väcks av att bara se den uppståndne Jesus. Att se Jesus sådan han verkligen är föder ett spontant gensvar hos oss. Ju större Jesus blir för oss, desto mer kommer vi frivilligt att vilja ge till honom. Vår överlåtelse till Jesus står alltså i proportion till hur värdefull han är för oss. Om vi tänker på Jesus offer – vad det kostade Gud att stiga ner från det himmelska och dö på ett kors – kan vi inte prata om att vi gör offer för Gud. Han är värd så mycket mer än vad vi någonsin kommer att kunna ge honom. Allt vi gör är bara en tacksamhetsgåva tillbaka till honom som gett oss allt. Med Paulus ord:

Kristi kärlek driver oss, för vi är övertygade om att en har dött för alla, och därför har alla dött. Och han dog för alla, för att de som lever inte längre ska leva för sig själva utan för honom som har dött och uppstått för dem. (2 Kor 5:14-15)

Jag tror att vi kan drabbas av Kristus kärlek. Samma kärlek som drev honom till korset. När den kärleken drabbar oss kommer den också att driva oss. Vi kommer inte längre att leva för oss själva utan för Jesus. När vi ser Jesus sådan han verkligen är, tror jag att vi likt Johannes kommer att vara beredda att lägga ner allt för honom. Jesus är värd det.

⁸⁴ Ordet "begränsningen" här är samma ord som används i den grekiska översättningen av 1 Mos 1:1 "I begränsningen skapade Gud..."

⁸⁵ Jes 6:5

⁸⁶ Matt 28:17; Luk 24:52;

JAG ÄR INTE MESSIAS

”Ni kan själva vittna om att jag sade: Jag är inte Messias, jag är sänd framför honom.” Johannes visar att han vet vem han är. Han är inte Messias. Han är inte den som kommer att lösa situationen. Han är inte frälsaren. Tänk vad många kristna genom historien som behövt höra och förstå de orden. Ingen av oss är en Messias. Det är inte genom en enda människa som Gud någonsin kommer att lösa alla problem. Vi är aldrig menade att med våra liv eller hälsa som insats gå in och rädda en situation som riskerar att kollapsa. Såklart kan Gud leda oss till det i speciella fall, men vanligtvis är det inget av betydelse i Guds rike som någonsin står eller faller med en enda människas insats. Gud kommer alltid kunna använda någon annan eller utföra sin vilja på ett annat sätt. Dessutom väljer Gud i regel att använda flera människor i team för att förverkliga sitt syfte, inte en ensam person. Om vi kunde förstå det skulle vi inte behöva se så många kristna bli utmattade. Min uppfattning är nämligen att vi inte blir utmattade av att göra det Gud vill att vi ska göra. Utmattade blir vi när vi gör mer än vad Gud vill att vi ska göra. Eller när vi gör något helt annat än vad Gud vill. Oftast handlar det om att vi ser ett behov och försöker möta det utan att Gud har lett oss till det.

Det kom en man, sänd av Gud. Hans namn var Johannes. Han kom som ett vittne för att vittna om ljuset, för att alla skulle komma till tro genom honom. Självt var han inte ljuset, men han kom för att vittna om ljuset. (Joh 1:6–8)

Johannes var sänd av Gud. Han skulle vittna om ljuset, men han var inte ljuset själv. Jesus Messias är ljuset. Det är han som lyser in i människors liv. Det betyder att det är Jesus som löser andra människors problem, inte vi själva. Vi är inte lösningen på en situation. Jesus är lösningen. Därför måste vi vara noga med *vem* vi ger vidare till andra människor. Är det oss själva vi ger vidare, eller är det Jesus? Vi får inte bygga upp ett system där människor blir beroende av oss. Vårt uppdrag är att få människor att själva vända sig till Jesus.

Det leder oss återigen till en av trons alla paradoxer. Se på vad Paulus säger i sitt tal i Aten:

Gud är den som har skapat världen och allt som finns i den. Han som är Herre över himmel och jord bor inte i tempel gjorda av människohand. Han låter sig inte heller betjäna av människohänder som om han behövde något, han som åt alla ger liv och anda och allt. (Apg 17:24-25)

Gud behöver inte oss. På ett sätt är det löjligt att påstå att Gud som skapat hela världen skulle behöva hjälp. Det är Jesus som bygger sin församling, inte vi.⁸⁷ Vi låter oss själva byggas upp till ett andligt hus.⁸⁸ Vi är stenarna som Jesus använder för att bygga upp sitt hus. Vi kan egentligen inte göra något för Gud, men här finner vi det paradoxala: Gud väljer att förverkliga sina syften genom människor. Paulus – som sa att Gud inte behöver något – kallar sig och sina kollegor för ”Guds medarbetare” flera gånger i sina brev.⁸⁹ Att vara en medarbetare innebär att man delar på arbetet och att man

⁸⁷ Matt 16:18

⁸⁸ 1 Pet 2:5

⁸⁹ Exempelvis: 1 Kor 3:9; 2 Kor 6:1; 1 Tess 3:2

behöver varandra. Gud som inte behöver något väljer att behöva oss. Därför kan Paulus också prata om sig själv som en ”kunnig byggmästare”.⁹⁰ Någon som bygger tillsammans med Jesus. För att återvända till Paulus ord:

Genom Guds nåd är jag vad jag är, och hans nåd mot mig har inte varit förgäves, utan jag har arbetat mer än alla de andra – fast inte jag själv, utan Guds nåd som varit med mig. (1 Kor 15:10)

”Jag har arbetat, men inte jag själv, utan Guds nåd.” Gud agerar genom människor. Var människans insats slutar och Guds insats börjar är omöjligt att säga. I praktiken innebär det att vi kan vila i vetskapen om att Gud inte behöver just oss för att förverkliga sina syften. Samtidigt får vi också glädjas i förtroendet Gud ger oss när han vill förverkliga sina syften genom oss. Kan vi landa i balansen mellan dessa båda påståenden tror jag att vi på ett hälsosamt sätt kan vara till nytta för Herren. Då kommer vi inte riskera att göra oss själva till ljuset, utan kommer att förbli vittnen om ljuset. Det beror på Gud – inte på oss – men Gud vill använda oss.

HAN MÅSTE BLI STÖRRE

Tänk om någon kom och helt plötsligt tog ifrån dig allt du byggt upp? Flera år av investeringar – bara för att se det försvinna på ett ögonblick. Hur skulle du reagera då? Johannes stod inför ett sådant ögonblick när hans lärjungar kom och berättade att ”han som var med dig på andra sidan Jordan och som du vittnade om – nu döper han, och alla går till honom!” Alla människor gick till Jesus istället för till Johannes. Nu utmanas Johannes i ett sanningens ögonblick. Hela hans tjänst och allt han byggt sitt liv på riskerar att falla ihop totalt. Hur ska han reagera? Johannes svarade:

En människa kan inte ta sig något utan att det ges henne från himlen. Ni kan själva vittna om att jag sade: Jag är inte Messias, jag är sänd framför honom. Brudgum är den som har bruden. Men brudgummens vän står där och lyssnar till honom, och han gläder sig över brudgummens röst. Den glädjen är nu min helt och fullt. Han måste bli större och jag mindre. (Joh 3:27-30)

Johannes klarar testet. Han vet varför han har kommit och han vet att han har fullföljt sitt uppdrag. Den som svarar likt Johannes vet sitt sanna syfte. Det handlar om Jesus – inte om vår tjänst för Jesus.

Johannes uppdrag var uppfyllt. Han kom för att förbereda för Jesus och nu hade han kommit. Uppgången av Jesus tjänst innebar nedgången för Johannes tjänst. Johannes hade kommit för att leda andra till Kristus. Det hade han redan upplevt då han tidigare pekade ut Jesus som Guds lamm och fått se två av sina lärjungar lämna honom för att istället börja följa Jesus. Målet i våra liv är inte bara att peka på Jesus och få andra att se honom. Målet är också att få andra att själva följa efter honom. Johannes konstaterade att ingen kan ta sig något utan att det ges henne från himlen. Gud är den som

⁹⁰ 1 Kor 3:10

öppnar upp möjligheter. Det finns ett himmelskt perspektiv på det som händer på jorden. Gud dirigerar utvecklingen av vissa saker och kan ge människor en speciell tjänst. En tjänst behöver inte vara mer dramatisk än att vi har flera människor runt omkring oss som har stort förtroende för oss, eller att vi har extra lätt att få kontakt med en viss typ av människor. Oavsett hur tjänsten ser ut förblir poängen densamma: Vi kan aldrig ta oss andligt inflytande eller kräva människors förtroende. Det måste ges till oss från Gud.

Det lär oss också att det inte finns någon jämförelse i Guds rike. Vad en får, får den från Gud. Vi ska inte lyfta upp oss själva eller tävla med varandra. När en broders eller sisters inflytande växer är vi menade att glädjas med dem. Vi är inte menade att avundsjukt konkurrera med dem. I Guds rike har alla sin egen plats utan att tränga ut någon annan. Vi ska heller inte hålla en ledare före en annan eller ett sammanhang före ett annat. Oftast tänker vi att tillväxten av vår egen tjänst är detsamma som tillväxten av Guds rike. Vi glömmer lätt att Guds rike är så mycket större än vårt eget sammanhang, etikett eller namn. Istället för att be om Guds rikets tillväxt och att Guds vilja ska ske, ber vi ofta att vårt eget arbete ska växa och att vår egen vilja ska ske. Det gör att vår tjänst ibland blir ett hinder för Guds rike. Våra organisationer, verksamheter och personliga tjänst kan bäst liknas vid byggnadsställningar runt ett husbygge – byggnadsställningar som Gud använder för att bygga sitt hus. Huset är hans församling och rike. Byggnadsställningarna har ett viktigt syfte fram tills huset är färdigt. När huset är färdigt är syftet fullbordat och då ska de plockas bort. Står de kvar är de bara i vägen för själva huset. Det ena är tillfälligt och det andra är permanent.

Ibland kommer nämligen vårt uppdrag att vara avklarat. Precis som det var för Johannes. Hur gör vi då? Går vi vidare i livet och släpper det? Eller håller vi krampaktigt fast vid det? Ibland är det Guds vilja att någons tjänst eller inflytande ska avta. Det kan vara oerhört smärtsamt att släppa sitt livsverk eller behöva se det gå upp i rök. Framförallt om man gjort sin tjänst till sitt liv. Risken finns att man lägger hela sin identitet i sitt arbete eller i sin tjänst om man först inte har rotat sig i sin identitet i Kristus. Om det man gör har blivit den man är, kommer man varken kunna ta kritik eller kunna lämna ifrån sig sin tjänst den dag det krävs. Kritik mot ens arbete uppfattas då som kritik mot ens person. Att lämna ifrån sig sitt arbete blir då detsamma som att tappa betydelse och syfte som person. Dessa inställningar är förödande eftersom de orsakar splittring och skadar relationer. Tyvärr är de alltför vanliga bland kristna. Vi kan gå upp så mycket i vårt tjänande för Gud att vårt tjänande blir viktigare för oss än Gud själv. Alltför många kristna har vägrat att kliva ner från scenens rampljus när deras tid varit över. Alltför många kristna – ledare såväl som vanligt folk – har misslyckats med att förmedla vidare sin stafettpinne till nästa generation. Vi är menade att låta vår tjänst gå vidare till någon annan, inte att hålla fast vid den så att den dör med oss. Alla våra uppdrag har Jesus som huvudmål. Tyvärr förväxlar vi ibland delmålen med huvudmålet. Uppdrag kan felaktigt bli ett mål i sig och vi glömmer att de bara är menade att ta oss och andra till Jesus.

Johannes ord är därför bland de mest utmanande vi kan säga om vi verkligen menar det: ”Han ska bli större och jag bli mindre.” Det här är klimax i Johannes liv. Innan dess hade han samlat lärjungar.

Efter detta börjar hans lärjungar att minska i antal. Johannes ord är även vi menade att göra till våra. Att Jesus ska bli större och vi mindre. För att på riktigt mena dessa ord måste man våga släppa allt sitt eget. Att inte längre bry sig om sitt eget arv, sitt eget rykte eller sina egna drömmar, utan istället leva för Jesus arv, Jesus rykte och Jesus drömmar. I detta finns den största friheten. Den som inte längre lever för att bygga sitt eget rike är fullt redo att vara med att bygga på Guds rike. Mänskliga riken kommer till slut att falla, men Guds rike kommer att bestå för evigt.

Observera att jag inte pratar om ett självutplånande eller oansvarigt liv. Jag menar inte att man inte ska ta hand om sig själv eller dem runt omkring oss. Att ta hand om sig själv är oerhört viktigt. Det jag tror det handlar om är att sätta Jesus i centrum av livet – och sedan lita på att alla andra bitar i livspusslet faller på plats efter det. Att sätta Jesus i centrum är inte detsamma som att köra över sig själv och strunta i sina egna behov. Det ena utesluter inte det andra. När vi väljer Guds rike före vårt eget kommer Gud i sin tur att ta hand om oss. Han kommer att ge oss det bästa livet. Som Jesus lovade: ”Sök först Guds rike... så ska ni få allt det andra också.”⁹¹ Jag tror att Johannes nådde denna punkt efter sin tid i ödemarken. Efter att ha formats, fostrats och mognat i öknen hade han inte längre något behov av att synas. Gud hade blivit hans centrum.

Djupast sett handlar denna händelse mellan Johannes och hans lärjungar om lojalitet. Vem är vi lojala mot? Vems röst lyssnar vi på och vilken röst betyder mest? Johannes måste ha varit frestad att lyssna på sina lärjungars röst och dras med i deras tankar om hans tjänst. I våra liv kommer vi alltid frestas att lyssna till röster som tänker på människors sätt och inte på Guds sätt. För Johannes var det viktigare att vara lojal mot Gud. Guds röst var viktigare än människors. Människors röster är tillfälliga, men Guds röst är evig.

I slutändan är det inte våra egna namn som kommer att leva vidare. En dag kommer alla andra namn att blekna förutom namnet Jesus. Hans namn är över alla andra namn. Då ska vi böja knä inför honom och bekänna honom som Herre.⁹² Det är vad som betyder något. Det är vad vi är menade att göra till vårt mål redan idag. Jesus är värd all vår lojalitet – oavsett vad det kostar oss i detta livet. Jesus måste bli större och vi bli mindre.

⁹¹ Matt 6:33

⁹² Fil 2:9–11

KAPITEL 8 – I FÄNGELSET

BERÄTTELSEN

Vakterna höll hårt om Johannes kedjade armar och förde honom sakta men bestämt framåt genom fängelsets korridor. Hans armar värkte och han kunde känna det kalla stengolvets under sina nakna fötter. Ingen av dem mötte hans blick och ingen av dem sa någonting. Vanligtvis var vakterna självsäkra och hårda. Nu tycktes de nästan vara besvärade och frustrerade. Det var något med deras ansiktsuttryck som Johannes inte förstod. Vad var det som hände och varför hade de plötsligt kommit för att flytta honom? Det var sent på kvällen. Vanligtvis var det tyst och lugnt i fängelset vid den här tiden. Utan förvarning hade vakterna plötsligt kommit in i hans cell precis när han skulle börja be kvällsbönen. Utan ett ord hade de lyft upp honom från fängelsegolvet. Han hade bett dem om en förklaring till varför han blev bortförd, men hade bara fått ett kort ”Tyst med dig!” till svar. Fotstegen ekade mot de kala stenväggarna där de gick i tystnad. Han andades långsamt och tänkte på den senaste tidens händelser.

Johannes hade sökt upp Herodes för att tillrättavisa honom för alla brott han begått mot Guds lag. Han hade anat att det skulle få konsekvenser. När Herodes som svar hade satt honom i fängelse var det inget som förvånade honom. Profeterna från förr hade lidit när de tillrättavisat Israels och Judas kungar. På samma sätt fick han nu betala ett pris för att han vågade sätta sig upp mot den styrande makten. Han hade skrattat när han fick höra att anklagelsen mot honom gällde uppror. Det kunde inte vara längre bort från sanningen. Han hade inget intresse av att avsätta Herodes. Johannes uppgift var att förbereda folket och leda dem till omvändelse. Alla judar var underställda Lagen och förväntades följa den, även kungen. Om fängelse var konsekvensen av att tillrättavisa en orättfärdig kung var det en konsekvens han med glädje omfamnade. Han visste att Herodes var fascinerad av honom och gärna lyssnade till honom. Annars hade han aldrig fått möjlighet att tala inför honom från första början. Därför räknade han med att bli frisläppt inom kort. Kanske var det nu han skulle bli frisläppt? Men varför var vakterna så dystra i så fall? Han kände sig förvirrad.

I fängelset hade han fått möjlighet att fortsätta träffa de få trofasta lärjungar han fortfarande hade. Varje gång de kommit på besök hade de också haft med sig berättelser om vad som hände utanför fängelset. Framförallt kom de med berättelser om Jesus. Mycket av det de berättade var fantastiskt, men mycket väckte också frågor. Till en början hade han varit säker och kunnat svara på alla lärjungarnas frågor. Ju längre tiden gick i fängelset, desto mer hade han dock börjat vackla i sin övertygelse. Det var som om själva fängelsecellen bröt ner honom mer och mer ju längre tid han tillbringade där. Tystnaden, mörkret och isoleringen åt upp honom inifrån. Inlåst med bara sina egna tankar som sällskap kunde han inte hindra att hans lärjungars frågor till slut blev hans egna frågor.

”Ska inte Messias komma och besegra Israels alla fiender? Ska inte Messias komma med vrededom över dem som inte omvänder sig? Är inte Jesus Messias? Hur kan han i så fall tillåta att du, den som

vigt hela sitt liv åt att förbereda för hans ankomst, har satts i fängelse av en kung som inte lever efter Guds lag?”

När Johannes till slut genom sina lärjungar fått höra att Jesus helat en romersk officers sjuka tjänare, var det droppen som fick bågaren att rinna över både för honom och hans lärjungar.

Varför hjälper Jesus Israels fiender? Om han nu är Messias, varför hjälper han romarna som förtrycker Guds folk? Hade Johannes tagit fel person? Skulle det komma någon annan?

Frågorna hade varit för stora för att bara blunda för dem. Han hade skickat iväg sina lärjungar och bett dem att söka upp Jesus. Istället för rykten behövde han förstahandsinformation. Om han bara fick höra från Jesus själv att han haft rätt i sin övertygelse skulle det vara tillräckligt. Ett enda ord från Jesus skulle räcka för att stilla alla hans frågor. De dagar som gått då han väntade på att hans lärjungar skulle komma tillbaka från Jesus hade känts som de längsta dagarna i hans liv.

Vakterna och Johannes kom fram till slutet av den mörka korridoren. Ljuset från vakternas facklor avslöjade att de kommit fram till ingången till fängelset. Johannes drog en lättnadens suck. Så skulle han bli frisläppt ändå. Precis som han trott. Men just när Johannes skulle öppna sin mun för att tilltala vakterna vände de honom mot en annan dörr vid sidan av ingången. Johannes blev ännu mer förvirrad. Vad var det egentligen som hände? Om han skulle bli frisläppt, varför var de då på väg åt ett annat håll än ut från fängelset? De öppnade dörren och kom ut på en öppen plats omringad av murar. Även om det var sen kväll och mörkt ute såg Johannes tillräckligt mycket i ljuset av facklorna för att stelna till i hela kroppen och känna kalla kårar längs ryggraden. Framför dem stod en man med en stor yxa i handen och en stock liggandes bakom honom. Johannes vände sig snabbt om till vakterna som höll i honom och ropade:

”Nu måste ni berätta, vad är det som händer?”

Den ena vakten suckade djupt. Den andra vakten stod tyst som förstenad och stirrade mot mannen med yxan. Vakten som suckat svarade:

”Herodes har beordrat att du ska halshuggas. Jag är så ledsen. Ingen av oss vill det här, men vi måste lyda order.”

”Va?” Utbrast Johannes. ”Vad sa du?”

”Våra order är att bära fram ditt huvud på ett fat till Herodes. Vi har kommit för att avrätta dig. Som jag sa, jag är så ledsen över det här. Alla vi vakter har stor respekt för dig. Några av oss har till och med hört dig predika innan du blev fångslad. Vi vill dig inget ont, men om vi vägrar lyda order är det vi själva som blir halshuggna.”

Johannes märkte hur nedstämd vakten var. Vakten talade sanning. Han skulle inte bli frisläppt som han först trott. Istället skulle han avrättas som en ond brottsling utan någon rättvis rättegång. Nu var allt hopp ute. Det här var slutet på hans liv. All kraft lämnade Johannes och han sjönk ihop. Hade

inte vakterna hållit i honom hade han fallit ihop på marken. De började sakta släpa honom mot mannen med yxan. Johannes var tyst och kunde inte få fram ett ord. Det spelade ingen roll. Han visste ändå inte vad han skulle säga. Istället blev han påmind om när hans lärjungar hade kommit tillbaka till honom efter att ha sökt upp Jesus. Just nu kändes det som att det var en evighet sedan de kom tillbaka – i själva verket var det igår. Han mindes hur bisarr situationen hade varit.

”Va? Vad sa ni att Jesus svarade?” Johannes tittade på sina två lärjungar som stod framför honom i fängelsecellen. Den ena av lärjungarna var uppenbart modfärdig och den andre svarade med ängslig röst:

”Mästare ... Vi har ju redan berättat allt. Efter att vi frågat Jesus om han var den som skulle komma svarade han: ’Gå och berätta för Johannes vad ni hör och ser: Blinda ser, lama går, spetälska blir rena, döva hör, döda uppstår och fattiga får höra glädjens budskap. Salig är den som inte tar anstöt av mig.’ Mer än så sa han inte.”

Det blev helt tyst i fängelsecellen. Ingen av de tre sa något på en lång stund. Till slut harklade sig den andre lärjungen och sa:

”Allt det där som Jesus gjorde, betyder inte det att han faktiskt är Messias? Inte kan väl någon annan än Messias göra allt han gör, eller?”

Johannes såg länge på honom.

”Ja, det stämmer, men kunde han inte bara gett oss ett enkelt ja eller nej? Och vad menar han med ’salig är den som inte tar anstöt av mig’? Berättade ni inte att jag sitter i fängelse?”

”Jo det gjorde vi”, svarade lärjungen. ”Vi berättade att du skickat oss från fängelset. Och när vi bad Jesus förtydliga vad han menade sa han bara samma sak igen. ’Salig är den som inte tar anstöt av mig.’”

Johannes mindes förvirringen han känt efter att ha hört Jesus svar. Besökstiden var slut och lärjungarna och Johannes hade tagit farväl av varandra. Han hade återigen blivit ensam i den mörka cellen. Resten av dagen hade han stirrat in i en av fängelseväggarna och mumlat Jesus ord om och om igen. ”Salig är den som inte tar anstöt av mig.”

Johannes rycktes abrupt upp från sina tankar när han blev nedslängd på stocken som låg framför honom. Vakterna tog tag i honom och placerade hans huvud på stocken. Han gjorde inget motstånd. Vad skulle han förmå mot tre starka beväpnade vakter? Hade hans tid kommit så hade den kommit.

”Som sagt, vi är så ledsna över att det blev så här.” Vakten talade igen. ”För allas skull finns det ingen orsak till att dra ut på det här. Finns det några sista ord du skulle vilja säga, Johannes?”

Johannes låg mot stocken och stirrade ner i marken framför honom. På grund av alla känslor kunde han inte tänka klart. Än mindre säga något. I sitt huvud hörde han Jesus hälsning eka: ”Salig är den som inte tar anstöt av mig.” Vad var det Jesus menade med det? Och varför hade han inte fått något vettigt svar på sin fråga?

”Nå? Vill du säga något? Det här är din sista chans, sen hugger vi av ditt huvud. Det är bättre om det går så fort som möjligt.”

Johannes som alltid haft så mycket att säga kände sig helt svarslös inför sin stundande död. Vad skulle han säga? Han som själv kände sig så förvirrad och rädd, hur skulle han kunna säga något av betydelse till vakterna? Johannes – rösten i öknen som skulle bana väg för Herren – låg här utspänd på en stock redo för att halshuggas. Han suckade och vände sin tanke till Gud i en allra sista bön. Då hände något. Han kände Guds Ande röra vid honom. All förvirring och rädsla var som bortblåst. En djup frid fyllde hans inre. Han slöt ögonen, drog sakta in luft och log för sig själv. Övertygelsen kom återigen tillbaka. Han visste precis vad han skulle säga.

”Blinda ser, lama går, spetälska blir rena, döva hör, döda uppstår och fattiga får höra glädjens budskap. Saliga är alla som flyr till Sonen.”

Vakterna tittade förvånat först på Johannes och sedan på varandra. Johannes hörde hur mannen höjde yxan. Sedan blev allt svart.

TEXTEN

Luk 3:19–20 ”Men landsfurstens Herodes blev tillrättavisd av Johannes för sitt förhållande med sin brors hustru Herodias och för allt annat ont som han hade gjort. Då lade Herodes till allt det andra att han dessutom satte Johannes i fängelse.”

Matt 11:2–6 ”Johannes fick i fängelset höra talas om Kristi gärningar. Han sände då bud med sina lärjungar och frågade honom: ”Är du den som skulle komma? Eller ska vi vänta på någon annan?” Jesus svarade dem: ”Gå och berätta för Johannes vad ni hör och ser: Blinda ser, lama går, spetälska blir rena, döva hör, döda uppstår och fattiga får höra glädjens budskap. Salig är den som inte tar anstöt av mig.”

Matt 14:6–12 ”Så kom Herodes födelsedag. Herodias dotter dansade inför gästerna, och Herodes blev så förtjust att han lovade med ed att han skulle ge henne vad hon än bad om. Hon uppmanades då av sin mor att säga: ’Ge mig Johannes Döparens huvud här på ett fat!’ Kungen blev bedrövad, men för edens och gästernas skull befallde han att hon skulle få det. Han lät halshugga Johannes i fängelset. Johannes huvud bars in på ett fat och gavs åt flickan, och hon bar det till sin mor. Johannes lärjungar kom och hämtade den döda kroppen och begravde den. Sedan gick de och berättade det för Jesus.”

TANKAR OCH REFLEKTION

ATT MÖTA BESVIKELSE

Johannes sitter i fängelse och har vad vi vet inte träffat Jesus sedan han döpte honom. Då får Johannes höra om Jesus gärningar. Han skickar bud till Jesus för att få svar på om han verkligen ”är den som

skulle komma”. Utifrån den övertygelse vi tidigare sett hos Johannes är denna fråga förvånande. Johannes är antagligen frustrerad, besviken eller tvivlar, där han sitter i fängelset. Kanske är det en blandning av allt eftersom en känsla sällan kommer ensam. Låt oss försöka förstå vad som rörde sig i Johannes tankar.

Jesus uppfyllde antagligen inte Johannes förväntningar. Johannes förväntade sig en annan slags Messias än den han såg i Jesus. Johannes trodde att Messias skulle förlåta synder *och* driva bort alla yttre fiender. Messias skulle döpa i den helige Ande *och* komma med vrededom över det oomvända Israel.⁹³ Istället fick Johannes höra att Jesus till och med hjälper romare – Israels fiender!⁹⁴ Det gjorde Johannes förvirrad och antagligen besviken. När Johannes senare fick ett svar av Jesus måste det ha gjort honom ännu mer förvirrad eftersom Jesus inte ens svarar tydligt på hans fråga. Jesus ger ett kryptiskt svar och avslutar med orden ”salig är den som inte tar anstöt av mig”. Exakt hur Johannes kände kan vi omöjligen veta, men situationen kan tala till oss.

Livet kommer inte att bli som vi tänkt oss. Inte heller kommer Gud att uppfylla alla våra förväntningar. Om vi har en viss förhoppning som inte blir uppfylld finns risken att vi blir besvikna. Besvikelse handlar nämligen om att något inte lever upp till vår förväntning. Det är sunt att ha förväntningar, men det gör också besvikelsen oundviklig ibland. Det är något vi måste acceptera.

Gud kommer inte alltid att göra som vi vill. Någon gång i våra liv kommer vi att uppleva det som att Gud misslyckas med att möta våra förväntningar. Det är en oerhört smärtsam erfarenhet. Ibland kommer Gud till och med att agera på ett sätt som vi tar anstöt av. Vi förstår inte varför Gud gör som han gör och besvikelsen är ett faktum. Vi kan finna denna besvikelse bakom frågor som börjar med *varför*, *hur* och *tänk om*. Exempelvis: *Varför* svarade Gud inte på våra böner? *Hur* kunde Gud tillåta detta? *Tänk om* detta inte hade hänt och *tänk om* allt hade varit annorlunda?

Frågor kommer. Precis som Johannes vill vi ha ett svar. Då kommer vi att möta nästa tuffa upplevelse. Gud svarar inte alltid på våra frågor. Istället möts vi av tystnad. Jesus ord till Johannes gäller då även oss. ”Salig är du om du inte tar anstöt av mig.” Välj att inte ta illa upp över hur Gud agerar. Välj att inte stanna i din besvikelse utan gå vidare i livet. Väljer vi att agera så lovar Jesus oss salighet – en djup tillfredsställelse. Tillfredsställelse får vi inte genom att få svar på alla våra frågor. Tillfredsställelse får vi av att komma till Jesus. Han är källan för vår tillfredsställelse, vår salighet. Vi kan inte välja om vi blir besvikna eller inte, men vi kan välja om vi stannar i besvikelsen.

Fullständig kontroll är nämligen en illusion. Vi kan inte kontrollera våra omständigheter eller vad som händer oss i livet. Vi kan inte ens kontrollera våra spontana reaktioner. I praktiken är det bara våra val vi kan kontrollera. Vi kan kontrollera hur vi väljer att agera. Johannes hade inte kontroll i fängelset. Han styrde inte över att han hade satts i fängelse. Han kunde heller inte styra sina

⁹³ Se bara de starka ord Johannes använder i sin predikan i Lukasevangeliet 3:1–18.

⁹⁴ I Lukasevangeliet 7:1–10 läser vi att Jesus helar en (romersk) officers sjuka och döende tjänare. Det är bl.a. denna händelse som Johannes senare hör om i fängelset (7:17-23).

känslomässiga reaktioner och de frågor som väcktes. Däremot kunde han välja hur han skulle agera på Jesus ord. Detsamma gäller oss idag. Hur vi reagerar på besvikelser är vårt val. Vi kan välja Jesus även när allt inte går som vi vill.

Om besvikelsen inte bearbetas kan den leda vidare till något annat, exempelvis tvivel eller bitterhet. Besvikelse kan leda till att vi ifrågasätter våra tidigare övertygelser och då kan tvivel väckas. Alla kan hamna i tvivel. Även den mest överlåtne kan vackla i sin övertygelse likt Johannes. Däremot är inte tvivel något vi uppmuntras att stanna i. Vi uppmanas att välja tro istället för tvivel. Om tvivel leder till en förnyad och fördjupad tro kan det vara något positivt. Kommer vi däremot inte ur tvivlet finns risken att det leder till otro. Livet med Jesus börjar i tro och slutar i tro. Tvivel som leder till otro kan alltså leda oss bort från Jesus eftersom vår relation med honom är byggd på tro.

Lika förödande är det om besvikelsen istället leder till en djup bitterhet. Väljer vi att stanna i besvikelsen kan den utvecklas till bitterhet. Bittra människor är ofta besvikna människor. Om tvivel slår hårdast på den som tvivlar – slår bitterhet inte bara på den som är bitter utan också på alla runt omkring. En bitter människa kan lätt bli till skada för de i sin omgivning. Risken är också att den bittre drar med sig andra i sin bitterhet. Därför måste vi vakta våra hjärtan så att inte djup bitterhet får rotfäste där.

Att gå vidare från besvikelse tror jag handlar om en blandning mellan acceptans och tro. Vi måste acceptera att vår förväntan inte blev uppfylld. Vi måste också acceptera att livet här på jorden innebär svårigheter. Allt utvecklas inte som vi vill. Vi kommer heller inte att få alla svar vi vill. Om acceptans hjälper oss bearbeta det som hänt – hjälper oss tron att blicka framåt. Vi behöver i tro hålla fast vid vårt hopp:

Om det bara är för detta livet vi har vårt hopp till Kristus, då är vi de ömkligaste av alla människor ... Detta förgängliga måste kläs i oförgänglighet och detta dödliga kläs i odödlighet. Men när det förgängliga är klätt i oförgänglighet och det dödliga klätts i odödlighet, då uppfylls det ord som står skrivet: Döden är uppslukad i seger. (1 Kor 15:19, 53–54)

Allt kommer att bli bra till slut. Det är vad Gud lovar oss. Det betyder inte att allt kommer att bli bra på denna sida uppståndelsen, men vid uppståndelsen kommer allt att bli bra. Vid uppståndelsen kommer till och med döden att utplånas. Uppståndelsen är slutet på berättelsen – inte det vi går igenom just nu. Det är inte bara för detta livet som vi hoppas på Kristus. En återupprättad skapelse där Gud regerar fullständigt och inget mörker längre finns är vårt hopp. Kan vi hålla fast vid detta hopp tror jag att vi kommer att finna befrielse från besvikelse. Hoppet om uppståndelsen är nämligen menat att bära oss igenom allt tufft vi går igenom nu. Som Hebréerbrevets författare skriver: ”Låt oss orubbligt hålla fast vid hoppets beaktelse, för han som har gett oss löftet är trofast.”⁹⁵ Det gör att varje besvikelse vi upplever ironiskt nog är en inbjudan från Gud att söka oss närmare honom – att

⁹⁵ Heb 10:23

finna tillfredställelse i honom som är trofast. Den besvikelse vi upplever kan alltså vara porten in till en mer intim gemenskap med Herren, bara vi väljer att inte stanna i den.

ETT ANNAT SVAR

Johannes hade bokstavligen gett hela sitt liv till Jesus. Från barnsben hade Johannes formats för att förbereda Messias ankomst. Han hade gått från kändisskap med tusentals följare till att förtvina i ett fängelse. Antagligen undrade han om hela hans liv varit bortkastat eller inte. Var Jesus verkligen den som skulle komma? Johannes hade bara behövt höra ett enkelt *ja*. Istället för att svara på hans fråga pekar Jesus på vad han gör. "Gå och berätta för Johannes vad ni hör och ser: Blinda ser, lama går, spetälska blir rena, döva hör, döda uppstår och fattiga får höra glädjens budskap." Istället för en uppmuntran får Johannes höra "salig är du om du inte tar anstöt av mig". Strax efter detta når Johannes liv botten och han blir på ett förnedrande sätt avrättad. Johannes dör utan att ha fått svar på sin fråga. Jesus upplevs hård. Ett enkelt svar hade hjälpt Johannes i hans situation. Jesus svar blir bara ännu mer kryptiskt när vi förstår att han antagligen hänvisar till flera textavsnitt i Jesaja. Framförallt två avsnitt är tydliga:

Då ska de blindas ögon öppnas och de dövas öron upplåtas. Den lame ska hoppa som en hjort, den stummes tunga ska jubla, för vatten ska bryta fram i öknen, strömmar på hedmarken. (Jes 35:5–6)

Herren Guds Ande är över mig, för Herren har smort mig till att förkunna glädjens budskap för de ödmjuka (*fattiga* i vissa översättningar – förf anm) ... (Jes 61:1a)

På sätt och vis får Johannes ett svar eftersom Jesus gärningar uppfyller dessa profetior från Jesaja. Om Johannes kunde Skriften väl kunde han räkna ut att Jesus faktiskt var den som skulle komma. Ingen annan än Guds Messias skulle kunna uppfylla dessa ord. Samtidigt tycks det finnas något anstötligt i detta svar eftersom Jesus direkt efteråt uppmanar Johannes att inte ta illa upp. Varför? Jag tror återigen att det handlar om en krock mellan Johannes förväntan på Messias och den Messias Jesus faktiskt var. Den psykologiska aspekten är också relevant. Johannes var en människa precis som vi och hans känslor och tankar måste ha varit i gungning. Johannes sitter som nämnt i fängelse när han skickar bud till Jesus. Fängelse på den här tiden var inte som vi tänker det idag. Det var inget tidsbestämt straff utan liknade mer vår moderna tids häkte. Antingen blev man frisläppt eller så blev man dömd till ett straff. I en sådan förvaringsplats sitter alltså Johannes. Hans framtid är osäker och det är möjligt att han är modfälld. Titta nu på vad Jesus utelämnar i sitt svar till Johannes. Orden före Jesaja 35:5–6:

Säg till oroliga hjärtan: "Var starka, var inte rädda!" Se, er Gud är här! Han kommer med hämnd, med vedergällning från Gud. Han kommer själv och frälser er. (Jes 35:4)

Fortsättningen på Jesaja 61:

... Han har sänt mig att förbinda dem som har förkrossade hjärtan, att utropa frihet för de fångna och befrielse för de bundna, att förkunna ett nådens år från Herren och en hämndens dag från vår Gud, att trösta alla sörjande ... (Jes 61:1b-2)

Till en kanske besviknen eller tvivlande Johannes utelämnar Jesus just de löften han behövt! Löften om att inte vara rädd, att Gud ska komma med frälsning, förbinda förkrossade hjärtan, ge frihet åt de fångna och trösta alla sörjande. Just det som Jesus väljer att inte säga är det som Johannes allra mest behövt höra. Inte heller svarar Jesus rakt ut på Johannes fråga. Visserligen säger Jesus i praktiken: *Se dig omkring. Det jag gör är något som bara Messias kan göra. Alltså är jag Messias, den som skulle komma. Du kan vara lugn i fängelset. Jesajas profetior kommer att uppfyllas. Det inkluderar även de profetior jag inte tydligt har hänvisat till.* Men hans verkliga poäng är: ”Salig är du om du inte tar anstöt av mig”. Jag tror att det kan lära oss väldigt mycket.

Gud ger oss ett annat svar än vad vi förväntar oss. Oftast ger Gud oss det svar vi behöver – inte det svar vi vill ha. Jag tror att vi kan identifiera oss med Johannes. Vi har också frågor som vi gärna vill ha svar på. Antagligen kommer Gud att svara oss på samma sätt som Jesus svarade Johannes. Inte genom ett tydligt *ja* eller *nej*, utan genom att påminna oss om sina gärningar. Gud kommer att peka på vad han gör, vad han har gjort, eller vad han kommer att göra. Antingen i våra egna liv, i andras liv, eller i Bibeln. Som att Gud ungefär säger: *Jag är Gud. Se på allt jag gör och har gjort för dig och för andra. Låt mina gärningar tala starkare än dina omständigheter. Om du väljer att inte bli besviknen på att jag inte uppfyller dina förväntningar kommer du att bli salig, trots att du inte får det svar du ville ha.*

Allra oftast tror jag att Gud kommer att svara genom att peka på sin Son Jesus Kristus.

I forna tider talade Gud många gånger och på många sätt till fäderna genom profeterna, men nu i den sista tiden har han talat till oss genom sin Son. (Heb 1:1-2)

Ibland upplever vi kanske att Gud är tyst. Sanningen är att Gud alltid talar. Han har redan talat sitt slutgiltiga ord genom Jesus. Istället för att säga något annat vill Gud ge oss en större insikt om sin Son. En insikt kopplad till just den situation vi går igenom. Genom det vi går igenom kan vi nämligen lära känna Jesus ännu djupare. Den som går igenom sorg kan lära känna Jesus som sin tröst. Den som går igenom modfällighet kan lära känna Jesus som sin glädje. Johannes fick lära känna Jesus som den gode Messias som till och med älskar sina fiender. Det var inte vad Johannes hade räknat med. Jesus låter sig inte anpassas efter oss utan vi måste anpassa oss efter honom – hur utmanande det än är.

UTHÅLLIGHET I PRÖVNINGAR

Johannes gjorde allt rätt. Vad vi vet gick han aldrig emot Guds vilja. Ändå halshöggs han som en brottsling. Det lär oss att det inte är de yttre förhållandena som avgör om vi lever i lydhet eller inte. Vi kan lyda Guds vilja och ändå hamna i problem. Vi kan inte analysera kvalitén på vår relation med Gud utifrån vad som händer i våra liv. Syndens konsekvens ekar i hela skapelsen. Även den mest gudfruktige kan råka ut för olyckliga motgångar. Det innebär att det inte heller är våra yttre förhållanden som avgör om Gud är god eller inte. Guds godhet uttrycks inte alltid som

omständigheter i våra liv. Däremot uttrycks alltid Guds godhet mitt i våra omständigheter. Gud är god och när Gud är närvarande i våra omständigheter får vi ta emot hans godhet – även om våra omständigheter inte är goda. Gör inte negativa livserfarenheter till teologi.

Som kristna kommer vi att uppleva både svårigheter och lidande. Det är något vi måste acceptera. Gör vi inte det är risken att vi blir likt sådden på stenig mark i Jesus liknelse:

Det som såddes på stenig mark är den som hör ordet och genast tar emot det med glädje, men han har ingen rot inom sig utan tror bara för en tid. När han möter lidande eller förföljelse för ordets skull så kommer han genast på fall. (Matt 13:20-21)

Som kristna är vi heller inte besparade prövningar. Bibeln ser prövningar som något till för att avslöja och pröva vad som finns innerst inne i en människa. Om vi använder begreppet brett handlar det om alla händelser och processer som kan styrka eller slå omkull vår tro. Därför skriver Jakob att vi ska glädjas över prövningar:

Räkna det som ren glädje, mina bröder, när ni råkar ut för olika slags prövningar. Ni vet ju att när er tro prövas ger det uthållighet. Och låt uthålligheten leda till fulländad gärning, så att ni är fullkomliga och hela, utan brist på något sätt. (Jak 1:2-4)

Jakob skriver att det finns olika slags prövningar. En prövning ser alltså inte alltid likadan ut. De första kristna prövades oftast genom olika typer av förföljelse. Så prövas även många kristna idag. Dessutom finns det andra typer av prövningar. Motgångar och utmaningar av olika slag kan mycket väl vara prövningar menade att avslöja vilka vi är i vårt innersta och styrka vår tro. I slutändan är det bara du själv tillsammans med Gud som kan avgöra om det du går igenom är en prövning eller inte. Nyckelordet är uthållighet. Som människor vill vi att allt ska gå så snabbt och så smidigt som möjligt, men det normala är att karaktär växer långsamt och utvecklas över lång tid. Där bidrar prövningar genom att fostra uthållighet i oss. När allt i livet skakar avslöjas det vad som är vår trygghet. Antingen avslöjas det att Jesus är vår trygghet eller att vi har byggt vår trygghet på fel grund. I det första fallet kommer vår relation med Jesus fördjupas. I det andra fallet måste vi vända tillbaka till Jesus. Han är den enda stabila grunden i våra liv som aldrig kommer att skaka. Prövningar lär oss att uthålligt hålla fast vid Jesus. Det i sin tur skapar en tålmodig och uthållig karaktär som uttryckas i hur vi lever våra liv.⁹⁶ Därför kan prövningar vara något positivt även om de oftast är smärtsamma. Just därför tror jag att Jakob senare skriver:

Salig är den som håller ut i prövningen, för när han har bestått provet ska han få livets krona som Gud har lovat dem som älskar honom. (Jak 1:12)

Det är målet med prövningen som är poängen. Gud prövar oss inte för prövandets skull. Gud har ett syfte med varför vi utsätts för saker. Den som håller ut i prövningen och består provet kommer att få livets krona. Belöningen kommer att överglänsa processen. Livets krona är ett uttryck för

⁹⁶ 2 Pet 1:5-7

uppståndelsen. Först vid uppståndelsen blir vi fria från prövningar. Det vittnar om att vi alltid kommer att utsättas för prövningar här i livet. Livet är en ständig process och vi blir aldrig helt färdiga.

Jakob lyfter återigen prövningar och uthållighet i slutet av sitt brev:

Bröder, ta profeterna som talade i Herrens namn till föredömen i att lida och vara tåliga. Vi kallar dem saliga som håller ut. Ni har hört om Jobs uthållighet och sett hur Herren till slut gjorde med honom. Herren är rik på kärlek och barmhärtighet. (Jak 5:10-11)

Jakob skriver att vi behöver vara uthålliga. Tillfredsställelsen – saligheten – finns i att hålla ut till slutet. Därför ska vi ta profeterna som föredömen i att hålla ut i lidandet. Job är exemplet vi ska efterlikna. Här sker något väldigt intressant. För oss är berättelsen om Job oftast känd för sitt lidande och Herrens gåtfullhet. Jakob däremot ser berättelsen som ett exempel på Jobs uthållighet och Herrens rika kärlek och barmhärtighet. Två helt olika perspektiv krockar. Vi fokuserar oftast på början av berättelsen – hur allt rycktes bort från Job. Jakob däremot fokuserar på hur allt slutade – hur Job blev återupprättad.⁹⁷ Här är verserna Jakob antagligen tänker på:

Och Herren återupprättade Job när han bad för sina vänner. Herren gav Job dubbelt så mycket som han hade haft förut ... Och Herren välsignade slutet av Jobs liv mer än dess början. (Job 42:10, 12a)

Job höll ut i sitt lidande och övergav aldrig Herren. Därför fick han också se Guds kärlek och barmhärtighet bryta igenom i sitt liv. Han fick se hur Herren ”till slut” återupprättade honom och välsignade slutet mer än början. Det kan lära oss oerhört mycket. Jobs berättelse är vår berättelse. Gud är slutets Gud. Det är hur något slutar som verkligen räknas. Slutet på allting tillhör Gud och slutet kommer att bli riktigt bra. Början och mitten är såklart inte oviktiga, men det är hur allt slutar som avgör om Gud är kärleksfull och barmhärtig eller inte. Får vi inte se det här i livet kommer vi garanterat att få se det vid uppståndelsen. Uppståndelsen är slutet på vår berättelse, inget annat. Vid uppståndelsen kommer Gud att återupprätta alla som tillhör honom. Då kommer Gud i sanning välsigna vårt slut mer än vår början. Därför förstår vi också vår tillvaro bakifrån. Inget smärtsamt vi upplever nu är något slutgiltigt. Genom att hoppas på den framtida uppståndelsen kan vi härda ut idag. Paulus är också inne på dessa tankar när han i Romarbrevet skriver följande:

Jag menar att den här tidens lidanden inte kan jämföras med den härlighet som ska uppenbaras och bli vår. (Rom 8:18)

Oavsett vilket lidande vi möter i våra liv – hur hårt och grymt det än är – kan det inte ens jämföras med hur bra allt kommer att bli i den framtida härligheten! Det om något är ett löfte att ta fasta på. Sätt nu Paulus ord i sitt sammanhang. Paulus skriver till de kristna i Rom på 50-talet. Ungefär tio år senare, år 64, härjas Rom av en enorm brand som utplånar nära två tredjedelar av staden. På grund

⁹⁷ Eftersom Jobs bok består av 42 kapitel är den helt enkelt för lång för att få en rättvis utläggning i denna bok.

av folkets stora förakt mot de kristna lades skulden för branden felaktigt på dem. Som ett resultat drog en systematisk förföljelse av kristna igång som saknar motstycke i historien. Kristna dödades på de mest hemska sätt man kan tänka sig.⁹⁸ Till de kristna i Rom, som inom en nära framtid kommer att förföljas och dödas, skriver alltså Paulus ”jag menar att den här tidens lidanden inte kan jämföras med den härlighet som ska uppenbaras och bli vår.” Inte ens det värsta vi kan tänka oss betyder någonting jämfört med det härliga som kommer. Så fantastisk kommer uppståndelsen att bli! Det löftet bär oss genom våra lidanden och prövningar. Gud kommer att triumfera. Gud är slutets Gud.

Låt oss komma tillbaka till Johannes. Det är inte alltid i början på en säsong som den största prövningen kommer. Ibland kommer den i slutet. Johannes prövades som mest i slutet på sin tjänst. Han prövades visserligen i öknen, men i fängelset strax innan sin död kom den allra största prövningen. Där prövades Johannes på övertygelsen han byggt hela sitt liv på: Att Jesus var Messias. Prövningen bestod i att i tro hålla fast vid Jesus trots allt som talade mot det. Det lär oss att alla våra övertygelser kommer att prövas för att avslöja hur äkta de är. Den prövning vi upplever nu kan alltså vara ett test på en tidigare bekännelse vi gjort. Ett lopp är fullbordat först när man tagit sig över mållinjen – även om det tar lång tid och är mödosamt. Den som börjar ett lopp bra, men aldrig kommer i mål, har inte fullbordat loppet. Så är det också med oss. Det gäller att löpa hela loppet ända till slutet. Vår trofasthet mot Jesus visar sig i hur vi agerar i slutet. Målet är att en dag likt Paulus kunna säga: “Jag har kämpat den goda kampen, jag har fullbordat loppet.”⁹⁹ Oavsett om livet slutar i härlighet eller i vanära är vi kallade till uthållighet och trofasthet. I Guds rike är det slutet som är viktigast. Det är hur ett liv avslutas som väger tyngst.

Hur Johannes valde att reagera på Jesus ord vet vi tyvärr inte. Vi vet att Johannes fortsättningsvis i NT¹⁰⁰ beskrivs på ett positivt sätt, men vad han tänkte vid sin död förblir en hemlighet.

ATT LÄMNA ETT ARV

Johannes inflytande fortsatte växa trots hans död. Hans inflytande spreds långt bortom Judéen och Galiléen där han verkade. I Apostlagärningarna läser vi om en grupp lärjungar i Efesos, västra moderna Turkiet, som var döpta ”med Johannes dop”.¹⁰¹ Händelsen utspelas antagligen i början på 50-talet. Mer än 20 år efter Johannes död levde hans arv fortsatt vidare och spreds runt om i den judiska världen!¹⁰² Johannes själv fick aldrig se något av det. Jag tror det säger något viktigt. Vi kommer aldrig fullt ut veta hur stor påverkan det vi gör kommer att få. Små banala händelser – som vi ser dem med vårt begränsade perspektiv – kan med ett evigt perspektiv visa sig vara fröet till något

⁹⁸ En romersk historiker, Tacitus, har gett oss flera konkreta exempel på vad de utsattes för. De kläddes i djurhudar och slängdes ut på gladiatorarenan för att ätas upp av hundar. De dödades genom att spikas upp på kors. På kvällarna när mörkret kom brändes kristna som levande facklor runt om i staden.

⁹⁹ 2 Tim 4:7

¹⁰⁰ Exempelvis Matt 21:25-26, 32; Joh 10:41; Apg 1:5; 11:16; 18:25

¹⁰¹ Apg 19:3

¹⁰² Även en icke-biblisk källa från den här tiden nämner Johannes. Den judiske historikern Josefus skriver kort om Döparen i sin bok ”Judiska fornminnen” skriven i början på 90-talet.

oerhört stort och vackert. Gud är ansvarig för resultatet. Vår uppgift är att göra det vi upplever att vi ska göra och sedan lämna resultatet till Gud. Antagligen kommer vi aldrig att få se den fulla frukten av vårt livsverk.

Johannes livsverk växte efter hans död och fortsatte leda människor till Jesus. På samma sätt kan det vi gör växa långt efter att vi dött. Mycket av det vi skördar idag är resultatet av tidigare generationers sådd. Tidigare kristna bad, arbetade och missionerade. Idag får vi leva av resultatet från deras arbete. Det vi gör *idag* kommer att få sitt stora genomslag först *imorgon*. Guds rike är ett långsamt växande rike. Vi behöver bygga långsiktigt med morgondagen i åtanke. Inte för att själva se förändringen i vår egen tid, utan i nästa generations tid. All förändring som ska bli bestående behöver förverkligas uthålligt under lång tid. En långsam förändring gör oftast att man lyckas behålla det man förändrat. Såklart ska vi verka för att se konkreta förändringar här och nu, men vi måste alltid ha ett längre perspektiv när vi verkar för förändring. Målet är att inta mark och sedan behålla den. Ett steg framåt och aldrig ett steg bakåt. Att kunna ”stå emot när ni attackerades av ondskan, och behålla era ställningar när ni fullföljt allt.”¹⁰³ Det när vi på bästa sätt om vi hela tiden tänker långsiktig förändring.

När vi pratar om arv är det viktigt att fundera på vems arv vi pratar om. Oftast pratar vi om vårt eget arv eller att själva lämna ett arv. Det är såklart viktigt, men även Gud har ett arv.

Jag ber att era hjärtans ögon ska få ljus så att ni förstår vilket hopp han har kallat er till, hur rikt och härligt hans arv är bland de heliga. (Ef 1:18)

Det finns en möjlighet att tolka versen som vårt arv, men många bibeltolkare anser att det faktiskt är fråga om Guds arv. Församlingen, alla som tillhör Gud, beskrivs som Guds rika och härliga arv! Det här är ett tema som går igen i Bibeln och som börjar redan med Abraham.

När den Högste gav arvslotter åt folken, när han spred ut människors barn, då utstakade han gränserna för folken efter antalet av Israels barn, för Herrens del är hans folk, Jakob är hans arvedels lott. (5 Mos 32:8–9)

Händelsen som beskrivs ovan är efterdyningarna av Babels torn då Gud skingrade alla folk. Enligt judisk tradition delade Gud upp den kända världen i 70 olika folkslag.¹⁰⁴ Samtidigt valde Gud ut Abraham för att av honom göra sig ett eget folk. Abraham blev far till Isak som blev far till Jakob. Jakob fick namnet Israel och hans namn kom att bli namnet för hela det folk Gud valt ut som sitt eget. Observera att Gud beskriver folket som sin arvedel, alltså sitt arv. Israel framför alla andra folk var Guds arv. Fortsätter vi att följa detta tema genom Bibeln kommer vi se att Gud inte är nöjd med att bara ha Israel som sitt arv. Gud är Gud för alla folk och Bibeln är en lång berättelse om hur Gud återigen samlar alla folk till sig och gör dem till sitt folk. Den messianska profetian Psalm 2 skriver om

¹⁰³ Ef 6:13 (NuBibeln)

¹⁰⁴ Baserat på antalet personer från Jakobs hus som kom till Egypten (1 Mos 46:27) samt listan på folkslag efter Noa och floden i 1 Mos 10.

detta:

Jag vill kungöra HERRENS beslut. Han sade till mig: "Du är min Son, jag har i dag fött dig. Begär av mig, så skall jag ge dig hednafolken till arvedel och hela jorden till egendom. (Ps 2:7–8)

Sonen ska få alla hednafolk till sin arvedel. Denne son är Jesus Kristus. Flera författare i NT fångar upp detta, exempelvis Hebréerbrevet:

Sonen är så mycket större än änglarna som namnet han har ärvt är högre än deras. Till vilken av änglarna har Gud någonsin sagt: Du är min Son, jag har fött dig i dag? Eller: Jag ska vara hans Far, och han ska vara min Son? (Heb 1:4–5)

Genom ett direktcitrat gör författaren det tydligt: Jesus är Sonen och därmed uppfyllelsen av Psalm 2. Den delen av psalmen ligger inte i framtiden utan har redan hänt. Gud har insatt Jesus som son och kung. Som son är Jesus den som ärver och hans arv är alla folk på jorden. Efter sin död, uppståndelse och upphöjelse där han sattes på Gud Faderns högra sida, gör Jesus nu totalt anspråk på alla människor i hela världen. Jesus är Herre och kommer att regera tills allt är lagt under honom.¹⁰⁵ Sonen väntar på att hednafolken ska läggas under honom som arvedel och att hela jorden i praktiken ska bli hans egendom. Den delen av psalmen är alltså något som håller på att uppfyllas just nu. Vi tänker oftast på detta som *missionsbefallningen*.

Då trädde Jesus fram och talade till dem och sade: "Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn och lär dem att hålla allt som jag befallt er. Och se, jag är med er alla dagar till tidens slut. (Matt 28:18–20)

Att göra alla folk till lärjungar innebär att Sonen ska få alla hednafolk som sin arvedel. Det är en innebörd av Guds eget arv. En annan innebörd av det är ett folk som är helt överlåtet Herren.

Han har offrat sig själv för oss för att friköpa oss från all laglöshet och rena åt sig ett egendomsfolk, som är uppfyllt av iver att göra goda gärningar. (Tit 2:14)

Gud är inte ute efter ett gäng frälsta individer. Gud är ute efter ett folk. Vi blev inte frälsta för att sedan kunna göra vad vi själva vill. Att vi blev fria från död, synd och onda makter är bara ena sidan av frälsningen. Andra sidan av frälsningen är att vi blev fria till att vara Herrens eget folk. Herren tog oss åt sig själv, till sina egna. Vi blev hans ägodel, hans egendomsfolk, hans arv. Att Jesus är vår Herre betyder i praktiken att han äger oss. Som Guds eget folk är vi därför menade att vara helt överlåtna Herren. Vi är menade att vara ett folk som lever för att förverkliga Guds egen längtan. Ett folk som

¹⁰⁵ 1 Kor 15:25

arbetar för att se Guds eviga syfte uppfyllt och som ber att Guds rike ska komma. Som Jesus lärde oss: ”Låt din vilja ske, på jorden så som i himlen.”¹⁰⁶

JOHANNES DÖD

Tvårt emot judisk lag avrättades Johannes utan en rättvis rättegång. Mellan raderna kan vi läsa att Herodes till en början faktiskt var fascinerad av Johannes¹⁰⁷ och gav honom besöksrätt i fängelset. När Herodes sedan hade sin berömda födelsedagsfest och lovade Herodias dotter att ”han skulle ge henne vad hon än bad om”, var det en berusad Herodes som talade. Han använde även ett kulturellt uttryck. Herodes menade antagligen inte uttrycket bokstavligt utan använde en överdrift med den egentligen betydelsen *du ska få en stor gåva du själv får välja*. Kulturellt sett förväntades också Herodias dotter förstå att eden inte var menad bokstavligt. Antingen skulle hon tacka nej till erbjudandet eller be om något mycket mindre. När hon väl tar Herodes på orden och ber om Johannes huvud bryter hon mot den kulturella normen. Herodes hamnar då i en situation där han faktiskt lovat något med ed och måste infria sitt löfte för att inte behöva skämmas inför alla sina gäster. Johannes avrättas, olyckligt indragen i en politisk intrig. En av de största profeterna från det gamla förbundet avrättas i ett fängelse efter att ha gjort allt rätt. Huvudet och kroppen begravs inte ens i samma grav. Total förnedring.

Johannes namn betyder ”Gud är nådefull”, men hela Johannes liv väcker frågan huruvida Gud verkligen är nådig eller inte. Så är det ibland med Guds nåd. Gud tycks inte alltid uppfylla våra förväntningar. Vi undrar om Guds nåd är närvarande i våra liv. Hemligheten är att Guds nåd ibland kan förstås först i efterhand. Vi kan kanske inte alltid se Guds nåd mitt i en säsong – men efter en avslutad säsong kan vi blicka bakåt och se hur Guds nåd faktiskt varit nära. Just därför kan Johannes liv tala till oss idag. Oavsett hur livet faktiskt ser ut så är Gud nådig och barmhärtig. Jesus Kristus är den fulla uppenbarelse av Gud – inte våra omständigheter. På korset – där Jesus dog för oss medan vi fortfarande var hans fiender – ser vi Guds nåd som allra tydligast. Och vid uppståndelsen – när Guds nåd når sin fullbordan i ett evigt liv tillsammans med honom – kommer vi att blicka bakåt på våra liv och se att Gud faktiskt varit nådig hela tiden. Så vad blir den sista lärdomen från Johannes liv? Vi skulle kunna sammanfatta det med Hebréerbrevets ord:

Låt oss ha blicken fäst på Jesus, trons upphovsman och fullkomnare. För att nå den glädje som låg framför honom uthärdade han korset, utan att bry sig om skammen, och sitter nu på högra sidan om Guds tron. Tänk på honom som fick utstå sådan fiendskap från syndare, så att ni inte tröttnar och tappar modet. (Heb 12:2–3)

¹⁰⁶ Matt 6:10 (Bibel2000)

¹⁰⁷ ”Eftersom Herodes hade respekt för Johannes. Han visste att Johannes var en rättfärdig och helig man, och skyddade honom. När han hörde honom blev han många gånger villrådig. Ändå lyssnade han gärna på honom.” (Mar 6:20)

Fäst blicken på Jesus – inte livets omständigheter. Ser vi på våra omständigheter kan vi bli besvikna. Ser vi på Jesus finner vi glädjen. Jesus är trons upphovsman och fullkomnare. Från början och till slut beror det på honom. Tänk därför på honom ... så att vi inte tröttnar och tappar modet.

EFTERORD

Min övertygelse är att vi behöver fler som förkroppsligar det Sakarias, Elisabet och Johannes bar på. Dessa tre personer står för en uthållig och gudscentrerad karaktär som också vi är menade att söka. Alla tre var på olika sätt överlättna Herren genom allt de var med om. De hade alla upplevt smärta, prövning och besvikelse, utan att överge sin tro på Gud. De bevisar att det är möjligt att förbli trofast Herren oavsett hur livet utvecklar sig. De bevisar också att Herren är trofast mot oss, oavsett hur livet utvecklar sig. Om det är något vi kan lära av rösten i öknen så är det just det att Herren är trofast. Låt oss därför ”orubbligt hålla fast vid hoppets bekännelse, för han som har gett oss löftet är trofast.” (Heb 10:23)

APPENDIX

SAKARIAS, ELISABET OCH DERAS OMOVÄRLD

Abias prästavdelning. Namnet Abia betyder ungefär "Yah(weh) är Far". Prästerna som tjänade i templet under Nya Testamentets tid var uppdelade i tjugofyra olika avdelningar med ca. 750–1000 präster i varje avdelning. Dessa avdelningar turades om att enskilt tjäna i templet i Jerusalem en vecka åt gången, två gånger om året. Under de stora högtiderna tjänade alla avdelningar samtidigt. Uppgifterna bestod av att leda tillbedjan vid templet, bränna rökelse, hålla i tempelgudstjänsterna och offra djur m.m.

Denna indelning gjordes först av kung David¹⁰⁸ och Abias avdelning var nummer åtta av tjugofyra. Efter exilen i Babylon återvände bara fyra av tjugofyra avdelningar¹⁰⁹ och därför delades dessa fyra avdelningar återigen in i tjugofyra avdelningar med de gamla namnen. Abias avdelning tillhörde en av de mindre ansedda avdelningarna och det är i detta tempelsystem och prästavdelning som vi finner Sakarias.

Sakarias. Namnet betyder ungefär "Yah(weh) kommer ihåg" och är en grekisk form av hebreiska Sakarja.

Sakarias var präst och vi läser att lotten föll på honom att gå in i Herrens tempel och tända rökelseoffret. Vid två tillfällen under dagen offrades rökelseoffret i templet. En gång på morgonen och en gång på eftermiddagen.¹¹⁰ Eftersom prästerna var så många lottade man om vem som skulle få hedersuppdraget att tända rökelseoffret. En präst kunde inte få detta uppdrag mer än en gång i livet. När Sakarias tänder rökelseoffret är det alltså både första och sista gången i sitt liv som han får göra detta. Vid detta en-gång-i-livet-tillfälle väljer Gud att tala till Sakarias. När ängeln säger att Sakarias ska bli stum, antyder både det grekiska ordet och kontexten att Sakarias både blir stum och döv, t.ex. gör människor senare tecken åt honom för att han ska förstå vad de vill säga, och därför utgår jag från det i min berättelse om honom.¹¹¹

Att tända rökelseoffret inne i templet brukade gå relativt snabbt, men denna gång dröjer det. Folket utanför undrar varför Sakarias inte kommer ut. När så Sakarias kommer ut ur templet är han oförmögen att tala, och enligt tradition förväntas han uttala den aronitiska välsignelsen över folket,¹¹² vilket han nu inte kan göra. Detta var också det enda tillfälle då Herrens namn Yahweh fick uttalas.

När hans tjänstgöringsvecka är slut återvänder Sakarias hem till Juda bergsbygd.¹¹³ Vanligtvis bodde präster i städer i närheten av Jerusalem, men av någon orsak bor Sakarias och Elisabet i en mindre by

¹⁰⁸ 1 Krön 24:3–19

¹⁰⁹ Esra 2:36–39

¹¹⁰ 2 Mos 30:7–8

¹¹¹ Luk 1:62

¹¹² 4 Mos 6:23–27

¹¹³ Luk 1:39–40

en längre bit ifrån Jerusalem. Antagligen arbetar Sakarias som jordbrukare mellan sina tjänstgöringsperioder för att dryga ut inkomsten. Något som säkert sliter hårt på en gammal Sakarias utan möjlighet till hjälp av yngre söner.

Elisabet. Namnet betyder ungefär “Gud är (min) ed/Min Gud har svurit en ed” och är en grekisk form av hebreiska Elisheba, namnet på Arons hustru.¹¹⁴

Elisabet var inte bara levit utan dessutom ättling till Aron. Alltså var hon av prästsläkt. Detta ansågs vara fina kvalitéer och i teorin en perfekt fru för Sakarias. Problemet var bara att Elisabet inte kunde få barn. Detta innebar stora problem för paret Sakarias och Elisabet. Dels var det ett ekonomiskt problem eftersom barn på den här tiden var föräldrarnas pension, alltså de som tog hand om föräldrarna när de blev äldre (vilket Sakarias och Elisabet nu blivit). Dels var det även ett socialt problem eftersom barnlöshet ofta ansågs vara ett resultat av synd¹¹⁵ och sannolikt ledde det till förakt i samhället.¹¹⁶ Judiska lärare insisterade därför på att mannen skulle skilja sig från en kvinna som inte födde några barn så att mannens släkt kunde leva vidare genom en annan kvinna.

Genom att kalla Elisabet för ”barnlös” liknar Lukas henne med Sara,¹¹⁷ Rebecka¹¹⁸ och Rakel.¹¹⁹ Tre barnlösa kvinnor som alla fick sina barn genom Guds hjälp. Elisabet jämförs alltså med några av de största och viktigaste kvinnorna i Bibeln.

Båda var rättfärdiga inför Gud. Sakarias och Elisabet beskrivs som rättfärdiga inför Gud. Dessutom läser vi att de levde fläckfritt efter Herrens alla bud och föreskrifter. Detta betyder inte att de nödvändigtvis levde moraliskt perfekt eller var utan synd. Istället är detta ett sätt i Bibeln att uttrycka att de levde fullt ut efter den uppenbarade visdom och lag Gud gett dem, i detta fall Moses lag. Med denna formulering liknas de vid forna tiders människor som vandrat med Gud, exempelvis Noa¹²⁰ och Abraham¹²¹ som båda beskrivs som “rättfärdiga”.

Med det sagt visar Lukas att orsaken till deras barnlöshet *inte* var någon synd eller omoral. Tvärt emot vad människor antagligen ansåg om deras barnlöshet berodde den inte på någon synd. Inför Gud var de rättfärdiga, men tyvärr ansåg kanske inte människor att de var rättfärdiga på grund av deras barnlöshet.

Båda var till åren. Ordet som används för deras ålder antyder att de båda var över 60 år. Om de gift sig vid traditionell ålder (15–20 år) har de alltså varit gifta och barnlösa i uppemot 40 år. Hög ålder

¹¹⁴ 2 Mos 6:23

¹¹⁵ t.ex. 3 Mos 20:20-21; Jer 36:30

¹¹⁶ Luk 1:25 “...min skam bland människor.”

¹¹⁷ 1 Mos 11:30

¹¹⁸ 1 Mos 25:21

¹¹⁹ 1 Mos 29:31

¹²⁰ 1 Mos 6:9

¹²¹ 1 Mos 17:1

på den här tiden innebar viss social status, och till skillnad från leviter¹²² hade präster inte någon "pensionsålder" då de slutade tjäna i templet. Därför fortsätter Sakarias tjäna i templet som präst även om han är väldigt gammal.

Profeterna hade tystnat. När ängeln talar till Sakarias och ger löftet om att Johannes ska födas är det enligt traditionen första gången efter flera hundra års tystnad som Gud återigen talar till sitt folk. På Sakarias och Elisabets tid ansåg man att profeterna försvunnit och Johannes är alltså den första profeten på många hundra år som ska träda fram.

Följande verser är från 1 Mackabéerboken som visar hur man ansåg att de profetiska rösterna, som de var under GT:s tid, hade tystnat:

Det blev ett lidande i Israel vars like inte hade funnits sedan den tid då den siste profeten uppenbarades för dem. (1 Mackabéerboken 9:27 Bibel 2000)

Av sagda skäl har judarna och deras präster beslutat att Simon skall vara deras ledare och överstepräst för all framtid till dess en äkta profet framträder. (1 Mackabéerboken 14:41 Bibel 2000)

Boken har fått sitt namn från Judas Mackabeus som ledde en revolt mot den seleukidiska kungen Antiochos IV Epifanes som hade förbjudit den judiska religionen. Boken utspelas under det andra århundradet f.Kr. och berättar hur judarna blev fria från ockupationsmakter och hur hasmonéerna, en judisk släkt, upprättade en oberoende judisk stat och kungadynasti som varade i ca. 100 år. Första Mackabéerboken var spridd under Jesus tid och var en del av den judiska identiteten. Bland annat kan vi läsa om hur tempelinvigningens högtid (Hanukkah) instiftades. I Joh 10:22 läser vi att Jesus firade denna högtid. En högtid som inte står omnämnd i GT utan bara finns i Mackabéerböckerna. I den grekiska översättningen av GT, Septuaginta, finns de böckerna med. Däremot finns inte Mackabéerböckerna med i den hebreiska varianten av GT. Därför hittar vi Mackabéerböckerna under "apokryferna" i våra protestantiska biblar.

Johannes. Namnet betyder "Yah(weh) är nådefull" och är en grekisk form av hebreiska Yohanan.

MALAKIS BOK

Boken skrevs antagligen någon gång efter att exilen upphört och judarna fått återvända från Babylon till sitt hemland. Forskarna har svårt att sätta ett exakt datum när boken skrevs, men många gissar på mellan år 500 f.Kr. och 430 f.Kr. Många vill placera Malaki nära Esra och Nehemja eftersom de delar liknande frågeställningar. Templet förstördes av babylonierna runt år 587 f.Kr. och innebar en exil för det judiska folket i Babylon. När Persien erövrade Babylon fick judarna lov att återvända till sitt land år 539 f.Kr. Templet i sin tur återuppbyggdes antagligen år 515 f.Kr. När Malaki delar sitt

¹²² 4 Mos 8:25

budskap med folket har de alltså redan hunnit bo i landet igen i flera årtionden, om inte i över 100 år! Många av de profetiska löften från tidigare profeter ansågs vara kopplade till återvändandet efter exilen och återuppbyggandet av templet. Folket hade inte upplevt att Guds löften uppfyllts än och därför fanns det antagligen en förväntan hos folket under Malakis tid att Gud återigen skulle göra något.

I vår Bibel är Malaki placerad sist eftersom Malaki också antagligen var den sista profeten i GT. Ett tema i boken är överlåtelsen till Gud och Guds förbund. De sista verserna talar om hårda konsekvenser för folket om de inte vänder om till Herren. Efter Malaki slutar Gud tala till folket, i den hebreiska Bibeln finns inga fler profetböcker efter Malakis period, och en över 400 år lång profetisk tystnad inträder.

JOHANNES BUDSKAP OCH BETYDELSE

Här börjar evangeliet om Jesus Kristus, Guds Son. Så står det skrivet hos profeten Jesaja: Se, jag sänder min budbärare framför dig, och han ska bereda vägen för dig. En röst ropar i öknen: Bana väg för Herren, gör stigarna raka för honom! (Mar 1:1–3)

Johannes gick ut i tjänst och blev därefter känd som Döparen. Markus skriver att Johannes blev ”en röst som ropar i öknen” och uppfyllde därmed profetierna från Malaki och Jesaja.¹²³ För att förstå betydelsen av Johannes Döparen ska vi ta hjälp av Jesus som lite kryptiskt i Lukasevangeliet säger så här:

Lagen och profeterna hade sin tid fram till Johannes. Sedan dess förkunnas evangeliet om Guds rike, och alla uppmanas enträget att komma in. (Luk 16:16)

Jesus säger att lagen och profeterna hade sin tid fram till Johannes Döparen. Johannes har alltså en avgörande roll och något förändras i och med hans ankomst. Jesus pratar här inte om lagen och profeterna i betydelsen av det Gamla testamentet, utan i betydelsen av det gamla förbundet. Efter Johannes, allt sedan Jesus kom, gäller det nya förbundet¹²⁴ som bygger på förkunnelsen om Guds rike. Genom att läsa de bibelställen som citeras som profetior om Johannes i Markusevangeliet kan vi förstå varför Jesus säger som han gör, och vad Markus försöker säga genom sin beskrivning av Johannes Döparen.

Trösta, trösta mitt folk! säger er Gud. Tala till Jerusalems hjärta och förkunna för det att dess vedermöda är slut, att dess skuld är försonad, och att det fått dubbelt igen av Herrens hand för alla sina synder. En röst ropar i öknen: ”Bana väg för Herren, gör

¹²³ Markus säger att citatet är från Jesaja, men i själva verket är citatet från Malaki 3:1 och Jesaja 40:3. Många bibeltolkare tror att Markus även citerar 2 Mosebok 23:20 här. För att avgränsa diskussionen fokuserar vi på de två tydligaste citaten och uppfyllelseerna, nämligen de från Malaki och Jesaja.

¹²⁴ Det nya förbundet blev en verklighet genom Jesus död och uppståndelse och är en uppfyllelse av profetior från GT. Se t.ex. Jer 31:31–34; Luk 22:20; Heb 8:6–13

vägen rak i ödemarken för vår Gud. Varje dal ska höjas, alla berg och höjder sänkas. Ojämn mark ska jämnas, kuperat land bli slät mark. Herrens härlighet ska uppenbaras, alla människor ska se det tillsammans, för Herrens mun har talat. (Jes 40:1–5)

Det sammanhang där Johannes beskrivs som rösten i öknen är från Jesaja kapitel 40. De första orden talar om att Jerusalems ”vedermöda är slut”. Bakgrunden till denna vedermöda är vad man brukar kalla för *exilen* eller *den babyloniska fångenskapen*. Det judiska folket hade, på grund av sin olydnad mot Gud och förbundet, som straff blivit bortförda från sitt eget land av invaderande nationer. De var alltså i exil, borta från det hemland de fått av Gud. Senare fick de återvända till landet, men även om de återvänt till landet tänkte de ändå att exilen inte riktigt tagit slut eftersom Gud ännu inte uppfyllt alla sina löften. I sin kontext i Jesaja proklamerar Gud att denna exil äntligen är slut. Nu ska Herrens härlighet uppenbaras och Gud själv komma tillbaka till sitt folk. När vi då läser att Johannes är denna röst i öknen innebär det att han sätter igång hela den profetiska process som Jesaja 40 talar om. Om Johannes har kommit som uppfyllelse av detta stycke innebär det att exilen också ska ta slut och att Gud själv ska komma tillbaka till sitt folk.¹²⁵

Här gör Markus något oerhört subtilt och finurligt i sin text. Från texten i Jesaja förstår vi att efter Johannes Döparen ska Gud komma och Herrens härlighet uppenbaras. Vad läser vi i texten och vem är det som kommer efter Johannes? ”Vid den tiden kom Jesus...” Kanske är det att läsa in för mycket, men jag tror att Markus på ett subtilt sätt vill visa att Gud kommer till oss i Jesus Kristus och att Herrens härlighet uppenbaras i Jesus. Detta sker så subtilt att vi lätt missar det om vi inte är uppmärksamma. Även Johannes verkar ha haft någon typ av förståelse för utvecklingen i Jesaja 40, för han proklamerar att han själv inte är värdig ens att böja sig och lossa remmen på sandalerna på den som kommer efter honom. Hur mycket Johannes förstod vem Jesus egentligen var kan vi bara spekulera kring,¹²⁶ men han förstod onekligen att Jesus var Guds representant och en man olik alla andra!

Vad som är intressant är att Jesaja 40 i sin tur är en del av ett flera kapitel långt sammanhang som senare leder fram till en klimax:

Hur ljuvliga är inte glädjebudbärarens steg när han kommer över bergen och förkunnar frid, bär fram goda nyheter och förkunnar frälsning och säger till Sion: ”Din Gud är kung!” Hör, dina väktare ropar med hög röst, de jublar tillsammans, för de ska med egna ögon få se Herren vända tillbaka till Sion. Brist ut i jubel tillsammans, ni

¹²⁵ Att exilen är slut är en sanning med många lager. På ett konkret sätt är exilen fortfarande pågående. NT fortsätter att tala om de kristna i exil/utspridda (1 Pet 1:1). En tanke är att det beror på att vårt hemland nu är det himmelska, och därför lever vi här som ”gäster och främlingar” till dess vi kommer hem (ex. Heb 11:13-16). På ett djupare sätt är exilen däremot över. Vi är redan nu ”hemma” i Kristus. Dessutom är vi som är i Kristus inte längre bortskickade från Gud, något som var en del av förbannelsen som Adam respektive Israel drog på sig genom sin olydnad.

¹²⁶ T.ex. verkar Johannes Döparen vara osäker på Jesus identitet och uppdrag när han senare sitter i fångelse (Matt 11:2–3). Johannes kan mycket väl tro att Jesus var Messias utan att för den sakens skull förstätt att Jesus var Gud som människa, Sonen i Treenigheten.

Jerusalems ruiner, för Herren tröstar sitt folk, han återlöser Jerusalem. Herren visar sin heliga arm inför alla folkens ögon, alla jordens ändar ska se vår Guds frälsning. (Jes 52:7–10)

Om Johannes är rösten i öknen i Jesaja 40 innebär det att Jesaja 52 också håller på att uppfyllas eftersom de är en del av samma längre sammanhang! När exilen upphör kommer Gud komma tillbaka och bli kung. Detta är ”goda nyheter”¹²⁷ och innebär frälsning. Om Gud är kung innebär det att han regerar över sitt rike. Därför är det inget lösryckt påstående när Jesus påstår att efter Johannes förkunnas evangeliet om Guds rike, eftersom detta är den logiska händelseutvecklingen av Jesajas profetior. Jesaja svarar dessutom på hur Gud ska bli kung genom att fortsätta:

Se, min tjänare ska handla vist. Han ska bli hög och upphöjd, mycket hög... Han blev genomborrad för våra brott, slagen för våra synder. Straffet blev lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade. Vi gick alla vilse som får, var och en gick sin egen väg. Men all vår skuld lade Herren på honom. Han blev misshandlad, men han ödmjukade sig och öppnade inte sin mun. Som ett lamm som förs bort för att slaktas, som ett får som är tyst inför dem som klipper det, så öppnade han inte sin mun. (Jes 52:13; 53:5-7)

Gud blir kung genom sin lidande tjänare. Vi vet att denne lidande tjänare är Jesus som dog på korset för våra synder.¹²⁸ I Jesajas profetior kan vi alltså se både Johannes Döparens tjänst och Jesus tjänst, och de är direkt kopplade till varandra. I sitt större sammanhang i Jesaja är det alltså flera viktiga områden som kopplas samman: evangelium, slutet på exilen, Guds rike, frälsning, syndernas förlåtelse och korset. Allt börjar med Johannes Döparens tjänst, och leder fram till Jesus död på korset. Genom att citera Jesajas profetia har Markus redan gett oss kärnan av vad han vill säga genom sitt evangelium: ”Lyssna på de goda nyheterna! Gud har kommit tillbaka i Jesus Kristus och exilen är slut! Gud är kung i Jesus Kristus! Vi är förlåtna för våra synder och frälsta genom Jesus död på korset!”

Nästa bibelställe vi ska titta på för att förstå Johannes tjänst är Markus citat från Malaki:

Se, jag ska sända min budbärare och han ska bereda vägen för mig. Och Herren som ni söker ska plötsligt komma till sitt tempel, förbundets sändebud som ni längtar efter. Se, han kommer, säger Herren Sebaot. Men vem kan uthärda den dag då han kommer, och vem kan bestå när han visar sig? Han är som guldsmedens eld och som tvättarnas såpa ... Jag ska komma till er och hålla dom ... Se, jag ska sända er profeten Elia innan Herrens dag kommer, den stora och fruktansvärda. Han ska vända fädernas hjärtan till barnen och barnens hjärtan till deras fäder, så att jag inte kommer och viger landet åt förintelse. (Mal 3:1-2, 5a; 4:5-6)

¹²⁷ I Septuaginta, den grekiska översättningen av GT som användes på Jesus tid, har detta ord en tydlig koppling till det grekiska ordet i NT som vi ofta översätter som ”evangelium” eller ”goda nyheter”.

¹²⁸ Exempelvis Apg 8:27-35

Markus citat är den första meningen av detta stycke. Precis som i Jesaja är texten en del av ett större sammanhang och den logiska händelseutvecklingen är att början på Malaki kapitel 3 hör ihop med kapitel 4 (med ett sidospår om bl.a. tionde däremellan). Dagen då Herren kommer är ingen glädjens dag utan en domens dag. När budbäraren har kommit ska Gud komma till templet med dom. När Markus säger att Johannes Döparen uppfyller denna text antyder han att Gud snart kommer döma templet. Johannes visar också det i sin tjänst. Förlåtelse för synder var något man fick vid templet på denna tid. Så när Johannes döpte till syndernas förlåtelse på en annan plats än i templet i Jerusalem visade han att templet hade spelat ut sin roll. Något nytt skulle komma och ersätta det gamla. Hur något nytt har ersatt det gamla fysiska templet är ett oerhört stort tema i NT och vi kan exempelvis se det i Johannesevangeliet:¹²⁹

Jesus svarade: ”Riv ner det här templet, så ska jag resa upp det på tre dagar.” Judarna sade: ”I fyrtiosex år har man byggt på det här templet, och du ska resa upp det på tre dagar!” Men templet han talade om var hans kropp. (Joh 2:19-21)

Jesus svarade: ”Tro mig, kvinna, det kommer en tid när det varken är på det här berget eller i Jerusalem (d.v.s. *templet* – förf anm) som ni ska tillbe Fadern. Ni tillber vad ni inte känner. Vi tillber vad vi känner, eftersom frälsningen kommer från judarna. Men det kommer en tid, och den är redan här, när sanna tillbedjare ska tillbe Fadern i ande och sanning. Sådana tillbedjare vill Fadern ha. Gud är ande, och de som tillber honom måste tillbe i ande och sanning.” (Joh 4:21-24)

Jesus visar klart och tydligt att det gamla templet har spelat ut sin roll. En del av Jesus budskap var att Gud skulle upprätta en ny slags gudstjänst och tillbedjan som inte längre var bunden till det fysiska templet i Jerusalem. Jesus är det sanna templet. Jesus är den plats där Gud möter människan och där människan möter Gud. Den som vill tillbe Fadern behöver inte längre göra det vid en specifik plats, utan var som helst bara det sker i ande och sanning.

Vi kan också se det i Jesus sista predikan innan han tas tillfångas och dödas på korset. Jesus profeterar att templet ska förstöras¹³⁰ och det är också en av anklagelserna mot honom när han står inför Stora rådet.¹³¹ Allt detta är alltså en direkt konsekvens av den profetiska process som sattes igång när Johannes klev ut i tjänst som uppfyllelsen av Malaki 3.

Det finns oerhört många små detaljer i beskrivningen av Johannes tjänst som på ett eller annat sätt antyder att hans tjänst innebar ett nytt skede i Guds frälsningsplan. Det jag väldigt kortfattat har velat visa är hur Markus genom att citera Jesaja och Malaki visar hur Johannes Döparens tjänst sätter igång en profetisk process som når sin klimax i att Jesus dör på korset och Guds löften från GT äntligen uppfylls. Johannes är alltså bryggan som binder ihop det Gamla testamentet med det Nya. Lagen och

¹²⁹ Vi kan även se det i Paulus brev där han skriver att vi tillsammans är Guds tempel (1 Kor 3:16) och att våra kroppar är ett tempel för den helige Ande som bor i oss (1 Kor 6:19).

¹³⁰ Matt 24; Mar 13; Luk 21. Något som också skedde år 70 e.Kr. när romarna gick in i Jerusalem och brände ner templet.

¹³¹ Matt 26:61; Mar 14:58

profeterna, det gamla förbundet, hade sin tid fram till Johannes. Efter Johannes, i och med Jesus död på korset, har det nya förbundet börjat gälla. Därför är det viktigt att förstå Johannes Döparens budskap och tjänst om vi vill förstå Bibelns berättelse på djupet. Den process Johannes satte igång som ledde fram till Jesus död på korset, är också den verkligheten vi lever i. Numera är det inte det gamla förbundet som förkunnas, utan evangeliet om Guds rike. Vi alla uppmanas enträget att komma in i Guds rike. Guds rike är uppfyllelsen av Guds löften.

Därför vill jag också avsluta med att ta upp en sista viktigt poäng: Johannes Döparen uppfyllde *Elia-tjänsten*. Det finns ingenting i Bibeln som antyder att det ska komma en ny Elia innan Herrens dag likt den Malaki profeterar om. Johannes var denne Elia som skulle komma. Ett missförstått ord av Jesus till lärjungarna efter att Jesus visat sin härlighet för dem på berget är orsak till denna förvirring:

Lärjungarna frågade honom: "Varför säger då de skriftlärdade att Elia först måste komma?" Han svarade: "Elia ska komma och återupprätta allt. Men jag säger er: Elia har redan kommit, och de kände inte igen honom utan gjorde med honom som de ville. På samma sätt ska också Människosonen lida genom dem." Då förstod lärjungarna att han talade till dem om Johannes Döparen. (Matt 17:10-13)

Många har velat rycka ut Jesus ord om att "Elia ska komma" och menat att Jesus pratar om en framtida Elia-tjänst som ska uppstå innan Jesus kommer tillbaka för den slutgiltiga domen. Detta är att inte sätta Jesus ord i sin kontext. Se vad Jesus säger direkt efteråt: "Elia har redan kommit". Jesus bekräftar först lärjungarnas påstående om att Elia måste komma. Sedan förklarar Jesus att Elia faktiskt redan har kommit. Utifrån Jesus ord kan vi omöjligt läsa in att det finns en framtida Elia-tjänst att vänta för vi läser att lärjungarna förstod "att han talade till dem om Johannes Döparen". Den Elia-tjänst vi läser om i GT uppfylldes i Johannes Döparens liv. Inte heller är det troligt att det finns någon dubbel uppfyllelse att vänta här eftersom profetiorna i Malaki och Jesaja i sitt sammanhang handlar om den unika tid som leder fram till Jesus liv, tjänst och död på korset. Jesus kommer inte att dö på korset igen, och eftersom Gud redan har ersatt det fysiska templet med Jesus Kristus (och de som tillhör honom) kommer Gud inte att göra om den processen igen. Hur framtiden kommer att utveckla sig är något vi kan samtala om, men utifrån sina sammanhang kan vi inte använda dessa ovan nämnda bibelställen för att försöka lista ut hur Gud ska agera i framtiden.

Jesus säger alltså att Johannes Döparen är Elia, men Johannes själv förnekar att han är Elia.

Detta är Johannes vittnesbörd när judarna sände präster och leviter från Jerusalem för att fråga honom vem han var. Han bekände och förnekade inte, han bekände: "Jag är inte Messias." De frågade honom: "Vem är du då? Är du Elia?" Han sade: "Nej, det är jag inte." – "Är du Profeten?" Han svarade: "Nej." Då sade de till honom: "Vem är du då? Vi måste ge ett svar till dem som har sänt oss. Vad säger du om dig själv?" Han svarade med profeten Jesajas ord: "Jag är rösten som ropar i öknen: Gör vägen rak för Herren! (Joh 1:19-23)

Jesus och Johannes Döparen motsäger alltså varandra. Hur går det ihop? Det finns flera rimliga svar på detta. Elia var en profet som hade tagits upp till himlen levande och aldrig hade dött och blivit begravnen på jorden.¹³² Johannes är inte bokstavligen denne Elia. Elia har inte återvänt till jorden och förklätt sig till Johannes. De är separata personer och det kan vara det som Johannes menar med att förneka att han är Elia. Där Jesus pratar om en Elia-tjänst, menar Johannes den bokstavlige Elia. Detta är två helt olika saker och inte någon motsägelse.

Ett andra alternativ skulle kunna vara att folket och de skriftlärdade på den här tiden hade en viss förväntan på vad Elia-tjänsten skulle innebära. När prästerna och leviterna frågar honom om han är Elia undrar de alltså i praktiken om Johannes är den som ska uppfylla deras förhoppningar om vad Elia-tjänsten ska innebära. Johannes vet om detta och hade han svarat ja på deras fråga hade det satt igång en process som inte hade tjänat Guds syften så som Johannes förstod dem. Han förnekade att han var Elia. Inte för att han inte var Elia, utan för att det inte stämde på deras förväntan av Elia-tjänsten. Johannes som vet om detta förnekar då att han ska uppfylla deras förväntan på Elia-tjänsten.

DEN STÖRSTE FÖDD AV KVINNOR

Jag säger er: Bland dem som fötts av kvinnor finns ingen större än Johannes. Men den minste i Guds rike är större än han. (Luk 7:28)

Jesus säger att Johannes Döparen var den störste född av kvinnor. Det finns ingen större än honom. Jesus påstående kan upplevas konstigt eftersom vi genast tänker på namn på olika personer som enligt oss faktiskt var större än Johannes. Detta uttryck går att tolka på flera olika sätt:

- Menar Jesus att Johannes var den störste född av kvinnor någonsin, en bokstavlig tolkning?
- Använder Jesus ett kulturellt uttryck där han använder en överdrift för att få fram sin poäng?
- Menade Jesus att Johannes var den störste människan i den då levande generationen?
- Är Jesus ironisk?

Alla fyra tolkningar är rimliga. Oavsett en ordagrann tolkning, en kulturell tolkning eller en generationstolkning (eller om Jesus är ironisk) är Jesus poäng enkel: Johannes var en oerhört betydelsefull person.

Att Jesus menar att Johannes var en oerhört betydelsefull person är intressant, men sedan säger Jesus något ännu mer intressant: i Guds rike är den minste större än Johannes. Varför säger Jesus så? Jag tänker att det beror på flera saker.

¹³² 2 Kung 2:11

- Johannes föddes av en kvinna och var uppfylld av Anden.¹³³ Vi i Guds rike är däremot alla födda av Anden,¹³⁴ och lever i Anden.¹³⁵
- Johannes var det största världen dittills hade skadat: en människa fylld av Anden redan från moderlivet.¹³⁶ Vi däremot har blivit pånyttfödda¹³⁷ och har del av Guds liv.¹³⁸
- Johannes kom som den siste profeten från det gamla förbundet och banade väg för Herren Jesus Kristus.¹³⁹ Vi däremot lever i ett nytt förbund¹⁴⁰ har lärt känna Herren Jesus Kristus¹⁴¹ och har honom boendes inom oss.¹⁴²

Därför är vi som lever i Guds rikes verklighet idag större än vad Johannes någonsin var. Vi är inte större på grund av något vi är i oss själva, utan på grund av att Gud som är störst är i oss. Därför bjuds vi in till att lära oss av Johannes liv och tjänst. Vi bjuds också in till att gå längre än vad han någonsin gjorde eftersom vi nu lever i en större verklighet.

DOPET I DEN HELIGE ANDE

Alla fyra evangelierna nämner Johannes Döparens förkunnelse om att Jesus ska döpa i den helige Ande. Även Johannesevangeliet¹⁴³.

Johannes vittnade och sade: "Jag såg Anden komma ner som en duva från himlen och stanna över honom. Jag kände honom inte, men han som sände mig att döpa i vatten sade till mig: Den du ser Anden komma ner och stanna över, han är den som döper i den helige Ande. (Joh 1:32-33)

Jag har döpt er med vatten, men han ska döpa er i den helige Ande. (Mark 1:8)

Jag döper er i vatten till omvändelse. Men den som kommer efter mig är starkare än jag, och jag är inte ens värdig att ta av honom sandalerna. Han ska döpa er i den helige Ande och eld. (Matt 3:11)

¹³³ Luk 1:80

¹³⁴ Joh 3:5

¹³⁵ Rom 8:9

¹³⁶ Luk 1:15

¹³⁷ 1 Pet 1:23

¹³⁸ 1 Joh 5:11

¹³⁹ Luk 1:76

¹⁴⁰ Luk 22:20

¹⁴¹ 1 Joh 2:13

¹⁴² Ef 3:17

¹⁴³ Johannesevangeliet skrevs antagligen efter synoptikerna. Därför tror många bibeltolkare att evangelisten Johannes försöker komplettera bilden av Johannes Döparen genom att ta upp andra händelser. Framförallt ser vi i Johannesevangeliet hur relationen mellan Johannes och Jesus betonas. På många olika sätt visar evangelisten Johannes att Jesus är större än Johannes Döparen.

Johannes svarade dem allesammans: "Jag döper er med vatten. Men det kommer en som är starkare än jag, och jag är inte ens värdig att lossa remmen på hans sandaler. Han ska döpa er i den helige Ande och eld. (Luk 3:16)

På samma sätt som vi förstod Johannes tjänst och budskap bättre genom att studera de gammaltestamentliga texterna som han uppfyllde, kan vi bättre förstå vad det innebär att Jesus döper i den helige Ande genom att studera två av de texter i GT som profeterar om detta.

För jag ska hämta er från folken och samla er från alla länder och föra er till ert land. Jag ska stänka rent vatten på er så att ni blir rena. Jag ska rena er från all er orenhet och från alla era avgudar. Jag ska ge er ett nytt hjärta och låta en ny ande komma in i er. Jag ska ta bort stenhjärtat ur er kropp och ge er ett hjärta av kött. Jag ska låta min Ande komma in i er och göra så att ni vandrar efter mina stadgar och håller mina lagar och följer dem. Så ska ni få bo i det land som jag gav era fäder, och ni ska vara mitt folk och jag ska vara er Gud. (Hes 36:24–28)

Detta är en väldigt viktig text som talar om att Gud ska låta sin Ande komma in i oss. Det är också intressant att se vad som mer ska hända då: Exilen ska upphöra,¹⁴⁴ förlåtelse och rening från synder ska ske,¹⁴⁵ människor ska få nytt liv genom att få Guds Ande,¹⁴⁶ folket ska känna till Guds vilja och leva efter den,¹⁴⁷ och Gud ska förnya sitt förbund.¹⁴⁸ Som vi tidigare såg slutade exilen och vi fick förlåtelse för våra synder genom Jesus död på korset (enligt Jesaja)¹⁴⁹. Då är det logiskt att koppla samman denna text i Hesekiel med Jesus, eftersom denna text också talar om exilens slut och syndernas förlåtelse. Redan i GT är Anden kopplad till Jesus liv och tjänst.

Lärjungen Petrus i NT kopplar ihop Andens utgjutelse och Jesus död och uppståndelse. Han gör det genom att citera profeten Joel, vår andra text från GT. På pingstdagen när lärjungarna var samlade uppfylldes de alla av den helige Ande. Petrus ställde sig inför folket och förkunnade för dem att allt det var en uppfyllelse av Guds löften som ett resultat av Jesus död och uppståndelse.

Nej, det är detta som är sagt genom profeten Joel: Och det ska ske i de sista dagarna, säger Gud, att jag utgjuter av min Ande över allt kött. Era söner och era döttrar ska profetera, era unga ska se syner och era gamla ska ha drömmar. Ja, över mina tjänare

¹⁴⁴ "För jag ska hämta er från folken och samla er från alla länder och föra er till ert land."

¹⁴⁵ "Jag ska stänka rent vatten på er så att ni blir rena. Jag ska rena er från all er orenhet och från alla era avgudar."

¹⁴⁶ "Jag ska ge er ett nytt hjärta och låta en ny ande komma in i er."

¹⁴⁷ "Jag ska låta min Ande komma in i er och göra så att ni vandrar efter mina stadgar och håller mina lagar och följer dem."

¹⁴⁸ "...ni ska vara mitt folk och jag ska vara er Gud." jfr m. Jer 31:33 "Nej, detta är förbundet som jag efter denna tid ska sluta med Israels hus, säger Herren: Jag ska lägga min lag i deras inre och skriva den i deras hjärtan. Jag ska vara deras Gud, och de ska vara mitt folk."

¹⁴⁹ Faktum är att Jesaja också profeterat om att Anden skulle utgjutas: Jes 44:3 "För jag ska utgjuta vatten över det som törstar och strömmar över det torra. Jag ska utgjuta min Ande över dina barn, min välsignelse över dina avkomlingar."

och tjänarinnor ska jag i de dagarna utgjuta av min Ande, och de ska profetera. Och jag ska göra under uppe på himlen och tecken nere på jorden, blod, eld och moln av rök. Solen ska vändas i mörker och månen i blod innan Herrens dag kommer, den stora och strålande. Och det ska ske att var och en som åkallar Herrens namn ska bli frälst.

Israeliter, hör dessa ord: Jesus från Nasaret var en man som blev erkänd av Gud inför er genom kraftgärningar, under och tecken. Genom honom gjorde Gud detta mitt ibland er, som ni själva vet. Efter Guds bestämda plan och beslut blev han utlämnad, och med hjälp av de laglösa spikade ni upp honom och dödade honom. Men Gud har uppväckt honom och löst honom ur dödens vånda, eftersom det inte var möjligt för döden att behålla honom... Han har blivit upphöjd till Guds högra sida och fått den utlovade helige Ande av Fadern, och han har utgjutit det som ni ser och hör. (Apg 2:16-24, 33)

Även om den innehåller många för oss svårförståeliga uttryck säger Petrus att Joels profetia är uppfylld. Därefter förklarar han hur det beror på att Jesus har dött och uppstått och sedan utgjutit Anden. I praktiken säger Petrus att Johannes Döparens ord om att ”Jesus är den som döper i den helige Ande” nu har uppfyllts. Jag tror därför att vi kan koppla ihop Joel och Hesekiel. Joels profetia är en verklighet eftersom Jesus har utgjutit Anden. Det innebär att Hesekiels profetia är förverkligad som talar om att vi ska få Guds Ande, som i sin tur bygger på att Jesus också har förverkligat Jesajas profetior om syndernas förlåtelse och exilens slut. Notera också att Joels profetia om Andens utgjutelse leder till att ”var och en som åkallar Herrens namn ska bli frälst”.¹⁵⁰ Frälsning genom Jesus namn hör alltså ihop med att Gud har utgjutit sin Ande. De båda blev möjliga genom korset.

Detta kanske upplevs rörigt med olika löften hit och dit. I grund och botten handlar det om att alla Guds löften har fått sitt ja i Jesus Kristus.¹⁵¹ Alla Guds löften förverkligas i Jesus. De profetexter vi har tagit upp från GT bildar alltså en slags profetisk väv, där varje tema motsvarar en egen tråd i väven. Även om varje tematråd är självständig är den sammanflätad med andra teman. Tillsammans bildar de ett tyg. Att spåra ett tema i Bibeln kommer alltså alltid att leda till att vi stöter på andra teman. Hur varje tema förhåller sig till de övriga kan ibland vara knepigt att reda ut. Däremot är det enkelt att se vart de flesta leder, nämligen till Jesus.

Om vi går tillbaka till Petrus tal på pingstdagen så är det värt att notera att det inte bara var vid det tillfället som människor blev fyllda av Anden, utan det är ett mönster som fortsätter i hela Apostlagärningarna.¹⁵² Ända sedan Jesus först döpte människor i Anden på pingstdagen är det alltså något som fortsätter in i vår tid. Den som tillhör Jesus på riktigt har blivit döpt i Anden eftersom ingen kan vara pånyttfödd utan att ha fått Anden.¹⁵³ Det i sin tur behöver inte betyda att alla har en

¹⁵⁰ Ett uttryck som Paulus citerar i Rom 10:13 som ett uttryck för både judar och grekers (icke-judar) frälsning.

¹⁵¹ 2 Kor 1:20

¹⁵² Exempelvis: Apg 4:31; 8:17; 9:17; 10:44; 13:52; 19:6

¹⁵³ Rom 8:9 ”Ni däremot lever inte i köttet utan i Anden, eftersom Guds Ande bor i er. Den som inte har Kristi Ande tillhör inte honom.”

dramatisk erfarenhet av Anden. I Apostlagärningarna läser vi ofta om dramatiska händelser i samband med att människor fylls av Anden, men ibland är det inte alls så dramatiskt. Inte heller vet vi om det är alla i gruppen som upplever Anden på ett dramatiskt sätt, eller om det bara är vissa. Det gör att det från Apostlagärningarna överlag inte går att skapa en mall för hur Andedopet ska gå till. Vad vi däremot definitivt kan se är att pingstdagen är en uppfyllelse av Johannes ord om att Jesus ska döpa i den helige Ande. Det är också något som fortsätter efter pingstdagen.

I Matteus och Lukas står det att Jesus ska döpa i helig Ande *och* i eld. Bibeltolkare är osäkra på om det rör sig om ett eller två dop. Antingen handlar det om ett dop med Anden och eld, eller om ett dop med Anden och ett annat dop med eld. Elden i sin tur har en dubbel betydelse. Den kan antingen syfta på någonting renande eller något dömande. Är det ett dop Johannes pratar om handlar det om att de som tror på Jesus renas av Anden och att vårt gamla liv döms. Om det är två dop Johannes pratar om handlar det om att de som tror på Jesus får Anden, men att de otroende döms i sin otro.

Det här är alltså bibelbakgrunden till vad det innebär att bli döpt i den helige Anden. Vad det sen innebär praktiskt finns det mycket god undervisning om. Jag rekommenderar dig att söka upp andra författare om du är mer intresserad av detta ämne.

KÄNDA EVANGELIETEXTER OM JOHANNES DÖPAREN

<u>Matteus</u>	<u>Markus</u>	<u>Lukas</u>	<u>Johannes</u>	<u>Händelse</u>
		Luk 1:5-25		Johannes födelse utlovas
		Luk 1:57-66		Johannes föds
		Luk 1:67-79		Sakarias profetia
		Luk 1:80		Johannes uppväxt
			Joh 1:6-8	Johannes uppdrag
Matt 3:1-12	Mark 1:1-8	Luk 3:1-20		Johannes predikar
			Joh 1:19-28	Johannes och leviterna
Matt 3:13-17	Mark 1:9-11	Luk 3:21-22		Jesus döps av Johannes
			Joh 1:29-36	Johannes vittnar om Jesus
			Joh 3:22-36	Johannes sista tal om Jesus
Matt 11:2-6		Luk 7:18-23		Johannes fråga till Jesus
Matt 11:7-19		Luk 7:24-30	Joh 5:32-36	Jesus tal om Johannes
Matt 14:1-13	Mark 6:14-29			Johannes halshuggs
		Luk 11:1		Johannes och bön
		Luk 16:16		Lagen fram till Johannes
Matt 17:9-13	Mar 9:11-13			Johannes är Elia
Matt 21:23-27	Mar 11:27-33	Luk 20:4-6		Johannes dop från himlen eller inte

URVAL AV KÄLLOR OCH TIPS PÅ VIDARESTUDIÉR

De bibelböcker jag fokuserat mest på i denna bok är de som har en tydlig koppling till Johannes Döparen. Framförallt rör det sig om: Jesaja, Malaki, Matteusevangeliet, Markusevangeliet, Lukasevangeliet, Johannesevangeliet och Apostlagärningarna. Förutom bibelböcker har jag även studerat olika ämnen eller ord (exempelvis: "Sakarias"). Bibelkommentarer, specialkommentarer, uppslagsverk, monografer och lexikon är de typer av böcker jag använt. Nedan följer några böcker jag rekommenderar för den som vill gräva djupt i Bibeln. Observera att jag har läst alla digitalt och därför inte vet något om tillgänglighet eller pris för fysiska exemplar.

BIBELKOMMENTARER

För den här boken har jag läst delar av många olika bibelkommentarer från många olika serier. Personligen har jag tre favoritserier där jag mer eller mindre rekommenderar alla böcker i serien. För läsarens skull har jag tvingat mig själv att välja en favoritbok till varje bibelbok. Alla dessa tre serier är på engelska och skrivna ur ett evangeliskt perspektiv. De riktar sig primärt till pastorer, församlingsledare och i viss mån akademiker, men vem som helst som vill lära sig mer om Bibeln kan med fördel använda dem.

- **Tyndale Commentary series (TOTC/TNTC).** Ger en bra och snabb introduktion och översikt när man vill studera ett bibelstycke eller bibelbok. Kortfattad, kärnfull och enkelt språk. Finns för både GT och NT. Anses allmänt vara den bästa "korta" bibelkommentarsserien på engelska. Om man inte läst någon bibelkommentar på engelska tidigare är mitt tips att börja med denna serie.

Mina favoriter: Alla. Jag använder dessa för att få en snabb översikt och går sedan vidare till nästa mer avancerade bibelkommentar.

- **Zondervan Exegetical Commentary series (ZECOT/ZECNT).** Innehåller flera olika analyser av texten förutom vers-för-vers kommentar. Bl.a. "Literary Context", "Main Idea", "Theology in Application". Finns i nuläget för de flesta böcker i NT och några få böcker i GT. Riktar sig till predikanter som vill gräva djupare i Bibeln utan att fastna i detaljer och långa sidospår.

Mina favoriter: Markusevangeliet (Strauss), Lukasevangeliet (Garland)

- **New International Commentary series (NICOT/NICNT).** Vers-för-vers kommentar. En internationellt känd serie som både är trogen Bibeln som Guds ord och för en dialog med modern akademisk teologi. Håller hög klass och flera av kommentarerna är rankade högt för respektive bibelbok. Finns för i stort sett alla böcker i GT och NT. Denna serie är den mest "avancerade" av dessa tre.

Mina favoriter: Jesaja (Oswalt), Malaki (Verhoef), Matteusevangeliet (France), Johannesevangeliet (Michaels).

- **Craig Keener – Acts: An Exegetical Commentary (vols. 1-4).** Som en bonus vill jag även rekommendera Keeners kommentar på Apostlagärningarna. Craig Keener är en modern nytestamentlig teolog med specialitet på kulturell bakgrundsförståelse för NT. Hans kommentar på Apostlagärningarna anses vara hans största och viktigaste verk och med över 4500 sidor är mängden fakta bitvis överväldigande! Har man denna kommentar behöver man inte många fler kommentarer på Apostlagärningarna.

SPECIALKOMMENTARER

En vanlig bibelkommentar följer oftast en bibelbok och ger allmänna kommentarer på texten. Specialkommentarer fokuserar istället på ett särskilt perspektiv och ger värdefulla insikter i texten. Jag har hittat två specialkommentarer jag varmt rekommenderar.

- **Craig Keener – The IVP Bible Background Commentary (2nd edition)** Denna kommentar fokuserar på den kulturella bakgrunden och täcker hela NT. Inte en strikt vers-för-vers kommentar (eftersom hela NT täcks i en bok) men fångar upp det viktigaste. Engelsk bok skriven på ett enkelt språk och är perfekt för pastorer, församlingsledare och allmänt intresserade. En bra bok att ha i sin bokhylla!
- **Beale, G. K., & Carson, D. A. – Commentary on the New Testament use of the Old Testament.** Denna kommentar fokuserar på hur NT använder sig av GT i sina texter. Den följer inte vers för vers utan kommenterar bara de tydliga citaten och anspelningarna till GT. Texten är mer akademiskt orienterad, men för den vetgirige ska det inte vara ett hinder (även om det kräver en del tankearbete). Går mycket djupare än de flesta bibelkommentarer i analysen av hur NT använder GT.

MONOGRAFIER

En monografi är en akademisk bok som fokuserar helt på ett visst ämne. Tyvärr finns det inte många böcker om Johannes Döparen. De som finns med ett akademiskt perspektiv är antingen väldigt kritiska eller väldigt svårtillgängliga. Däremot kan man hitta akademiska böcker som skriver kort om Johannes även om de fokuserar på andra ämnen.

- **Nicholas Perrin – The Kingdom of God.** Perrin nämner Johannes Döparen och hans roll i förhållande till Jesus men huvudämnet för hans bok är en biblisk teologi om Guds rike. Boken är väl läsvärd och kanske den bok jag rekommenderar mest av alla. Engelskan är ganska enkel men den innehåller ändå oerhört mycket information.